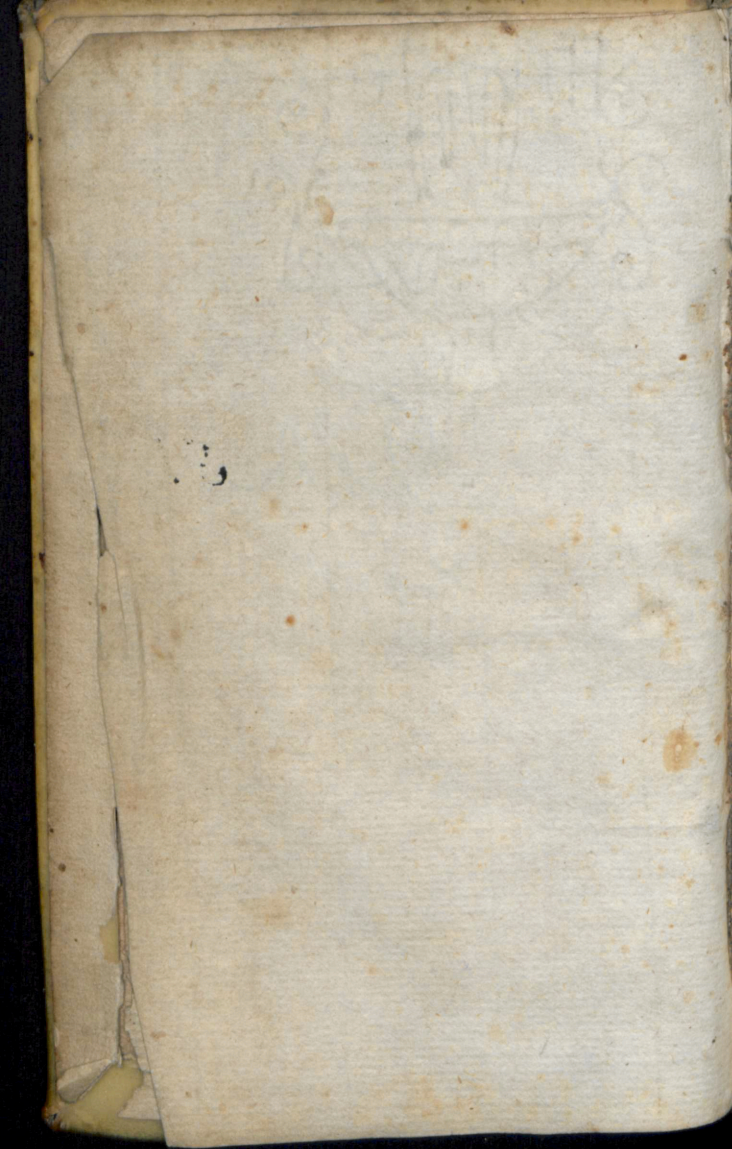

Rum I.

940.

Teljes.

1. péld.

Pano
119

~~Asc * C~~

~~VII. / 7.~~

Asc * C

#.

VII. / 68a
54

3/44

11/11

12/11

12/11

A^o

SZ: BV LCSV

Méltóságának, és hasz-
nainak igaz értelmére
vezérő

RÖVID TANVSAG,
mellyet è kis könyvecské-
ben az hivek e-
leibe ad

Sz: Ferencs szerzetiben levő

BAROTI FR: MIKLOS.

Cum permissu superiorum.

Nyomtatott C A S S A N,

SEVERINUS MARCUS által.

1659. Esztendőben.

Dono dedit Simoni
Nicolau.

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Növedéknapló
1952. évi 81735 SZ.

3. kötet
Miskolc

A^o

TEKENTETES ES NAGYSAGOS
KISDI BENEDEK-
NEK,

EGHRI PÚSPÓKNEK;
Heves, külső és belső Szolnok
Vármegyéknek

FEŐ IS PANNYANA K.

A^o

FELSEGES ROMAI
CSASZAR ES KORONAS
KIRALY VRVNK
TANACSANAK, &c.

Nékem kegyelmes Vramnak, az
Vr Istentől jó-szerencsékkel bővel-
kedő, kívánsága-szerént-valo, bol-
dog állapotot, s-hosszszu ideig-
len-valo egészséges életet
kívánok.

)(2

AZ

Ajanló Levél.

Z emberi érte-
lemnek és okos-
ságnak, csak né
természetté vált
tulajdonsága az,
Nagyságos V-
ram, hogy à mit könnyű elmél-
kedéssel meg-nem foghat, annak
szerelmére, és méltó bűcsületire
annyira nem gerjedez, mint à mit
rövid gondolkodással könnyen
által-lát: erre-valonézve mon-
dotta kéttseg-nélkül amà bölcs
Aristoteles, hogy nihil volitum,
nisi cognitum: à Poëta-is ta-
lam, hogy ignoti nulla cupido:
à mit ember nem tud, nem ért,
vagy hallásból, vagy látásból,
vagy

Ajanló Levél-

vagy valami bölcs könyveknek olvasásokból, sive annak kívánságára nem indittatik.

Szent Péter mihent a Tábor hegyén a mi kegyes Meg-váltonknak színe el-változásakor a Mennyei dicsőségnek egy kis részecsként meg-köszölni, ottan mindgyárt é világnak minden ő gyönyörűségiről, és örvendeztető szépségiről el-feleltetik, s-a meg-köszölt Mennyei Örömnék kívánságára ragat-tatik: azért annak meg-tapasztalt szépségétől fel-lobbanván sive, nagy fenn szóval kiáltja hogy, Domine, bonum est nos hic Matth. 17. est: Uram, jó nekünk itt lennünk. Szent Pál az harmadik égen

)(3 6en

Ajanló Levél.

ben ragattatván, és ott az Istennek némely ki-jelentett titkait szemlélvén, meg-sem emlekezik az után é világnak ékes pompájáról, s-míg a mennyei jonak gyönyörűségét mind a ketten bizonyos látásból meg-nem érték, tudgyuk esetekből, mely lágy és lassu indulattal viseltetnek-vala annyi jonak becsülethez és kívánságához.

A' drága kővekre, gyöngyökre, és metalmokra, ha oly csökely elmeju ember talál, ki azoknak tulajdonságát, természetét, hasznát és méltó árrát elméjének okosságával fel-nem éri, semmi bűcsületben azokat nem tartja, azok csak tisztelik, kik, miné-

Ajanló Levél.

minémű méltósággal à természet
fel ikesítette, azt meg-tanulták.

A' Szent Bulcsu drága gyöngy
és drága kő Nagysagos Vram,
sőt à régi Szent Atyáktól, ugyan
thesaurus ecclesiæ, az Anyaszen-
tegyház kéncsinek nevezetik,
de még-is sokaknál igen keves
becsületben láttzik az lenni, né-
mellyek esztendeig-is alig egy-
szer járulnak hozzá, hogy részesi-
tenek magokat abból, némellyek
ha hozzá járulnak-is, de igen
kevés készsülettel, és ártatós-
sággal: à minagyob, némellyek,
az ellenkező Atyafiak, tudni-il-
lik, ugyan kárhóztatták ezt à
drága kéncsét. Gyakorta gon-
dolkodtam magamban mi lehetne

ita S. Be-
naventu-
ra in 4.
dist. 20.
num. 67.
quest. 4.

Ajanló Lelvé.

ennek az oka, hogy ilyen drága és szükséges kéncshez oly kevés becsülettel és lassu indulattal volnának sokan, s-nem találtam egyéb okát è dolognak, hanem azt, hogy talám nem tudnák és nem értenék annak méltóságát és hasznát mindenek: Innét igen szükségesnek ismértém lenni, hogy egy kevés ideig-valo munkámat és fáratságomat reáfordítanám, és meg-magyaráznam ennek à drága kéncsnek, à szent Bulcsunak erejét és gyűmölcsét.

Tudom azt magam-is, hogy à drága fű-szerszámok akkor adnak jó ízt, mikor azokat meg-főrik: amà szép mesterséges csífrák-

Ajanló Levél.

rakkal ki-iratott kárpitekben,
akkor gyönyörködik ember, mi-
kor a kép-írók, vagy mások, kik
házasok ikeségére nagy pénzen
meg-veszik, azokat ki-terjesztik.
Ugy gondoltam én is Nagysá-
gos Vram, hogy-ha ki-terjesz-
teném a szent Bulcsunak szépsé-
gét, hasznát és méltóságát, ta-
lám nagyobb buzgosággal gerjed-
nének-némeltyek annak bölcső-
tetire: a káromkodók-is meg-
ismérvén mi ellen vétkeznek,
mikor a szent Bulcsut károm-
lyák és csufolják, talám meg-
rettennek, és a mód-nélkül-va-
ló káromkodástól, ha nem minde-
nik-is, de a kiből az okosságának
világossága bővebben fénylik,
) (5 mago-

Ajánló Levél.

magokat meg-tartoztatták. Efelé reménsegtől gyakran ingerltetvén, im szintén most vittem végbe régen fel-tett szándékomat, s-é kis könyvecskének rendiben a Szent Bölcsunak hasznát és méltóságát, a mennyire reá érkeztem meg-magyaráztam, és fel-jedzettem: magamtól semmitnem, hanem valamit irtam, vággy a Szent Írásból vőttem, vagy az Anyaszent-egyháznak Szent és tudos Doktoriból, kiket, hogy é tanuságom fogantatosb legyen, tehetőségem szerént am citáltam-is. Azonkívül Nagyságodnak Bölcs ifileti alá adtam, hogy a Nagyságod méltósága-is erősítse a
mit

Ajanló Lével.

mit ez uttal irtam és tanítottam.
Most ujjonnan Nagysagodnak
ajánlom, mint à szent Bulcsu i-
gaz sáfárának.

A' természetnek tulaydonsá-
ga az Nagyságos Vram, hogy
az bonnét eredetet veszzen, oda
vissza siessen. A' vérek à Ten-
gerből jönnek-ki, s. à Tengerbe
mennek ismét vissza. Az em-
bernek-is fő részei az bonnét e-
rettenek, oda kíváncznak: à
teste mivel à földből vet erede-
tet, azon földbe, à lelke mivel az
égből, vissza az égbe kívánc-
zik. Sok szent Bulcsuknak
Nagyságodtól vannak erede-
ti, mert mikor Nagyságod a-
karja, és igaz okat ismeri lenni,
kegyes

Ajanló Levél.

kegyes gondviselése ala ajánlot-
jushainak, bizonyos napokra-va-
lo Bulcsut adhat. Innét igen il-
lendő és méltó dolognak itéltem
lenni, hogy a szent Bulcsukrol-
valo ebbeli kis munkámat
Nagyságodnak ajánlanam, és
igy az honnet gyakorta a Bulcsuk
szarmaznak, a természetnek tu-
laydon indulattya-szerént, azo-
kot én-is oda igazittanam.

Tudgya Nagyságod jól, hogy
nullum violentum durabile, va-
lami a természetnek rendi és fo-
lyása ellen vagyon, a nem allan-
do: ha valakinek másnak Nagy-
ságodon-kivől ezen faratságo-
mot ajánlottam-volna allando-
nak, s-következendő-képpén
hossznosnak alig itéltem volna,
mert

Ajanló Levél.

mert a szent Bulcsut a termé-
szetnek folyása-szerént ada, az
honnét eredetet gyakorta vé-
szén, nem térítettem volna.
Nagyságodnak ajánlom azért,
az honnét gyakran származik, o-
da igazítom és bocsátom, hogy
allandó és foganatos legyen
véle-valo munkám és fáradtsá-
gom. Ellyen Nagyságod sok
esztendeig jó-egészségben, az aj-
tatos híveknek vigasztalásokra
és gyarapodásokra.

Sebesi Klastromban szent I-
ván Savának 18-dik napján.
Anno 1659.

Nagyságodnak alázatos
Isten imádo szolgája,

FR: NICOLAUS BAROTI.

A' K E R E S Z T Y E N
Olvasóhoz rövid
intés.

MIvel akarmit-is, à mi
tanuságra és haszon-
ra-valo, rövid szokkal
értelmessen ember ki-nem
mondhat, noha à szent Bul-
csurol irtam è könyvecsket,
mindazáltal nem mindgyart
kezdettem igyenelsen arról
tanuságomat, hanem könyeb-
ségnek okaért, hogy tudni-il-
lik à szent Bulcsunak értelme
vilagosb legyen, hetedik re-
szeigh egy-néhány Caputot à
meg-igazulafrol, és elég-tétel-
ről irtam, vévén elzemben
hogy

hogy azok à Bulcsunak kőnyeb értelmére igen szűkségsek volnának, mellyeket ajánlok-is az hiveknek, hogyha valóságosan meg-akarjak érteni à Bulcsunak mi-voltat, ne szánnyak faratsagokat azoknak-is olvasásától. A' ki pedig rövid ideje miat azoknak olvasására nem érkezik, hanem igyeneffen csak à Bulcsurol szolo részit akarja olvasni, keresse az hetedik Caputot, s-abbán igyeneffen fel talállya à szent Bulcsurol valo tanuságot, rövid summa-ban, s-az-után à több részeiben bővebben.

I. RESZE.

megyazok a halálomig.
nyan éltetve van itt
csak volnának, melyeket
átalakítsa a nyaknak, hogy
a világos gólon meg szorítsa
égyre a halálomig mi-
re kényeztet halálomig a-
zok, ha is olvastak. A ki
pöngyővő idje mint azok
nak olvastak nem éltetve,
hanem igyekezett csak a hal-
álomig, hogy a szív a szív
szív, kettő az a szív. Co-
rinth, a szíve az a szív.
tel a szív a szív. Halálomig
vagy a szív a szív, a szív
a szív a szív a szív a szív
a szív a szív a szív a szív

I. RÉSZ.

I. RESZE.

AZ HALÁLOS BŰN
mely nagy kárba hozza
az embert.

Mikor az ember Hal-
lálós bűnben esik,
elsőben az Istennek
szentelő malasztatúl meg-
fosztatik, mely embernek
minden jó chelekedet a
Mennyei dűcsőségre hasz-
nossá, és érdemessé teszi va-
la. Oka az, mert valami-
némű antipathia, az az, ter-
mészetek között-valo ellen-
A kezés

kezes vagyon à Tűz és à Viz
közöt, szintén olyan va-
gyon à Bűn, és az Istennek
meg-szentelő malasztya
között: úgy-hogy valamint
à Tűz és à Viz természetek-
szerént egy edényben vagy
haylékban meg-nem-má-
radhatnak, hanem egyik
à másikat ki-űzi, azon-kép-
pen az Istennek meg-szen-
telő malasztya, természete-
szerént soha egy haylékban
nem maradhat à bűnnél,
hanem egyik à másikat ki-
rekeszti:

MASODSZOR: az Ha-
lalos Bűn, Istennek kedvé-
ből ki-eyti az embert, és el-
len-

lenségévé télti: mert à
mint à Bölcs mondgya:
" *Odio sunt Deo impius, & im-*
pietas ejus: Gyűlöli Isten
az Istentelent, és annak I-
stentelenséget. Altissimus
odio habet peccatores, & im-
pius reddet vindictam. A'
Főlséges gyűlöli à bűnösö-
köt, és az Istentelenéken
boszszut-all.

n Sap:
14. * 9.

1 Eccle:
12. * 7.

HARMADSZOR: mi-
kor ember Halálos bűn-
ben esik, mindgyart méltó,
és köteles az örök karhoza-
tra: halhacza mit mond it
Szent Pál. *Fratres, nolite er-*
rare; neq₃ fornicarii, neq₃ idolis
servientes, neq₃ adulteri, neq₃

1 Corinb.
6. * 9.

molles, neq, masculorum concubitores, neq, fures, neq, avari, neq, ebriosi, neq, maledici, neq, rapaces, regnum Dei possidebunt. Atyamfiai, magatokat meg-ne-csallyátok: sem à paráznak, sem à bálványozók, sem az hazaság-róntok, sem à magókkal rutólkódok, sem à firfiakkal tertelmeskedők, sem à lopok, sem à fősvények, sem à részegesek, sem à szitkosok, sem à ragadozók; Isten Országát nem bírják. Sőt qui talia agunt, digni sunt morte: à kik efféleket chelekefsznek, méltok az Halálra. Azért valaki csak egyel

Rom. 1.

★ 32.

gyel efféle vétkek között,
 terhelve taláztatik, életinek,
 utolsó orajan, az az, valaki
 csak egy Halálos Bűnt che-
 lekedett, és halála előtt, az
 igaz poenitentia tartással
 abból ki-nem-tisztult, Po-
 kolban témettetik, ¹ mint
 amaz Gazdag; ² és ³ mint
 szent Iob szól: *in puncto ad*
Inferna descendunt: egy
 szem-pillantásban Pokólrá
 vettétnek; az-honnét, nin-
 csen semmi reménség, hog'
 valaki őtet ki-szabaditha-
 sa: *a mortuo homine impio,*
nulla erit ultra spes. Effélé-
 nek Purgatoriom nem köll.
 Sőt az egész világnak Ala-

1 Luca.

16. §. 7.

2 Iob: 21.

3 §. 13.

4 Prov:

11. §. 7.

misnaja, Miséje, imádsága,
 indulgentiaja, bőjti lem se-
 githetik őtet, hogy az örök
 kárhozatban ne marad-
 gyon. Erre nézvén, azt
 mondgya szent Gergely,
 hogy a kinek esze vagyon,
 ne-tamalzkodgyék arra,
 hogy hólta-után, sok jot
 chelekesznek lelkeért, ha-
 nem mága lásson dolgá-
 hoz. *Tutior est via, ut bonum,*

S. Gregor.

4. Dialog.

cap. 58.

*quod quisq. post mortem suam
 sperat agi per alios, agat ipse
 dum vivit per se.*

MASO-

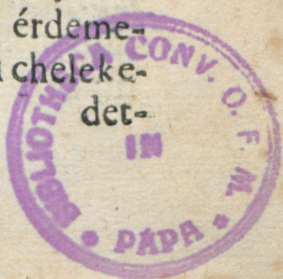
II. RESZE.

*A Bűnnei Ig-
gyút az kárhozát-ra-va-lo kö-
telesség-is meg-engettetik,
ingyen à Christus ér-
deméből.*

Mikor embernek Bűné
meg bocsátatik, az
az, mikor ellenünk-va-lo ha-
ragját Isten le-teszi, és min-
ket kedvébe-fogad, ingyen
csak à Christus érdeméből,
ugyan akkor, à Pokolra-va-
lo kötelességből-is fel sza-
badit, à mi *satisfactionk*,
Eleg-tételünk-nélkül, csak
szintén à Christus érdeme-
ért: azaz, semmi cheleke-

A 4

det-

dettel Istentől nem érdem-
mellyük, hogy ellennünk-
valo harágját le-tegye, és
minket kedvébe fogad-
gyon, hanem csak az ő a-
jándékából, és à Christus
érdeméből varjuk meg-iga-
zulasunkat, bűneinknek bo-
csanattyat: és-igy valami-
képpen à bűn csak ingyen,
à Christus érdemeért bo-
csattatik-meg: azon-kép-
pen, az örök karhozatra-
valo méltóság, és kötelef-
ség-is, mely à bűnnel eg-
gyút-jar, érdemünk-nélkül,
satisfactionk, Elég-téte-
lünk-nélkül, Christus V-
runkért engedtetik-meg.
Ezt

Ezt tanittya szórul-ízora à
Tridentómi Szent Győle-
kezet, midőn így szól. *Re-*
cuperatâ merito Christi amif-
sâ gratia, satisfactio facienda
per jejunia, eleemosynas &
orationes: non quidem pro
pœna æterna, quæ unâ cum
culpa remittitur, sed pro pœ-
na temporali, quæ non tota
semper dimittitur. Viszta
nyervén à Christus érde-
mébűl, az el-veztet malasz-
tot, Elég-titelnek, bőjt,
Alamifna és imadság-által
kell lenni, nem az örökké-
valo büntetésért, mely à
bűnnel egyyűt meg-bo-
csattatik, hanem, az údó-

Trident:
Sess: 6.
cap. 14.

A 5. sze-

Rom. 3.

§ 27.

fzerént valóért, mely nem
 mindenkor bncsattatik e-
 gélzen-meg. Ezt adgya I-
 stén önön-maga-is előnk-
 be világos szokkal è-kép-
 pen szólvan szent Pál-által.
Justificati gratis, per gratiam
ipsius, per redemptionem, quæ
est in Christo Jesu. Meg-i-
 gazúlvan ingyen, az ő ke-
 gyelmébül, à Iesus Chri-
 stusban-valo valtság-által.
 Hallodd-é mitt mond itt
 Istén, hogy kegyelemből
 vagyon à meg-igazulas, à
 bűnnek bocsanattya, tehát
 nem érdemből; mert à ke-
 gyelem és tiszta ajándék,
 ki-rekeszti embernek érde-
 mét.

mét. A' mitt pedig ember
jutalomul érdeméből vé-
sen, azt nem ajandékon vé-
szi, hanem ugy-mint adof-
ságot. Azért à bűnnek
bocsanattya ingyen csak,
ajandékon ádatik à Chri-
stus érdeméből. Más az
hogy, mikor embernek bű-
ne meg-bocsattatik, ugyan
akkor, azon szem-pilantás-
ban, az Istennek meg-szen-
telő malasztya béle-önté-
tik: mert à bűnnek meg-
bocsatása, és à szentelő
malasztnak meg-térítése
eggyút-jarnak (*intellige de*
prima gratia justificante) Ezt
pedig, ugy-mint, à meg-
szen-

*Probatur
ratione
Theologiae
ca.*

szentelő málásztot, semmi
jo chelekedetivel ember
nem érdemli: óka az, mert
à Theologus-oknak áamá
közenséges mondasok-
szerént; *principium meriti,*
non cadit sub meritum: az ér-
demnek gyökere és fonda-
mentoma, érdem-álá nem
vettetik, gyökere pedig, és
fondamentoma az érdem-
nek à meg-szentelő málást,
mivel à mint à szép virag-
sál à gyökerből, úgy az ér-
dem à meg-szentelő ma-
lásztból szarmazik: tehát
érdem-álá è nem eshetik:
és-igy, sem bűneinek bo-
csanattyat, sem à meg-
szen-

szentelő malasztot, jó che-
lekedetivel érdemű ember
meg-nem-nyerheti. Ha
ennek a meg-szentelő, ma-
lasztnak el-vételé előtt, em-
bernek valami jó cheleke-
dete érdemes lehetne a
Mennyei dűcsőségre, nem
volna úgy a meg-szentelő
malaszt fundamentoma, és
gyökere az érdemnek, ha-
nem az, az-előtte-valo jó
chelekedet, melyre nézve
ádatnék a meg-szentelő
malaszt, s-követközendő-
képpen be-nem-tellyesed-
nek a Theologus-oknak ez
a közönséges mondasok:
Principium meriti, non cadit
sub

sub meritum: de be-kell tel-lyesedni, mert à Szent I-rasban, és à Theologiaban fok igaságnak úttya az: te-hát (*à primo ad ultimum*) nem à mi érdemünkből a-datik à meg-szentelő ma-laszt, és következendő-képpen à bűnnek bocsá-nattya, hanem éppen csak a' Christus érdeméből.

Az Oo Testamentomban nem akará Isten, hogy az Israél Fiai mágok erejének, és igaságok érdemének tulaydonittanak, hogy ő-ket az ígéret földébe vitte:

Judic. 7. ne dicas propter justitiam me-
** 2. am introduxit me Dominus in*
ter-

terram. Hasonlo-képpen a'
meg-igazulást, az az, a' bűn-
nek bocsanattyat, nem a-
karta Isten, hogy magunk
érdemének tulaydonicsuk.

De, azt mondhatná ta-
lam itt valaki, s-méltan-is,
ha semmi jó chelekedettel
nem érdemélly űk bűneink-
nek bocsanattyat, miért ké-
vánnya tehát Isten mi-től-
lünk bűnösöktől a' jószá-
gos chelekedeteket? Ioël
Profetánál világos szókkal
mondgya, hogy bőjtelef-
fel, sirankozással térjünk ö-
hozza. *Convertimini ad me*
in toto corde vestro, in jejuniis
& fletu.

Ioël: 2.

¶ 12

Nabu-

Nabuchodonóznak
 azt tanácsolá Daniél, hogy
 Alamisnával válcsa-meg
 bűneit. *Peccata tua eleemo-*
synis redime, & iniquitates
tuas misericordis pauperum.
 Az-is Isten Izava, hogy az
 Alamisna meg-szabadittya
 embert az haláltúl, és meg-
 tisztittya a' bűntől. *Elee-*
mosyna à morte liberat, &
ipsa est, quæ purgat peccata.
 Szent Pal-is nyilván tanit-
 tya, hogy azok igazittat-
 nak-meg Isten-előt, a' kik
 az Isten parancsolattya-
 szerént chelekefsznek. *Non*
auditores legis iusti sunt apud
Deum, sed factores legis ius-
tifica-

Daniél 2.
 § 13.

Tob: 12.
 § 9.

Rom: 2.
 § 13.

tificabuntur. Szent Iakab
hasonlo-képpen a' cheleke-
detnek tulaydonitrya à
meg-igazulást: *ex operibus*
justificatur homo.

Iacob. 2.
x. 24.

Felelet: Vgy vagyon
kerelztyén ember, hogy
kévánnya Isten mi tóllünk
à jó chelekedeteket, á mint
à meg-nevezet helyekbül
elégedendő-képpen meg-
értők, s, arra-valo-nézve,
szükségesek-is à meg-iga-
zulásra, az az, á bűnnek bo-
csánatryára, de nem à vég-
re, hogy azok-által bűne-
inknek bocsánatryát ér-
demlenők, hanem (kérlek
vedd eszedbe jól, és ne
B mond

mond, hogy tévelgést, vagy
eretnekséget tanítottok)
hogy hozzá készicsenek a
kegyelemhez, a meg-igazu-
láshoz, a bűnnek bocsá-
nattyához: *itaque sunt dis-*
positiones tantum: a jó che-
lekedetek, a bűnnek bocsá-
nattya-előtt, a meg-igazu-
lás-előtt, alkalmas esz-
közi az igazuláfra-valo ké-
születnek.

Annak-okáért noha sem-
mi jó cselekedettel nem ér-
demeljük a meg-igazulást,
a bűnnek bocsánattyát,
mely a mint eléb mondám,
a Christus érdeméből, mi-
reánk nézve, ingyen ada-
tik:

tik: De azért az okosággal
 élő ember, külföldben meg
 nem igazul, bűneinek bo-
 csánattyához nem jutt, ha-
 nem ha a jó chelekedetek
 által, Istennek fel-serkentő,
 és izgató malaſtyával eg-
 gyütt, magát a meg-igazu-
 láshoz készíti. Ezt a szent
 írásban Isten, sok helyen, il-
 lyen világos szókkal adgya
 előnkbe. *Præparate corda*
vestra Domino. Készítsé-
 tek-el a ti biveiteket az Vr-
 nak. *Qui timent Dominum*
præparabunt corda sua: a kik
 félik az Vrat, el-készítik bi-
 veiket. A' régi szent Atyák
 értelme-is egyezt velünk:

1. Regum.

7. §. 3.

Ezech. 2.

§. 20.

S: *August:*

Tom: 10.

Ser: 15.

de verbis

Apostoli.

r *Trident:*

Sess. 6.

Canone 9.

de iustif:

izent Agoston nyilván
mondgya, hogy szüksége-
lők embernek jó cheleke-
deti à meg-igazulásra: *
qui fecit te, sine te, non te ju-
stificat sine te. Vgyan ezt
ádgya előnkben a Triden-
tomi szent Gyülekezet-is
midőn ékképpen szoll. r *sē*
quis dixerit solā fide impium
justificari ita ut intelligat ni-
hil aliud requiri, quod ad iusti-
ficationis gratiam consequen-
dam cooperetur, & nulla ex
parte necesse esse cum, suæ
voluntatis motu præparari
atque disponi; anathema sit
Valaki azt mondgya, hogy
csak magán az Hit által iga-
zul

zul meg à bűnös ember,
 ugy hogy, semmit szűksé-
 geinek ne vallyon és itél-
 lyen lenni, à meg-szentelő
 malasztanak el-vételére, az-
 on-kivől, és hogy semmi-
 képpen nem szűkséges em-
 bernek, maga akarattyának
 indulattyából arra készül-
 ni, és magát alkalmatossá
 tenni: átok alat légyen. ^s

hasonlo-képpen szóll è do-
 log felől másut-is: *ut qui*
per peccata à Deo averse-
erant, per ejus excitantem at-
que adjuvantem gratiam ad
convertendum se, ad suam ip-
sorum justificationem, eidem
gratiæ liberè assentiendo, &c.

*s Sess. 6.
 cap. 5. de
 justific.*

cooperando *disponantur*:
 Hogy à kik, à bűnök által
 Istentől el-tértek vala, az ő
 fel-serkentő és segéttő ma-
 laiztya által, à meg-térésre,
 magoknak meg-igazulások-
 hoz készűllyenek, azon ma-
 laiztnak szabadon helyt ad-
 ván, és véle munkálkod-
 ván. Hallod é hogy min-
 denűt *dispositiot*, az az, ké-
 szűletet emleget à szent
 Conciliom à meg-igazulá-
 ra, az à készűlet pedigh kü-
 lömben nem lehet, hanem
 valami jó cselekedet által,
 ugymint, vagy Alamisna,
 vagy bőjt, vagy imádság
 által, &c. Tehát à meg-iga-
 zulás

zulás előtt való jó chelekedetek csak arra valok, hogy azok által, a kegyelemhez készítsük magunkat, az az, készítő eszköz csak a meg-igazulásnak. Es így mivel efféle készületek szükségesek, mikor azt mondgyuk, hogy csak a Christus érdeméből igazulunk meg, ki nem rekesztjük a Szent Lélek ajándékából származó jó chelekedeteket; a mint a ki azt mondgya hogy faratsága, munkája után jutot, ilyen vagy amollynan gazdagsághoz, méltóságához, kétség nélkül ki nem rekeszti az

24 MASODIK RESZE,

Istennek áldását, és hozzá-
ja való irgalmasságát.

Ellen-verés. Nem teccik
Luthernek és Calvinus ja-
nosnak ez a világos igazság:
azért szokások szerént elle-
ne támadnak, s' azt mond-
gyák hogy, az embernek,
minden jó cselekedete, de
kivált-képpen a mely az
igazulásnak elől jároja, vét-
tek és ocsányság, halál-
ra és kárhozatra méltó rut-
ság, fogyatkozás, és tellyes
tökéletlenség: *m In omni
bono opere peccat justus:* min-
den jó cselekedetiben vét-
kezik az igaz: *n Justitia le-*
gis

*m Luther
rus tom.*

2. Latt.

Vitt. fol.

1546. in

asser: ar.

*31. & 36. n. Idem tom: 2. citat. libr. con. Latomius
fol. 324.*

gis etiam Decalogi immunda est. A' törvénynek chelekedete, még a Tíz parancsolatnak-is tisztátalanság. i

Quicquid ab homine procedit in peccatum imputari: valami az embertől származik, bűnnek tulajdonittatik: tehát (ugymond) Calvinus és Luther, nem készít az igazulashoz lenkit a jó chelekedet, hanem inkább akadékoszt szerez.

i Calv.
nus libr.
2. inst. c.
1. num 9.
item libr.
3. cap 15.
num. 30.

Felelet. Nem igaz hogy az embernek minden jó chelekedete bűn legyen: mert ha az embernek minden jó cselekedete bűn és undokság volna, soha Isten

B5 nem

nem kötelezne minket a törvénynek chelekedetire, mivel valamikor arra kötelezne, mind annyiszor bűnre kötelezne, mely Istentől lehetetlen: mert lehetetlen hogy a mit Isten gyűlöl, azt akarja, a' mit tilt, azt parancsolja: tehát ha bűn embernek minden jó cselekedete, Isten nem kötelezhet minket a jó cselekedetre, de kötelez száma-nélkül a jóra: *malum ne cogitatis in cordibus vestris* & *juramentum mendax non diligatis*: szivetekben gonolzt ne gondollyatok, és az hazug esküvéseket ne szeressétek.

Di-

Zach. 8.
v. 17.

Diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos. Matt. 5. 44.
 Szerelsetek ellenségiteket, jól tegyetek azokkal, kik ti-
 teket gyűlölnek, és imád-
 kozzatok a ti kergetőitek-
 ért, rágalmazóitokért: azért
 nem bűn embernek min-
 den chelekedete.

Amaz Cornélius pogány Act. 10. 4.
 vala mikor az ő alamisnája,
 és könyörgési Isten eleibe
 jutának. Nebuchodonozor
 Bálványozó vala, mi-
 kor azt mondá néki Dani-
 el, hogy alamisnával vál-
 csa-meg bűneit, s' mind a
 ket-

Daniel. 4.
 24.

kettőt a meg-igazuláshoz készittek az ő-jo chelekedetek: tehát nem igaz hogy embernek bűn és undokság legyen minden chelekedete, mert a bűn senkit a kegyelemhez, és meg-igazuláshoz nem-készit, sőt inkább akadékoszterez benne.

Kérdés. Miképpen készittek ember a jo chelekedetek által a meg-igazuláshoz? Ennek nagyobb értelmére vedd eszedbe itt elsősben, hogy a mint Scotus tanította, noha a bűnös ember, a bűnből fel-nem-kelhet, az Istennek magan-való,

*Scotus in
2. dist.
28. q.
unica.*

lo malasztya-nélkül: mind-
azáltal ha nem-fokag-is, de
valami keves ideig meg-tár-
toztáthattya magát à bűn-
től, romlot emberi-termé-
szetinek ereje-által, *Sine*
speciali gratia; árra-valo ma-
gános malaszt-nélkül. Most
immár à kérdésre így fele-
lek. Valamikor meg-tartoz-
táttya magát ember à bűn-
től, mind-annyiszor, vala-
menire a' bűnnek gyűlölsé-
gére, meg-utalasara kezd
gerjedni, s-annal inkább mi-
kor valami jót kezd chele-
kedni, az után à bűnnek-el-
lene kezd mondani, s-ha
gyakoróllyá az el-kezdet
jót,

jót, ugyan oltalmazza-is
magat a bűntől: és így mint-
egy útat nyit az Isten ma-
lalztyának a' bűnös ember.
Ezt midőn lattya az Isten
magan-valo malalztyat
nyuytya áfféle bűnös em-
bernek, és mind-addég ser-
kengeti, izgattya, hogy a'
meg-igazulaira vezérli: ez a'
meg-igazuláshos-valo ké-
szület keresztyén ember.
Innét mondgyak a Theolo-
logus-ok hogy; *facienti quod
est in se, Deus non denegat su-
am gratiam*: a' ki el-nem-mu-
lattya azt, a' mit romlót em-
beri természetinek ereje-
által meg-chelekedhetik,
Isten

Isten tovabbra-valo malasz-
tyat meg-nem tartya attúl.

III. RESZE.

A' POKOLRA valo kö-
teletségnek el-változtatása
után, fenn marad az idő sze-
rént-valo büntetés.

NOha à mint à bűn, ér-
demünk nélkül ingyen
csak Christusért bocsátta-
tik-meg; szintén ugy az Ő-
rök kárhozatnak köteleisé-
ge-is, à bűnnel együtt ér-
demünk, és elég tételünk-
nélkül meg-engettetik :
mindazáltal sokszor törté-
nik, hogy Isten meg-bocsát-
tya

tya a bünt, és az örök kár-
hozatot, de azért fenn-ma-
rad valami büntetés, mel-
lyel idő-ízerént meg-osto-
roztatsek a ki vétkezett: az
az, a kárhozatra valo köte-
lességünk, idő-ízerént-valo
büntetése változik a Chri-
stus érdeméből.

Trident:
sess: 14.
cap. 3. de
penit.

Ezt-is a Tridentomi Szent
gyűlekezet tanította, midőn
világossan így szól: *Sancta
synodus declarat, falsum om-
nino esse, & a verbo Dei alie-
num, culpam a Domino nun-
quam remitti, quin universa
etiam poena condonetur.* Ha-
sonlo-képpen szól azon Sz.
gyűlekezet egy kicsinnég
alább,

labb, s-azt mondgya hogy:
Si quis dixerit totam pœnam
simul cum culpa remitti semper
à Deo satisfactionemq; pœni-
tentium non esse aliam, quàm
fidem, quâ apprehendunt
Christum pro nobis satisfecisse:
anathema sit. Valaki azt
mondgya, hogy á bűnnek
minden büntetése, á bűn-
nel edgyütt, mindenkör
meg-bocsáttatik az Isten-
től, és hogy á mielég tété-
lünk nem egyéb, hanem
csak magán az Hit, mellyel
híszszúk, hogy Christus e-
leget tett érettünk: átok
tok-alatt legyen. Meg kell
azért vallanunk, ha idvezül-
ni akarunk, hogy fenn ma-
C rad

Trident:
Sess. 14.
canone
12. de pœni-
ti:

rad gyakorta á meg-bocsá-
tott bűnnek idő-berént va-
lo büntetése és ostromozása.

Szintén úgy chelekelzik
Isten velünk, mikor bűnün-
köt meg-bocsátja, mint a
Fejedelmek es Birak a go-
nosz-tévőkkel, kiknek no-
ha az érdemlet halált meg-
engedik, de azért veréssel,
nagy rabfaggal ugyan meg-
büntetik őket. Mi-is mikor
ellenünk vét valaki, az hara-
got, gyűlölséget, boszu-al-
last, Isten parancsollattya-
szerént le-telzük: De tör-
vény-szerént ugyan meg-
büntethettyuk, és karunk-
ért elég-tételre kötelezhet-
tyük, az ellenünk vétet bű-
nös

nős embert. Így az Isten, mikor bűneinket meg-bocsátja; ellennünk-valo haragjat, gyűlölséget le-teszi ugyan, de üdö-szerént gyakorta meg-bünteti a bűnt mi bennünk.

Ez a keresztyén vallás a szent Írásban-is, sok és jeles példából meg-bizonyosodik. Moyses és Aaron nagyot vétének az Isten ellen, hogy nem dicsőítették az Vrat a kő-íziklánál, s' meg-bocsátá Isten vétkét mind a kettőnek, és kegyelmébe vévé őket, de fenn tartván az idő szerént-valoró büntetést, a val bünteté mind a kettőt, hogy az ígért földébe nem mehetének, hanem a pusztában

Deut: 32.
v. 48.

n. Rom.
5. & 6.
v. 12. &
23.

ban kelle meg-halniok. *Ascende in montem istum, & morere ibi, sicut mortuus est Aaron, quia prævaricati estis contra me.* " Adám vétkezék, magára és maradékira halált hozza; annak utánna poenitentiát tarta, és az Isten-től bocsánatot nyere, de az halálnak földgyát, mellyet idő-fzerént kelle szenvedni el nem kerülheté. Szent Dávid nagyot esék; ki tére bűnéből, s' az Isten-is meg-bocsátá vétjét, à mint Natán Profe-ta által meg-jelenté néki, hogy bűnei meg-bocsáttat-tak, mind az által idő-fzerént valo büntetés-nélkül nem hagyá Isten, hanem à fiat el-vé-
vé

vé tölle. *Dominus quoque* 2. Regum.
transtulit peccatum tuum, non 12. v. 13.
mories. Verum tamen, quo-
niam blasphemare fecisti inimi-
cos Domini, propter verbum
hoc, filius, qui natus est tibi,
morte morietur. Es melléje ve-
 té, hogy az házából ki nem
 szakad az kard, mivel kardal
 ölette meg az ártatlan em-
 bert Vriást.

Erre azt feleli i Calvinus, i Calvi-
 hogy azzal a büntetéssel, nus lib. 3o
 nem boszuját állotta Isten, az Inst. cap.
 el-mult vétkeért Dávidnak, 4.
 hanem intette, hogy többé
 ne vétkezzék, és hogy afféle
 ostor Atyai dorgálás, nem
 Biro büntetése. De nem úgy
 vagyon: mert az első bünte-
 C 3 tés

tés azért volt, à mint à fzent
Írás nyilván mondgya, hogy
az Vr ellenséginek okot adott
az káromlásra: és azt jól ér-
tette Dávid, s' azért sírt, bőy-
tolt, à földön fekűt, hogy à
fiának halálát el-távoztathat-
ná. Mellyet nem cselekedet
volna, ha à büntetés, à követ-
kezendő bűnnek el-távoztá-
tására lőtt volna, mert olyan
szükséges dologtól, mint,
tudni illik, bűnnek el-távoz-
tatása, nem kell embernek
félni, hanem inkább, kívánni
kell. De értvén, hogy az e-
lőbbeni vétkeért volt, más
modon akarta az Istent meg-
kérlelni, és tehetsége szerént
más uton eleget tenni. To-
váb-

vábbá az Isten halállal is bünteti az embert a meg-bocsátot vétekért; a mint Moyses és Aaront, és fokaikat többet az Izrael fiai között, mely büntetés a következő bűnnek el-távoztatásáért né lehet, mivel ember életinek vége szakad; tehát nem igazán mondgya a jó Calvinus, hogy Isten Dávidot fiának halálával nem büntette, hanem intette, hogy többé ne vétkezzék. " Az Izrael fiai között az Borju imádásért, válogatás nélkül húszon három ezer embert vágatott-le Isten; s' hihetetlen pedig, hogy azok mind bűnben voltak volna meg, * mert meg-

Exod. 32.

* *ibid:*
v: 14. 34.
34.

• Nam:

14. §. 20.

engesztelte volt Moyfes könyörgésével az Istent. Mikor pedig az egész nép zugodott Moyfes és Aaron elé, • az Isten meg-bocsátotta bűnöket a Moyfes könyörgésére, de mind az által a bűntetést meg nem engette, hanem Josue és Kaleb kívül valakik meg-voltak számlálva, ki-rekedtek az ígérlet földéből, és meg-holtak a Pusztában, mely büntetés, nem azért volt avagy lőtt, hogy többé ne vétkeznének, hanem hogy vétkeztek. Azért nincsen semmi helye a Calvinus feleletinek.

Vedd elzedbe itt, hogy efféle büntetéseket, néha az em-

ember fel nem válthar más-
 téle jó téteményekkel: mert
 az Isten egy általlyában el-
 végezte, hogy meg nem en-
 gedi: à mint Dávid könyör-
 gőt és bőjtölt; de à fiának é-
 letet nem nyert. Moyses-is
 könyörgőt kívánván bé-
 menni az ígélet földébe, de
 nem engetterett meg néki.
 Néha pedig fel-válthattya,
 à mint à Ninivéiek példájá-
 bol ki-tettzik: " kik mivel
 hogy könyörgöttek, bőjtöl-
 tek, lákban öltöztek: meg-
 engette Isten a gonoszt, mel-
 lyet szollot volt, hogy chele-
 kednék vélek.

A' régi szent Atyák-is ezen
 igazságot tanítottak minden-

C 5 kor,

Jon. 3.
 8. ro.

S. Augus.
tom: 8.
in Psal.
50.

kor, hogy tudni illik, a bűnnek bocsánattya után, gyakorta fenn marad az idő-szerént való büntetés. Szent Agoston azt mondgya hogy, abbantettzik ki az Istennek mind irgalmszsága, s-mind igazsága. Irgalma'sága, mert a bűnt ingyen, az ő fiának érdeméből meg-bocsattya: Igazsága, mert azt büntetés-nélkül nem hadgya hanem üdő-szerént meg-ostorozza: *Impunita peccata eorum etiam, quibus ignoscis, non reliquisti: ita Servatur misericordia, & veritas: misericordia, quia homo liberatur: veritas, quia peccatum punitur.* Azoknak bűnőket-is, a' kiknek meg-kegyel-mesz

mesz büntetés-nélkül nem hagyod: ugy chelekezel irgalmaságot, hogy az igazságot-is meg-tartod. Tovabba a Szent Írásban azt-is találjuk: hogy a kinek mennyi gyönyörúsége volt a vétékben, annyi kínnyát kell szenvedni: *quantum glorificavit se,*

& in deliciis fuit, tantum date illi tormentorum & Luctuum.

Apoc. 18.

7.

Az-is az Isten Törvénye, hogy a bűnnek mértéke izérent kell a büntetést osztani:

pro mensura delicti erit & flagrum modus. Annak-okáért

Deut: 25.

2.

noha az Isten midgyárt el-fel-letkezik a bűnről, mihent hozzája térünk, az az, meg-bocsáttya, és meg sem emle-

ti a

44 HARMADIK RESZE.

ti a végre, hogy azokért elkarhoztatna; de azért, ugyan buvát kell annak vallanunk idő-szerént. Mert ha egy ital hideg viznek jutalmát megfizeti: hasonló-képpen, egy gonosz chelekedetnek büntetését sem feleyti el, hanem mindeneknek chelekedeti szerént fizet.

Mate. 16.

27.

IV. RESZE.

AZ ELLENKÖZŐ IUTHERANUS Atyáfiak ellen-vetésire felelet adatik.

A Fellyül meg-magyarázot igazság-ellen, feltamadnak az ellenköző Atyafiak, s-nem annyira éles elmé-
jek.

jekből, mint tudatlanságokból, egy néhány ellen-vetést támasztanak, a mellyek között első ez, és ilyen. A kereszt-fán Christusnak a jobkeze felől függő Lator mi-hent Christushoz tére, mindgyárt meg-bocsátá Istén néki mind az kárhozatra való kötelelségét, s-mind az idő-szerént való büntetését: tehát a bűnnek bocsánattya után, nem marad fenn az idő-szerént való büntetés, hanem a bűnnel, és a pokolra való kötelelséggel egygyút, az-is meg-bocsátatik.

Felelet. Meg lehet az Istentől most-is, hogy valaki oly buzgo és keserves szűbéli fáy-

fájdalommal szánja és bánja meg vétjét, hogy ottan mindgyárt, mind az örök károhozatalnak s-mind az idő-szerént való büntetésnek kötelességéből fel-izabadul, à mint ennek à Tolvaynak példájából elégedendő-képpen ki-tettzik: Innét mondám fellyül, hogy sokszor à bűnnek bocsánattya után, az idő szerént való büntetés fenn marad, mert néha történik, hogy à bűnnel egyyút az-is meg-bocsáttatik, à mint az ellennünk vetett argumentum mutattya. De vedd észedbe keresztyén ember, hogy az egész szent Irásban sem ó, sem ny testamentumban,

ban, senkiről másról, ezen az egy Latron kívül azt nem ol-
vasluk: lokakrol pedig: à
mint eléb meg-hallok, hogy
bűnöket Isten meg-bocsát-
ván kemény ostorokkal bűn-
tette őket è világon. Azért
ha az egy Latorral ugy tört-
tént, onnét magadnak bátor-
ságot nem vehetz mert, *privi-
legia paucorum legem non fa-
ciunt*: egy vagy két ember
példájából közönséges tör-
vényt nem szabhatunk.

Második. Ellen-vetés: A'
kinek egy Izer Isten bűnét
meg-bocsáttya, soha arrol az
utan meg-nem emlekezik: *si
impius egerit poenitentiam, om-
nium iniquitatem ejus, quas
ope-*

Ezech. 18.
v. 21.

operatus est, non recordabor, ha az istententelen poenitentiát tart: minden hamiságirol, mellyeket cselekedet, meg nem emlekezem (ugymond az Isten:) meg-emlekeznék pedig, ha, à bocsánat után lanyargatná azt, és így igéretinek eleget nem tenne: tehát hogy meg nem emlekezik fogadása ízerént, azért cselekeszi, hogy azt minden restantiájával meg-engette immár.

Felelet. Vgy vagyon, hogy meg nem emlekezik Isten embernek egyszer megbocsátot vétkeiről, à végre tudni illik, hogy azokért embert Pokolra vesse. De azért
an-

annyiból meg-emlekezik,
hogy azt, a bűnnek mértéke-
szerént è világon meg-olto-
rozza.

Exod. 32.
v. 34.

Harmadik Ellen-verés.
Christus eleget-tett bősége-
sen à mi vétkeinkért, sőt töb-
bel fizetett, hogy sem mint
à mi bűneink érdemlették, à
mint maga mondgya Isten
szent Dávidnál: *copiosa apud*
eum redemptio: bőséges ő ná-
la à meg-váltás. Azért nem
szükséges az ő Elég-tételéhez
toldani à mi szenvedésinket,
mert a val elégtelenségét mu-
tatnok à Christus váltságá-
nak, és csak kisebbitenők,
gyaláznak Idvezitőnknek e-
lég-tételét.

Psal. 129.
v. 7.

D

Felc-

Felelet. Bővségesen eleget-tett Christus a mi bűneinkért, mindazáltal kívánja Isten mi tőlünk az idő-fzerént valo Elég-tételt, nem azért, hogy a Christus érdemi, szenvedési elegendendők nem lettek volna a mi adóságinkért, nem; hanem, hogy a kik, a bűnben gyönyörködünk, annak idő-fzerént valami buvát vallyuk. Bé-vehette volna a nagy irgalmu Isten a Christus szenvedését, érdemit, fáradságit, elég-tételit; idő-fzerént valo büntetésünkért-is, a mint bé-vette a bűnnek bocsánattyárt, de nem akarta ugy, hanem mi tőlünk-is, a bűnnek voltához képest,

képest, valami elég-tételt kívánt, s' innen vagyon, hogy à bűnnek bocsánattya után, gyakorta fenn marad az idő-berént való elég-tétel. A' mi az argumentomnak utolsó részét illeti, hogy tudni-illik à mi elég-tételünk kissebiti és gyalázza Christusnak elég-tételit, à nem igaz, mert valamint à szóló-tót nem gyalázza és kissebiti, hanem inkább bocsúletessé téfzi à gyűmölcsöző veszső, ugy à Christus érdemét magasztalja à mi elég tételünk, hogy annak erejéből, az erőlen veszső à mi chelekedetünk gyűmölcsőzik. Annak-okáért noha bővségeffen eleget-
D₂ tótt

tótt Christus à mi bűneinkért:
de azt akarta, hogy az ő vál-
tságát és elég-tételel jo che-
lekedetek által kapcsollyuk
magunkhoz ugy-mint Hit,
fzeretet által, &c. Valamint
tehát ezt à Christus elég-téte-
lét nem kissebiti, az Hitnek,
fzeretnek, keresztségnak
szükséges volta: ugy az idő-
szerént büntetésekért valo e-
lég-tételünk sem.

V. RESZE.

A' FELIYŐE MARRA-
dott bűn tetteket le-szál-
lithattya à meg-iga-
zuls ember.

Minek-

MInek-előtte bizonyos tanuságot adgyak è do-log felől: Vedd eszedbe itt, hogy mikor à Christus érdeméből, à mi *satisfactionk*, E-lég-tételünk-nélkül meg-igazulunk, az az, bűneink meg-bocsáttatnak; ugyan akkor, azon Christusnak, azon érdeméből, az Istennek meg-szentelő malasztya belénk oltatik, belénk önterik, és addég, valamig à bennünk vagyon (bennünk vagyon pedig mig ujjonnan halalos-képpé nem vétkezünk) addég mondok, valami jót chelekedünk, azt à jót, az à Christus érdeméből áldatott meg-szentelő malaszt, meg-szenteli és érdemlé

metsé télzi: Elsőben az Isten-
 től adando coronára. Másod-
 szor az idő-szerént valo bűn-
 tetésnek le-szállítására. Innét
 mondatik, hogy a mi jo csele-
 kedetünknek a Christus ér-
 deméből vagy on haszna, az
 az, a Christus érdeméből ada-
 tott meg-szentelő malaszt ál-
 tal. Ezt a Tridentomi Gyüle-
 kezet világos szókkal adgya
 előnkbe, midőn így szoll: *Ne-
 que vero ita nostra est satisfactio
 hæc, quam pro peccatis nostris
 exoluimus, ut non sit per Chri-
 stum Jesum.* Egy kicsinnég
 aláb ísmét így szoll: *Omnis glo-
 riatio nostra, in Christo est, in quo
 vivimus, in quo meremur, in
 quo satisfacimus, facientes fru-
 ctus dignos pœnitentiæ, qui ex*

Trident.
 sess. 14.
 cap. 8. de
 pœnit.

illo vim habent. Most immár ilyen tanuságot adok, vedd eszedbe.

A' bűnnek bocsánattya után, az idő-szerént valo fennmaradott büntetések, a megigazult ember, le-szállithattya a Christus malasztjából származot jó chelekedetekkel. Itt keresztyén olvasó két dolgott végy jól eszedbe. Elsőben: hogy meg-igazult, az az, az halalos bűnből ki tért és ki-tisztult embernek kell annak lenni, a ki a meg-bocsátott vitkeiért, è vilagon eleggett akartenni, vagy imádsága, vagy böjtelése, vagy alamifnája által, &c.

Másodszor. Istennek ked-

D 4

vében

vében és szerelmében kell
 lenni, oka az, mert à mint fel-
 lyeb-is rövideden mondam,
 valamint az érdem, ugy az e-
 lég-tétel sem találtatik egyéb-
 ben, hanem az Christus által
 meg-igazult emberben. Ez:
 tanította szent Tamás Do-
 ktor az egész Theologusok-
 kal együtt, az egy Scotuson
 kívül, ki micsoda vélekedés-
 ben legyen è dolog felől, ta-
 lám oda aláb elé hozom ha
 időm leszzen hozzá. Szent
 Pal Apostol-is bizonyította
 ezt. Ki à Corinthus Város-
 béliekhez irt Első levelében
 è képpen szoll: *si distribuero in*
cibos pauperum, omnes faculta-
tes meas, & si tradidero corpus
meum,

S. Thom.
 in 4. Dist.
 15.

i. Cor. 13.
 7.3.

meum, ita ut ardeam, charita-
tem autem non habuero, nihil mi-
hi prodest. Bár minden józá-
 gomat a szegények közzé
 osztani is, bár testemet tűz-
 re tegyem is, de ha szeretet
 nincs bennem, semmit nem
 használ. Keresztény ember,
 itt a szereteten, nem egyéb,
 hanem a Christus érdeméből
 adatott meg-szentelő malaszt
 értetik: mert a Scotus tanit-
 tása szerént, a szeretet a meg-
 szentelő malasztal mind egy.
 Azt akarja azért itt mondani
 szent Pál, hogy ha Istennek
 kedvében, szerelmében nin-
 csen a meg-szentelő malaszt
 által. A ki adakozik és egyéb
 jot chelekeszik, a' boldog-
 Ds ság-

Scotus in
2. dist. 27.
q. unica.

Ador.

no. 7. 4.

ságban annak semmi jutalma és bére nem lehet: az az, sem coronát véle nem nyer, sem idő-szerént valo büntetését le nem szálithattya. Megvalíya itt szent Pál, hogy à ki bűnben, lőt ugyan pogány-ságban vagyon-is, mint Cornelius vala, az adakozás, és egyéb jó chelekedetek által à kegyelemhez készítetik, és az meg-igazuláshoz; azért ebből az okból haszontalan-nak nem mondgya à bűnös embernek adakozását, és egyéb jó cselekedetit, hanem abból, hogy à boldogságban semmi jutalma nem lében, ha midőn adakozik és egyéb jó chelekeszik, az Istennek ked-vében

vében és szerelmében nincsen. A^o Tridentomi szent gyűlekezet ezen dolgot adgya előnkbe. *Recuperatâ merito Christi amissa gratia, satisfactio facienda est per jejunia, Eleemosynas, & orationes: non quidem pro pœna æterna, quæ unâ cum culpa remittitur, sed pro pœna temporalî, quæ non tota semper dimittitur.* Vilziza nyervén à Christus érdemből, az el-vesztett malalztot, elég-tételnek, bőjt, alamisna, és imádság által kell lenni, nem az örökké-valo büntetésért, mely â bűnnel együtt meg-bocsáttatik: hanem az idő-szerént valoért, mely nem mindenkor bocsáttatik mind

Trident.
sess. 6.
cap. 14.

August.
serm. 3.
Enchirid.
cap. 71.

mind éppen-meg. *Szent Agoston*-is ugyan ezt írja: *De quotidianis. levibusq; peccatis, sine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit.* A' minden napi a prolék fogyasztásinkért, mellyeknélkül az emberi gyarlóság nem lehet, az hiveknek minden napi imádsági eleget tévnek; utánna veti, s' azt mondgya hogy. *Delet & illa, à quibus vita fidelium, scelerate etiam gesta, sed pœnitendo in melius mutata discedit.* El-törli azokat-is, mellyeket gonoszul chelekedtenek, de megbánván, ellennek mondottanak. Vedd elzedbe kerelttyén olvaso, hogy itt *szent Agoston*

goston a bűnön, nem magát,
a büntérti, hogy tudni-illik
ez, az imádság által el-töröl-
tetnék; hanem, érti a bűnnek
jutalmát, és büntetésit, mi-
keppen mondgya hogy a vá-
gyodás bűnnék neveztetik,
mert bűnből eredett.

August.
tom. 7 lib.
1. de nuptis
& concu-
pis. cap.
23:

A szent Irás példái hason-
lo-képpen ezent mutattyák:
a Ninivében lakozók, bőjtel
és alázatos könyörgéssel, az
érdemlett, és fejekre ki-adott
sententiát el-téríték. *Vidit*
Deus opera eorum, & mis-
eratus est. Achabra iszonyu ostort
jövendőle Illyés proféta: de
mivelhogy mezeitelen testére
ciliciomot övedze, bőjtöle
és magát meg-aláza, az Isten-
is meg-

Jona 3:
8. 10:

3. Regum
21. 7. 19.

is meg-engede néki. *Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus ejus.* Mivel azért, meg-alázta magát érettem, nem hozom-el à gonoszt az ő napjaiban. Nyilván valo dolog azért, hogy à még-igazult, az az, bűnéből ki-tért és ki-tisztult ember, à fenn maradott idő berént valo büntetésekért è világon eleget tehet. Itt tanollyon minden ember, hogy az hagyott poenitentiáját addég végezze-el, mig ujjonnan halálos-képpen nem vétkezik, mert ha halálos bűnben vegzi-el, eleget téfszen ugyan à Confessarius parancsolattyának, mellyel à bűnös embert
à szent

à szent gyónásban elég-tétel-
re kötelezte, de Isten-előtt az
idő-szerént való elég-tételt
le nem szállittya, hanem Pur-
gatoriumban kell azêrt szen-
vedni. Scotus a mint fellyül
rövideden emlitém, a gyarlo
embereknek vizsgáztalásokra
itt azt mondgya hogy, jobb
ugyan, a ki az hagyott poeni-
tentiát Istennek kedvében és
szerelmében levén vegzi-el,
míg tudni-illik ujjonnan halá-
los-képpen nem vétkezik:
mert olyankor (ugy-mond
Scotus) nem csak az idő-sze-
rent való büntetefit szállittya-
le á bűnös ember, hanem er-
demet-is gyűjt magának, Isten
előtt; mind-azáltal, ha halá-
los

*Scotus in
4. dist. 1.*

Scotus lo-
q. supra
cit.

los bűnben vegzi is-el, ha-
gyott poenitentiáját, le-ízá-
littya az idő-berént valo bűn-
tetéfit, meg-fizet adólságáért,
de Isten előtt semmi érdeme
nem lészzen, azokra à jo che-
lekedetekre nézve. Ezt na-
gyob értelemnek okáért, il-
lyen hasonlatólsággal adgya
előnkbe Scotus. Vétkezett
valamely ember à Király el-
len, à törvény azt hozza, hogy
keze el-vágassék, el-váгатik
keze, s' à Király meg-elége-
dik azzal, s' igazság-szerént
tób bűntetést nem-is kíván-
hat, noha grátiájába és ked-
vébe nem vészzi az ellenne vé-
tettembert. Így (azt mond-
gya Scotus) à ki à meg-bo-
csát-

csáttatott vétkeért az adott poenitentiát, egyszer el-vég-zi, bár halálos bűnben végezze-is-el, meg-elégedik Isten véllé, noha gráciájába és kedvébe nem veszi az olyan embert, mig ujjonnan ki-nem tér bűnéből. Így azért a Scotus értelmé szerént, a fennmaradot idő-berént valo bűntetése-kért, eleget-tehet az halálos bűnben lévő ember-is.

VI. RESZE.

*EGY-MAST SEGIT-
gettyük efféle bünteté-
seknek le-szállításában.*

A meg-igazult ember, bű-neiből-valo ki-tisztulása
E után,

után, magának Meny-országban új Coronát és dicsőséget nyerhet méltó érdeme által, de magán kívül másnak senki-
nek nem. Oka az, mert so-
hunt a szent Írásban nem ta-
lálkozik, hogy Isten idvessé-
get, coronát és dicsőséget
ígért volna valakinek, az egy
Christuson-kivül másnak ér-
demére nézve. Innét mond-
gya szent Leo Papa, hogy *ac-*
ceperunt iusti, non dedere coro-
nas: Hasonlo képpen szent
Hieronimus, hogy: *Unus-*
quisque enim pro operibus suis
mercedem recipiet: ki-ki mun-
kája-szerént veszi bérét: erre
nézet szent Pál-is, mikor azt
mondotta, hogy: *referet unus-*
quis-

S. Leo Pa-
pa epla.
97. ad
Leonem
cap. 2.

S. Hieron.
in cap. 25.
Matth.

Galatas
6. v. 5.

*quisque propria corporis prout
gessit:* Isten-előt ki-ki maga
munkájának veszi hasznát.
Nincsen azért senki, nem
volt, s' nem-is lélezen az egy
közben-jaro Christus-kivül a
ki másnak méltán érdemel-
hetne, és nyerhetne vagy bűn
bocsánatot, vagy boldogsá-
got, nincsen a ki ebben más-
nak használhasson. De az idő
szerént való büntetésnek el-
térítésében egyikünk a má-
sik terhét viselheti, és így nem
csak magunknak használha-
tunk az ilyen büntetésnek
fel-szabadításában, hanem
fele-barátunknak-is, sőt kö-
zönségeken, a sokaságra-is
el-térithetik az igazak jo-

Ez

chele:

S. Thomae

1.2. q. 114.

art. 6.

Bellarmin.

libr. 5. de

justificati-

one cap.

21.

Toletus l.

6. cap. 21.

num. 5.

in summa

Scotus in
4. dist. 2.
Duran-
dus ibid:
dist. 20.
q. 2.

chelekedeti az Isten oltorát. Ezt tanította Scotus Durandussal és a több Theologusokkal egygyütt, melynek ilyen okát adgya Durandus: *Plus valet charitas apud Deum, quam apud homines, sed apud homines unus potest ex amore pro alio debitum solvere: ergo fortiori ratione apud Deum potest unus ex charitate pro alio satisfacere.* Nagyob-Isten-elött a Izeretet, hogy-íem az emberek-elött, de az emberek-nél egygyik a másiknak adóságaért Izeretetiből megfizethet: tehát annál inkább Isten-elött egygyik a másikért eleget-teher. Ez a szent írásnak-is sok szép példából ki-tet-

ki tettzik. A' második Királyi könyvnek 24-dik részében olvasom, hogy az Izraél fiai nagyot vétének David-ellen, à mint Theodoretus írja Absolommal à Dávid Király fiával, pártot útvén ellenne, s' mit chelekedék az Isten à népnek hogy coronás Királyok ellen támadának? oly mérges mirigy halált bocsátta reájok, hogy à mint Abulensis és Cajetanus mondgyák, harmad-fél nap-alatt, 70-ezer meg-hala közzűllők: *mortui sunt ex populo à Dan,*

2. Regum
24. v. 14.

usque ad Bersabee, septuaginta millia virorum. A' Király David, látván az Istennek rettenetes ostorát, és haragját; à

2. Regum
24. v. 15.

földre borúla, könyörge a né-
pért, és az Istennek oltorát
el-térite à népről, mert Isten
a Dávid könyörgésire-nézve
meg-engede à népnek. *Et
propitiatus est Dominus terræ,
& cohibita est plaga ab Israël.*

Sodomát és Gomorrhát
mikor el-akará Isten vészte-
ni, az Ő faytalanságáért, azt
mondá Abrahamnak, hogy
ha csak tíz igaz találtatik is à
Városban, meg-enged à Vá-
rosnak, azokra à tíz igazakra
nézve: *quod si inventi fuerint
ibi decem, non delebo propter
decem.* Ihon az Isten maga
ajánlja magát, hogy tíz igaz,
embernek bé-veszi elég-téte-
lét, à Város büntetésiért, és
meg-

Gneseos

12. 8. 133.

meg-enged a Várasnak. Igaz dolog tehát, hogy nem csak magunknak használhatunk, az idő-szerént-valo büntetéseknek fel-fzabadittásában, hanem felebarátunknak-is.

Innét egy-néhány szép és hasznos tanuságot vehet magadnak kerecsztyén ember, mellyekre ha reá szorulsz bátran élhetz-is vélek. Első ez, mikor valaki gyónása-után, csak hamar, valami sulyos betegségben esik, mely miat az hagyot poenitentiáját el-nem végezheti, a fenn-maradot idő-szerént valo büntetésnek le-fzállétsáért; másra bizhattya bizvást azt, és más-ő-érette haszno-

*n Ita Sco-
tus in 4.
dist. 2,
Dianna
p. 4. tit. 4.
R. 341.*

son végbe-viheti, " Másod-
szor bár szinte egészséges le-
gyen-is valaki, mindazáltal
Confessáriusának engedel-
méből, az adott pœnitentiát
mással végbe vitetheti, ha mi-
dõn a pœnitentiát adgya il-
lyen szokkal él a Confessari-
us: *facias talem pœnitentiam
per te vel per alium*: Illyen,
vagy amollyan pœnitentiát
vigy végbe vagy magad vagy
más-által, s-halznos az illyen
pœnitentia-is az idõ-szerént
valo büntetésnek le-szállitá-
sára. De ha csak magad aka-
ratodból bizod másra, Con-
fessariusodnak hire és akar-
tya-nélkül hasontalan lében;
Ezt tanittya szóról, szóra Du-
ran-

randus Diannával együtt,
r Scotushozzá adgya chez a
tanusághoz, s-azt mongya
hogy, valaki annyi szabadsá-
got magában nem ílmérne,
hogy az adott poenitentiáját
el-végezhetné, máfra bizhat-
ná ugyan az Confessariussa
hire-nélkül-is, de oly el-vég-
zett szándékkal, hogy sza-
badsága-lévén maga-is vég-
be-vilzi. Oka ennek, miért
tudni-illik az egészséges és elé-
gendő szabadságban levő
ember Confessariussa, hire és
akarattya-nélkül máfra nem
bizhattya poenitentiáját az:
mert a ki igazán, törvény-sze-
rent a Birotól valami elég-
tetelre, büntetésekre kötelezte-

Duran-
dus in 4.
dist. 20.
q. 2.
Dianna
ut supra.
Scotus in
4. dist. 2.
r Scotus
in 4. dist.
2.

74 HATODIK RÉSZE.

rik, fel-nem szabadithattya
abbol magát a Biró hire és a-
karattya-nélkül. Így mivel
a Pap lelki Biro, és az anya-
szentegyháznak igaz canoni,
törvényi-szerent itili az em-
bert; a kit micsoda bünte-
tégre kötelez, hire és akarat-
tya-nélkül, senki abbol magát
fel-nem szabadithattya, és
máfra azt nem adhattya.

VII. RÉSZ E

*PURGATORIUM-
ban kell embernek szenvedni a-
zokért a fogvatkozásokért,
mellyekért itt meg-nem lakolt.*

Mivel a Purgatoriomrol-
is gyakorta emlekezett
lelzen,

leszen, mikor a Bulcsurol magán-
 valo képpen kezdünk
 izollani: szűkségesnek itmé-
 rem lenni, hogy arrul is rövi-
 deden valami emlekezetett
 tennék. Tudnunk kell azért
 hogy Purgatoriomban csak
 azok vettetnek, kik noha bű-
 nőkből ki-tértenek, és Isten-
 nek kedvébe jutottanak de a
 meg bocsátott bűnökért ele-
 get-nem-tettek è világon:
 avagy a kik bocsánando bűn-
 ben mulnak-ki è világbol:
 mert a ki halálos bűnben ta-
 láltatik halála oráján, az Pur-
 gatoriomba nem megyen, ha-
 nem ilyenesen Pokolban te-
 mettetik: â ki pedig è világon
 elégendő-képpen meg-fizeter
 vet-

*ita Scotus
 in 4. disp.
 21. q. 19*

August.
Tom. 1. lib.
2. de Ge-
nes. cont.
Manich.
cap. 20.

vérkeért, minden tartoztatás-
nélkül meny-országba vitetik.
Ezt adgya előnkbe szent A-
goston ékeppen szolván, *qui*
agrum suum non coluit, & spi-
ritus oppressi permisit, post hanc
vitam habebit vel ignem purga-
tionis, vel pœnam æternam.

A' ki az ó ízánto földet nem
tisztogatta (az az, Lelki-isme-
retit) es meg-engette hogy a
tővissek (az az, a bűnők) el-
nyomják, ez élet-után, vagy à
tisztító tűz helye, vagy po-
kol. Vgyan ezen dolgot ta-
nitotta à Florentinomi Gyűle-
kezet-is midőn így szollott:
aliquas animas in Infernum, ali-
guas in Purgatorium, aliquas in
cœlum mox recipi. A keresz-
tyén

Concil.
Elorent.
sess. ult.

tyén lelkek-közzül, némely
igyenestén Pokolba, némely
Purgatoriomba, némely
meny-országba vitetik.

Origenes itt meg-esett, ki
azt tanította hogy az egy
Christuson-kivül, minden Lé-
leknek meg-kellett a Purga-
tóriom tűzét kosztolni; mind
igaznak, s-mind bűnösnek, és
most is (ugy-mond) nincs
oly lélek, a ki elsőben óda
nem vitetnék. Szent Dávid-
nak 106-dik Soltárát magya-
rázván, nyilván így szol: *Om-*
nes nos venire necesse est ad il-
lumignem, etiamsi Paulus sit
aliquis vel Petrus. minnyá-
junknak reá kell arra a tűzre
mennünk, ha Sz. Pál, vagy
Sz.

Orig.
Hom. 14.
in Luc.

Sz. Péter életét viseltük volna is. De itt, á mint másutt is fok helt, hibált Origenes; mert nem minden, hanem csak az, á ki á bűnből ki-tér-
vén, Isteñek kedvébe jutott, de tóttét meg-nem lakolta é világon.

Ebben nem-szabad senki-
nek, á ki igaz keresztyén em-
ber más-képpen vélekedni,
mert az Anya-szentegyház
ezt így adta előnkbe, hogy
tartsuk. Hanem vannak más
dolgokban szabad vélekedé-
sek á Purgátorium-felől, mel-
lyekről az Anyaszentegyház
semmi bizonyostanulágot, és
rendelést nem adott még ed-
dig előnkbe.

Ellő-

Előben szabad veleked-
nünk, mivel sohunnan nem
vagyunk bizonyosok: ha
mindenkor a föld gyomrá-
ban tisztítatnaké a lelkek,
vagy néha azon a helyen az
hol vétkeztenek.

Szent Gergely Papa olyan
vélekedésben volt, hogy a-
zon az helyen tisztítatnak a
lelkek azhol vétkeztenek:
ezt állattya, amaz Paschasius
Diaconus példájával, kiről u-
gyan azon könyvében azt ír-
ja hogy halála-után a Puteo-
lanomi hév-vizben tisztítator
lelke. Petrus Damianus é do-
log-felől hasonló-vélekedés-
ben volt, és ő-is vélekedését
szent Severinusnak példájá-
ból

*S. Greg.
lib. 4.
Dialog. c.
40. & 55.*

*Petrus
Damianus
Episc.
de mira-
culis sui
temporis.*

bol erősítette, hogy tudni-
illik holta-után ennek lelke,
valami nagy vízben, fogyat-
kozásáért lakolt.

*S. Chrysof.
de premi-
is Beato-
rum.
Gregor.
Nyss. lib.
de anima
& resur.*

*Beda lib.
3. his. An-
glorum.
cap. 12.*

Sz. Chrysoftomus, Nyssenum-béli szent Gergely, azt tartották, hogy az idő-űerént büntetésre való kötelel lelkek, à levegő-égben tisztítatnak. Ezt valamennyire állithatni szent Furseus látásával; kiról azt írja Beda, hogy halála-után, midőn az Angyaltol meny-országba vitetnék à lellke, látott à levegő-ég-fellet rettenetes tűzeket, melyekben az emberek chelekedeti próbáltattak

Sz. Agoston à mostani Theologusokkal egyűtt azt tanit-

tanította, hogy a purgatorium,
melyben a lelkek tisztítottat-
nak a föld gyomrában va-
gyon, bizonyította e mondá-
sát az Apostoli chelekedet-
nek második részéből, holott
így szól a szent irás: *quem*
Deus resuscitavit solutis dolo-
ribus Inferni, Kit Isten fel-tá-
masztott, meg-oldván a po-
kolnak fájdalmait. Itten szent
Agoston a pokolnak fájdal-
mát érti a purgatoriomban
való kénokat. Az Anyaszen-
tegyház is ezt jelenti, mikor
az halottakért való misében
é-kképpen könyörög: *Libera*
animas defunctorum de pœnis
Inferni, & de profundo lacu.

Másodszor, a sem hit ága-

F

zat-

Act. 2.
v. 24.

Augus.
Epist. 90.

n. Conc.
Florent.
sess. ultri-
ma ante
litteras u-
nionis.

zattya, hogy valóságos, és természet-szerűen való tűzzel kénoztatnak a lelkek, és nem más külömb formán. Azért a Florencziai Gyülekezetben, a Görögöktől, csak azt kívánák, hogy a Lelkek tisztulását meg-engedgyék, akár tűzzel, s' akár más-képpen tisztíttassanak: *n fatemur animas in Purgatorio esse*, ha hit ágazattya volna, hogy tűzzel kénoztassanak purgatoriumban a lelkek, azt-is kívánták volna abban a Gyülekezetben, hogy arról-is vallást tegyenek a Görögök, de mivel hogy nem volt hit ágazattya, és most sem az, szabad akaratyára hadgya a szent Gyülekezet

kezet ezt a dolgot a Görög Ecclesiának; csak hidgye el, hogy izenvedés által tisztulnak a lelkek, " mellyet szent Pál, és a szent Atyák-is gyakran tűznek neveznek.

Harmadízor, azt sem tudjuk ki mennyi ideig marad purgatoriomban: noha abban bizonyosok vagyunk, hogy ítélet után senki ot nem lészen, a mint ki tettzik az ítélet sententiájából. * *Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.* Sent Agoston tanításából azonképpen. *Purgatorias poenas nulas futuras opinetur, nisi ante illud ultimum, tremendumq. ju-*

m. 1. Cor. 3. v. 15. Augus. tom. 8 in Psal. 37. & lib. 21 de civitate Dei cap. 10. Greg. lib. 4. Dialog. cap. 29. Chrysos. hom. 5 de poenit. * Matth. 25. v. 34. S. Augus. lib. 21. de civit. Dei cap. 16.

dicium: Tisztulásra való büntetésekét senki ne reméllyen hanem az utolsó és rettenetes ítélet előtt

r. Soto in
4. dist 19.
q. 3. art. 2.

r *Dominicus à Soto*, azt tanította itt, hogy senki akar mely nagy terhhez müllyék ki è világból, tiz, vagy husz elztendeig purgátoriomban nē marad. De mind az Anyaszentegyház, s-mind pedig à régi historiák meg-mutatják, hogy az bizonytalan. Az Anyaszentegyház, mely szokott imádkozni, és à szent Mikseben meg-emlekezni azokról-is, kik ennek-előtte száz vagy két száz elztendővel multanak ki è világból, melyet nem chelekedne az Eccle-

clesia ha hinne, hogy tiz vagy husz esztendőnél tovább purgatoriomban nem tartatnak a lelkek. Azért mivel imádkozik az olyanokért-is a val mutattya, hogy nem tudgyuk ki mennyi ideig marad purgatoriomban. A' régi históriák halonlo-képpen. *m*

A' keresztyénségnek közönséges Attyárul amaz Harmadik Innocentius Páparul nagy tókélletes életű emberek írják, hogy halála-után csak hamar meg-jelent szent Lutgardis szűznek, és megvallotta a Pápa, hogy egész világ végeig kell Purgatoriomban maradni, és az ott va-

*m. Savin
us in vita
S. Lut-
gardis
16 Junij.
Thomas
Cantipra-
ensis ibi
dem qui
dicit se
causam
huius rei
non igno-
rasse, sed
ob reve-*

F 3

lo ret-

rentiam tanti pontificis referre noluisse.

Jo rettenetes kénokat szenvedni. A² többi között megvallotta szent Lutzgardis szűznek azt-is azon Harmadik Innocentius Pápa, hogy el is kárhozott volna, ha a Boldogfájos szűz, kinek tiszteletére, élteben egy Clostromot építtetet vala, szent fia-előt érte nem esedezet volna. Vannak több efféle historiák, mellyeket rövidségnek okáért most elé nem hozok. Innét és az Anyaszentegyháznak fel-vett szokásiból elegendő-képpen esünkben vehettyük, hogy nem tudgyuk ki mennyi ideig marad purgatoriumban.

VIII. RESZE.

A' BULCSUNAK VI-
lágos értelme most immár
előnkben adatik.

Mivel két vagy három fő-
val értelmesen ember ki-
nem mondhattya mi légyen a'
Bulcsu, míg annak kerék ma-
gyarázattára jutunk.

Vedd afzedben addig itt, *ita S. Tho-
mas in 4.
dist. 29.*
hogy a' meg-igazult ember-
nek jó chelekedetiben két-
fele haszon, avagy jó találta-
tik: eggyik az érdem: másik
az elég-tétel: embernek jó-
chelekedetiben az érdem
szolgálat a' mennyei dicsőség-
nek meg-nyerélére: az elég-
F 4 tétel,

tétel, az idő-szerént-valo
 büntetésnek le-szállítására:
 az az, egy jó chélekedetivel
 a meg igazult ember, coro-
 nát-is nyer magának meny-
 országban, s a fenn maradt
 büntetésekért-is eleget-té-
 ízen. Ez világosan ki-tettzik
 a szent írásból, leg-főképpen
 az Alamisna példájából: I-
 sten ízava az, hogy a mint a
 víz ki-oltya a tűzet, úgy az
 Alamisna a bűnt, *Sicut aqua*
extingvit ignem, ita Eleemo-
syna extingvit peccatum, az az,
 ki-oltya és le-törli a bűnnek
 idő-szerént-valo fenn mara-
 dott büntetésit a meg-igazu-
 lás-után. Ihon itt Isten az A-
 lamisnának azt igéri, hogy az
 idő-

Ecclesiast.
 3. 7. 33.

idő-szerént-valo büntetések
 arra nézve meg-engettetnek:
 f. másutt ugyan azon Alamis-
 nának coronát ígér meny-
 országban, bért, és jutalmat:
 halhacza miképpen szoll Sz.
 Máthénál. *Venite benedicti* *Matth.*
patris mei, possidete paratum *25. v. 35.*
vobis regnum à constitutione
mundi. Esurivi enim, et de-
dixistis mihi manducare: sitivi,
et dedixistis mihi bibere: ho-
spes eram, et collegistis me:
nudus, et cooperuistis me: jö-
 jetek-el én Atyámnak áldot-
 tai, birjátok à világ kezdeti-
 től fogva, néktek készitetett
 országot; mert éheztem, és
 ennem adtatok: szomjuhoz-
 tam, és innom adtatok: jö-
 ves vevény

vevény voltam, és bé-fogadtatok engem: meztelen, és bé-fedeztetek engem: Am hallod keresztyén ember, hogy itt coronát, jutalmat ígér Isten az alamísnának. Igaz dolog tehát, hogy embernek egy jó cselekedetiben két-féle jó és haszon van. Erdem tudni-illik és Elég-tétel. A' mennyire érdemes embernek jó chelekedete, dicsőséget, coronát nyér magának a val meny-országban: a' mennyire pedig Elég-tételre-valo, maga és felebaráttya bűneinek idő-szerént-valo fenn maradott bűntetésit szállította-le véle.

Másodszor vedd elzedbe
azt-is,

azt-is, hogy gyakorta érde-
mesugyan embernek jó che-
lekedete à mennyei dicsőf-
légre s-nyér-is coronát ma-
ganak véle mindenkor, de
idő-szerént valo büntetését
le nem szállittya, miért? mert
semmi oly bünt nem tört e-
gész életében, à melynek E-
lég-tételiért eshetnének jó
chelekedeti. A' Boldogsá-
gos szűz Mária soha csak bo-
csánando-képpen sem vétke-
zet, sőt á mint Scotus igazán
tanittya, még az eredendő
bűn sem szállot reá, és így
nem volt szükséges, hogy az
ő-fok joságos chelekedeti E-
lég-tétel gyanánt esnének à
maga bűneire nézve; sok jot
che

ita Tri-
dent. sess.
6. Cano-
ne 23.
Scotus in
3. dist. 3.
q. 1.

chelekedett pedig egész életi-
ben a Boldog Szűz, fok ke-
relzteken, kelerúségeken
ment-által. Hasonlo-képpen
keresztelő szent Iánosról azt
olvassuk, hogy még az An-
nyának méhében meg-szen-
tetetett, és hogy csak bocsá-
nando bűnnel is soha Istenét
meg-nem bántotta, a mint
è-következendő szokbol-is e-
légedendő-képpen ki-tettzik.

*Antra deserti teneris sub an-
nis*

*Civium turmas fugiens fe-
tisti*

*Ne levi saltem maculare vi-
tam famine posses.*

Mindazáltal a mint az E-
vangeliombol-is gyakorta
hallot;

hallottuk, rettenetes életet
 viselt; *Vinum et siceram non*
bibit, ő-bort, se pedig sert nem
 ivot: ruházattya amà kemény
 Teveszörből volt: étele vád-
 fáska, és Erdei méz, az igaf-
 lágért à tőmleczben hevert,
 és utollyára életit adta azért:
 Ezek mind nagy és derék jok
 voltak, s-à maga bűneinek
 pedig Elég-tételeért nem ef-
 hettenek, mert à mint fellyúl
 mondám olyan chelekedendő
 bűne nem volt, mellyért
 idő-szerént ennyitt kellett vol-
 na szenvedni, tehát hová let-
 tenek-el, ennyi fok szenvedé-
 si mind az Boldog Szűznek,
 s-mind pedig keresztelő szent
 Jánosnak? semmié letteneké?
 nem,

nem, hanem Isten előtt è-mái napig-is fenn vânnak.

Hasonloképpen à régi Szent és tőkélletes életû Proféták, mennyit szenvettenek ártatlanok lévén! Szent Jobrol maga az Isten bizonságot téken, hogy egyigyû, igaz, Isten-felô és à gonosztól el-távozo ferfi: *Vir erat in terra Hus, nomine Job, et erat vir ille simplex, et rectus, ac timens Deum, et recedens à malo*: mindazáltal mind annyi ártatlanságában-is mennyit nem benvedett szent lob?talpátol-fogva teteieiglen, gonosz fekéllyel meg-veré ôtet à látán. Vgy-annyira hogy à ganéjon ülvén cheréppel vakarja-vala à ge-

Job. 1. §. 1.

cap. 2.
§. 8. & 9.

à genyetséget testéről. Ieremiás proféta mint kereszttelőszen-
tanos az Annyának méhében meg-szenteltetet, ár-
tatlan volt, de még-is meg-
kövezteték. Híaiást Fűrrézel
mettzékkét-felé. Azonkép-
pen mennyi sok száz Marti-
rok. Vallás-tevő Confesso-
rok, Szűzek, Remeték volta-
nak, á kik sokkal többet szen-
vettenek, hogy sem tulajdon
bűnök érdemlettek volna. Sz.
Pál maga bizonyyságot, tében
maga tekélletes élete-felől,
hogy tudni-illik meg-térése-
utan semmi bűn lelki-ilmére-
tit nem furdalta. *nil mihi*
consciussum: semmiben lel-
kem-ilméreti nem vádol, s-
men-

1. Corintha
4. 7. 4.

2. Corint.

11. x. 24.

mennyit szenvedett pedig?
 ám maga elé-ízámlállyá írt-
 is. *In laboribus plurimis, in car-*
ceribus abundantius, in plagis
supra modum, in mortibus frequenter. *Et Iudæis quinquies,*
quadragenas, una minus accepi.
Ter virgis cæsus sum, semel la-
pidatus sum, ter naufragium fe-
ci, nocte, et die in profundo maris
fui, in itineribus sæpe, periculis
fluminū, periculis Latronum, pe-
riculis ex genere, periculis ex
gentibus, periculis in civitate,
periculis in solitudine, periculis
in mari, periculis in falsis fratri-
bus, in labore et ærumna, in vigi-
liis multis, in fame, et siti, in je-
juniis multis, in frigore & nu-
ditate. Igen sok munkákban,
 à tòm-

à tömlőczőkben gyakrab-
ban, à vereségekben mód-
felett, az halálokban gyakor-
ta. A' Sidóktól ötször, egy-hé-
ján negyven chapást vőttem.
Háromszor verettettem-meg
velszókkal, egyszer meg-
köveztettem. háromszor ha-
jo-törést szenvedtem, éjjel és
nappal, à tenger mélységé-
ben voltam, uton járáfokban
gyakorta, folyo-vizek vesze-
delmiben, tolvajok veszedel-
miben, veszedelmekben à
nemzetem-miá, veszedel-
mekben à pogányok-miá,
veszedelmekben à városban,
veszedelmekben à puszta-
ban, &c Vallyon ennyi szen-
vedési szent Pálnak és à fel-

lyúl meg-neveze-t több ízen-
teknek hol vannak? hová let-
tenek-ei? mivel a magok bű-
nöknek idő-szerént-valo E-
lég-tételekre nem voltanak
szükségesek; semmié lette-
neké tehát csak? fűstbe men-
teneké? nem, hanem Isten-
előtt fenn vannak, egy cho-
móban tartatnak az Anya-
szentegyháznak szükségire.
A'mi nagyobb a mi édes Meg-
váltónk, mennyit benvedett,
az egész világ bűnének érde-
mén-kivül? sokat mert ő né-
ki csak egy csep vére-is elege-
dendő volt az egész világ bű-
neiért; hát azon kívül annyi
sok ízenvedési csak haszonta-
lanok? nem mert édes Meg-
vált-

váltónk soha semmit haszon-
 talanul nem akart cheleked-
 ni. Amaz bölcs Aristoteles-
 nek igaz mondása az, hogy,
Deus et natura nihil frustra
agunt. Az Isten és a természet
 heában semmit nem chele-
 kednek; sok fenn maradt
 tehátabbol az adótság-fi-
 zetésből, mellyet a mi
 bűneinkért az Isten fia le-
 tőtt, mivel a mi vétkeink an-
 nyit nem érdemlettenek, s-
 hol vannak vallyon azok,
 mellyek a mi adóságinkon-
 kívül a Christus szenvedési-
 ből fenn maradtanak? az I-
 sten előtt álló kéncsül az A-
 nyaszentegyház szűkségire
 tartatnak. Maga Meg-val-
 G 2 tónk

Heb. 7.
v. 27.

tónk bűneinek elég-teszteliért
nem eshettenek, mivel ő ár-
tatlan Bárány volt a bűnben
része soha nem volt, a mint
szent Pal igazán bizonyyságot
teszen felőle. *Qui non habuit
necessitatem prius pro suis de-
lictis hostias offerre, deinde pro
populi. Cum fuerit innocens,
sanctus, impollutus segregatus
à peccatoribus, et excelsior
coelis factus.* tehát a ki a mi
adosságunkon kívül szenve-
désiből meg-maradtott, Isten-
előtt álla kéntsúl tartatik az
Anyaszentegyház szűkség-
re, mert illetlen volna, ha a-
zokra az drága szenvedések-
re, mellyek a mi adosságin-
kon kívül meg maradtanak,
sem-

semmi tekintet nem volna.

Tovab vannak è-mái napig-is oly tókéletes és szent életú jámborok, kik többet szenvednek, hogy sem bűnök érdemlené, mivel soha halálos-képpen nem vétkeztenek, sőt csak bocsánandóképpen-is ritkán vétkeznek, s' azonban éjjel nappal szünetlenül fok és derék jókban foglallyak magokat, testeket éséggel, szomjusággal, kemény ostromozással éjjeli hosszú vigyázással fanyargattyak: s-ezeknek-is ennyi fok szenvedések, a Christus, és a több szentek, szenvedéshez Elég-rételihez téternek, és az Anyaszentegyház szűkségére

*Clemens
6. in Ex-
travagan-
ti qua in-
cipit.
Unigeni-
tus.*

tartatnak Isten előtt. Ezt ad-
gya előnkben amaz hatodik
Kelemen Pápa-is, midőn így-
zoll: *Extare in Ecclesia the-
saurum spiritualem, ex passioni-
bus christi, et sanctorum omni-
um conflatum.* Vagyon úgy
mond Kelemen Pápa, az A-
nyaszentegyházban lelki
kins, mely a Christus és a
Szentek Elég-tételekből, Ben-
védelekből gyűjtetett. En-
nekk a drága kencsnek sáfá-
rává tőtte Isten a szentséges
Pápát, reá, és kezébe bizza,
a meny-ország kulcsával eg-
gyütt, hogy mikor nékitet-
szik, és izűkségesnek isméri-
lenni, az hiveknek oltogassa,
a bűnnek meg-bocsátála-
tán,

tán, fenn maradott idő-szerént-valo büntetésnek le-fzállításaért és adósságaért.

Ez à Bulcsu keresztyén ol-vaso. Innen Armilla röviden így írja-le à bulcsut. *Indulgentia est remissio pœnæ temporalis, pro peccatis actualibus pœnitentium debitæ, facta ex thesauri ecclesiastici dispensatione.* A' Bulcsu nem egyéb, hanem á chelekedendő bűnökkel illető, idő-szerént-valo büntetésnek, meg-engedése, à Christus és à szentek fenn maradott Elég-tételekből, Annak-okáért a Bulcsu nem arra-valo hog'az által embernek bűne meg-bocsáttassék, hanem csak szinte azoknak az

idő-szerént, valo büntetések-
nek le-fzállítására rendelte-
tett, mellyek fenn maradnak
à meg igazulás-után

Még-is à Bulcsunak vilá-
gosb és nagyob értelmére.
Vedd-eszedbe, hogy mikor
a Bulcsun-kivúl, az igaz Pap-
előtt, bűneidről igaz gyónáft,
valláft télzes, akkor bűneid-
nek bocsánattyátt nyervén,
az örök kárhozatra-valo kő-
telelséged (mely kötelelség-
be a bűn miatt estél-vala a
mint fellyúl mondám) el-
változtatik, mivé ? idő-sze-
rönt-valo büntetéské. Annak-
okáért annyi haszna vagyon
a Bulcsun kivúl-valo gyónás-
nak, hogy a meg-gyónt bű-
nei-

neidért el-nem kárhozol ugyan, de idő-fzerént eleget kell valaha tenned azokért, a meg-bocsátatott vétkekért, vagy ezen a világon, vagy a más világon purgatoriumban. Most immár értsed jobban a Bulcsunak nagy hafznát: Mikor pedig a Bulcsunak idején meg-gyónol, nem csak a kárhozatra-valo kötelességből szabadulsz-fel, ha halálos bűnben vagy: hanem akkor a Bulcsu-által, az idő-fzeréut-valo, Elég-tételid, és büntetéfid-is meg-engettetnek, mellyekért vagy itt e világon kemény és fanyaru poenitentiát kellene tartanod, vagy a más világon Pur-

G5

gató

gatóriomban kellene fzenvedned. Innét vagy on hogy a rudos Confessariusok tellyes Bulcsukor leg-főképpen, de derék, és sullyos poenitentiát nem szoktak adni.

Kérdés: Ha a Bulcsu nem arra-valo, hogy az-által embernek bűne meg-bocsáttassék, hanem csak szinte azoknak a büntetéseknek le-fzállítására rendeltetett, mellyek fenn maradnak a meg-igazulás után, az az, a bűnek bocsánattya után: miért az Indulgentiak engedélyben gyakran ugy szólnak a Pápák, hogy minden bűneinek bocsánattját nyeri, a ki ezt a szent helyet meg-látogattya, avagy

avagy bizonyos Alamisnát
ád, avagy bűneiről igaz gyó-
naft vallást télszen. &c.?

Felelet: Noha ugy szol-
nak à Pápák gyakorta mikor
Bulcsut adnak, mindazáltal
azt nem kell ugy érteni, hogy
magán à Bulcsu à bűnt el-
törölhesse, mért az igaz poe-
nitentia tartás nélkül, è világ
Bulcsuja sem tisztithat-ki
minket csak egy bűnből-is:
hanem avagy à bűnön értetik
a bűnnek jutalma, és bűnte-
téle a miképpen mondgya
szent Agoston, hogy a vá-
gyódás bűnnek neveztetik,
mert bűnből eredett: avagy
à Bulcsu nem csak magán vé-
tetik, hanem, az ő hozzá búk-
teges

108 KILENCZEDIK RESZE.

seges poenitentiával egyetemben, ha az ember halalos bűnben vólt; mert így bezzeg tellyes bocsánatot szerez a Bulcsu, mind a bűntől, f-mind a bűnnek idő-ízerént-
valo fenn-maradott büntetésétől.

IX. RESZE.

M FCSODA à TEL-
lyes. és az Egy-néhány napra,
vagy esztendőre-valo
Bulcsu?

A^o Bulcsu két-féle: némely tellyes avagy egész: némely csak egy-néhány napra vagy esztendőre-valo. Az egész avagy tellyes Bulcsu az, mely

mely-által az egész bűneinknek fenn-maradott idő-szerent-valo büntetési éppen mind meg engettetnek, és következő-képpen Purgatoriomnak minden kényai, mellyeket, azokért kellett volna a más világon szenvednünk ha itt, vagy a Bulcsu által, vagy a magunk Elégtételünk-által meg-nem engettettenek volna.

Annak-okaért tudgyad keresztyén ember, hogy mikor tellyes Bulcsut nyersz felzabadulsz ottan mindgyárt a Purgátoriomra-valo kötelesegből: az az, ha ezen a világon bűneidért eleget nem tóttel, kötelesmaratz, hogy
a más

à más vilagon Purgatoriom-
ban tégy eleget, ott fizes és
lakoly-meg bűneidért: eb-
ből a kötelefségből, a tellyes
bucsu által fel-szabadulíz.
Vgy-hogy ha à tellyes Bulcsu
után, mig ujjonnan nem vét-
kezel, mindgyárt meg-talál-
nál halni, igyenessen mind-
gyárt mennél meny-ország-
ba. Ez pedig à fel-szabadu-
lás (a mint tellyül-is mon-
dám) Christu(nak a mi adof-
ságunkon kívül, fenn-mara-
dott Elég-tételiből adatik, a
szentek Elég-tételi-vel-egy-
gyütt: ez a tellyes Bulcsu ke-
resztyén olvasó.

Ezt az Anyaszentegyháznak
consensussan-kívül, sok fép
történt

történt dolgoknak példájából erősiithetném-meg, de rövidségnek-okáért egynél többet elé-nem hozok. Sz: Ferencz Atyánk életiben olvasom, hogy Horvát-Ország-ból amaz híres-neves Portiuncula nevű Bulcsura-ment száz-husz ember, s-egy Aszfony közzűllők el-végezván nagy áytatofon mindeneket, valamik szűksegessek voltak a Bulcsunak el-nyerésére, és részesülvén a tellyes Bulcsuból, meg-hal: s-midőn a többi a tengeren immár hajókon jönének vissza, megjelenik nékik, s-è-képpen szól: Ne-félljétek semmit, mert a ti vizáztalástokra jelenek-

112 KILENCZEDIK RESZE.

lenek-meg, hozzátok küldet-
vén a mi Asziszonyunktól a
Boldogságos Szűztől, meg-
jelenteni néktek, hogy én a
Portiuncula nevű Kápolná-
nál el-nyert Bulcsu-altal a
mennyei dűcsőségbe jutot-
tam, minden tartoztatás-nél-
kül: à Purgatoriom-beli tűz-
nek illetése-nélkül. *r Ne quic-
quam timeatis, quia ad consola-
tionem vestram vobis appareo;
et missa sum à Beata Virgine,
Domina nostra, ut vobis indi-
cem, ad gloriam Dei, ipsiusque
Virginis, me beneficio indulgen-
tiarum Ecclesiæ sanctæ Mariæ
de portiuncula, Cœli liberum
aditum habuisse, sine purgatoris
ullis flammis. Annak-okaért à
tellyes*

*r Tomo
1. Chron.
Fr. Mi-
nor. lib. 2.
cap. 5.*

tellyes Bulcsu-által meg-en-
gettetnek mind azok az idő-
szerént-valo fenn-maradot
büntetések; mellyeket ne-
künk az egész bűneinkért è-
világon Istennek igaz ítélete-
szerént kellene szenvednünk,
és következőzendő-képpen
purgatoriomnak azokért-va-
valo kényyai. f-ez à mint
mondám a tellyes Bulcsu.

A' száz napra vagy esztendő-
re-valo Bulcsu pedig az, mely-
ben annyi büntetésid enget-
tetnek-meg, a mennyit száz-
nap, vagy esztendeig kellett
volna szenvedned è világon
bűneidért, és Purgatoriom-
ban azok à kénok; mellye-
ket, azokért a száz-esztende-

H

ig-va-

ig-valo el-mulatott bünteté-
sídért szenvedtél volna. En-
nek nagyobb értelmére. - -

Vedd eszedbe itt keresz-
tyén ember, hogy régentén
az Anyaszentegháznak régi
törvényi-szerént, embernek
egy halálos vétkeért, tiz, husz
évtendeig kellett szenvedni a
mint Paludanus fel-jedzi. Mi-
kor azért száz, s-ezer eszten-
dőre vagy napra-valo Bulcsut
emlitt, és ad a szentséges Pá-
pa; annyit téssen, mintha azt
mondaná: a ki igazán poeni-
tentiát tart bűneiről, és annyi
bűnei voltak, hogy az Egyhá-
zi törvény szerént száz napot
kellett volna szenvedni; azt a
szenvedést, mint Isten kincsi-
nek

ita Ape
milla ver-
bo indul-
gent. num.
17,

nek sáfára, a Christus érdemének általa, meg-engedem annak, à ki ehezà Templomhoz fàrad, és ott Imadkozik, ennyi, vagy emannyi Alami-nát ad &c. Ez à száz-napra vagy esztendőre-valo Bulcsu.

Ez ismét, s-hasonlo-képpen az tellyes Bulcsu is két-féle: örökös és idő-izerént-valo. Az örökös Bulcsu az, mely valamely templomhoz, vagy Oltarhoz, vagy valami egyéb Szent helyhez adatik és engettetik bizonyos határnélkül. Azon-képpen mikor így valamely olvasóra, vagy metalomra Bulcsu adatik, az-is örökösnek mondatik.

Az údó-szerént-valo Bulcsu pedig az, mely csak egy napra, egy vagy két hetre, a- vagy csak egy-nehany orara, vagy legh-fellyeb egy esztendőre engettetik. Illyen à Roma Varosaban-valo Szent Iubilæom: hasonlo-képpen illyen Bulcsu az-is, mellyet az Ersekek, Púspökek, valamely Templomnak szentelé-lekoradnak, mivel az tova-bnem tart, hanem csak à mely nap à Templomot szentelik. Egy-szoval valamikor az Ersekek, Púspökök Bulcsut adnak, akár egyestendőre való, mikor templomot sentelnek, s-akár csak negyven napra-valót azon-kivül, idő-serént-valók

valók csak az ollyan Bulcsuk,
mert à mint Toletustanitrya,
à szentséges Pápán, közönsé-
ges Gyülekezeten, és à Pá-
pa követin kívül, senki más ö-
rökös Bulcsut nem adhat.

Toletus
lib. 6. cap.
25. num.
3. in sum.
ma.

X. RESZE.

EZ I G A S S A G G A I.
*Ellenközöknek felelet
ádatik.*

AZ ellenkező atyafiai ez
igalság-ellen, egy-ne-
hany Ellen-vetést allatnak.
Első. Az údó-szerént-va-
lo büntetések, mellyek à bün-
ból erednek, meg-nem en-
gettetnek, hanem vagy a-
H3 kar-

karjuk vagy nem fzenved-
nünk kell azokat: tehát héa-
ba mondgyak à Papistak,
hogy à Bulcsu-által azokbol
ember fel-szabadul. Az első
része ennek az argumentom-
nak világos. Adamra és az ő
máradékira Isten à bűnért
halált bocsata, betegsége-
ket, faydalmakot, de ezek-
ből semmi Bulcsu minket fel-
nem szabadithat: tehát ha-
szontalanok à Bulcsuk.

Felelet. Az údó-szerént-
valo büntetés két-féle: egy-
gyik az, mely az eredendő
bűnből szarmazik: másik az,
mely à chelekedendő bűn-
ből, à mely büntetés az ere-
dendő bűnből szarmazik re-
ánk,

ánk, ugy-mint az halál, beteg-
ségek, faydalmak &c. meg-
vallyuk hogy azok à bulcsu-
által meg-nem bocsattatnak,
mivel ezek i már à-meg-rom-
lot termésetnek mint-egy tu-
laydonsági: hanem à mellyek
à chelekedendő bűnből kő-
vetkeznek azokat mond-
gyuk hogy à Szent Bulcsu ál-
tal meg-engettetnek. De
hogy itt ismét meg-ne úsd or-
radot, még azok sem mind,
hanem à mellyékre vagy az
Anyaszentegyház-előt, vagy
az Isten széki-előt ilyen con-
ditio és végezés-álat vagyunk
kötélések, azok csak bocsat-
tatnak-meg à Bulcsu-által.
A' mely büntetélekre à világi

Birak széki-előt köteleztet-
rünk, azok sem vettetnek à
Bulcsu-ála. Tudni-illik, ha
valakit lopasaért, vagy gyil-
kosságaért à Biro halálra,
vagy egyéb údó-szerént-valo
büntetésre itel; abból à bün-
tetésből az à jambor, à Bul-
csu-által à Biro-előt fel-nem
szabadulhat, mert nem az I-
sten széki-előt köteleztetik
arra à büntetésre.

Malodik Ellenvetés. A³
Bulcsu ájoságos-chelekedet-
ből fel-szabadittya az em-
bert, tehát nem údvólséges,
hanem inkább artalmas; hogy
ájo chelekedetből fel-szaba-
dittya embert ki-tettzik,
mert az által meg-engetterik
á pœ-

á poenitentia, mellyet a meg-
bocsattatot bűneinkért végh-
be kellene vinnünk, de az
poenitentia jo-chelekedetből
ál, ugy-mint imadságból, a-
lamisnabol, böytből, és egyéb
resti sanyargatasból, tehát
mikor abból fel-lzabadittya
az embert, á jo-chelekedet-
ből-is, és-igy akadékjá á jo-
chelekedetnek a Bulcsu.

Felelet. Vgy-vagyon hogy
á Bulcsu fel-lzabadittya em-
bert az érdemlet poenitentia-
ból, de nem, á mennyiből á
poenitentia jo-cselekedet,
hanem csakannyiból; á men-
nyiből akadékot szerzene,
Meny-Országba á tartozta-
cas-nelkül-valo menetelre, ha

H5 addég

addeg meg-talalna ember
halni, mig azt be-töltene. An-
nak-okaert az Anyaszentegy-
ház mikor Bulcsut ád, nem
tiltya mi töllünk az érdemlet
poenitentiát, és követközen-
dő képpen a jo-chelekedé-
tet, sőt inkább int, és gerjeget
arra, hanem annak köteléisé-
geből fel-izabadit irgalmason
a szent Bulcsu-altal, hogyha-
lalunk-utan, nem lévén köte-
lésék afféle Elég-tételekre,
hamaréb be-juthassunk a
Mennyei Boldogságba.

Harmadik Ellen-vetés. I-
sten a Chistus fáratságit, szen-
vedesit elégedendő-képpen
meg-jutalmazta, a mint szent
Pál leveléből ki-tettrzik. *Flu-
milia-*

miliávit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod et Deus exaltavit illum, et dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Meg-alázta őnőn-magát, engedelmes lévén, mind az halálig, a keresztnék haláláig pedig. Azokaért Isten-is fel-magasztalta őtet, és nevet ajándékozot néki, mely minden név-felet vagyon: tehát nem maradot-fenn semmi az ő izenvedésiből, melynek elégedendő jutalmát nem vette volna, és a mely az Anya-szentegyház szükségére állókéncsül tartatnék.

Philip: 2
* 8.

Felelet. A' Christus szenvedési az érdemre nézve meg-

meg-jutalmaztattak, de az Elég-tételre nézve, semmi jutalmat édes Meg-Váltonk maga szenvedésinek nem vet-
te, mert ő benne semmi bűn nem volt, melynek elég-tétel-
liért eshetek volna jó chele-
kedeti avagy szenvedési: és
igy a mennyire Elég-tételre-
valok voltak, jutalom-nélkül
fenn-maradtak az Isten-előt,
az Anyaszentegyház szűksé-
gére.

Negyedik Ellen-vetés. A^o
Christus szenvedési elégen-
dők a mi idő-szerént-valo
büntetésünknek le-szállításá-
ra, mivel véghetetlenek; te-
hát nemszükség hogy hozzá
adattassanak az szentek szen-
vedé-

vedési à Christus szenvedésihez.

Felelet. A^o szentek szenvedési, nem azért adatnak à Christus szenvedésihez, és Elég-tételihez, mint ha ezek elégtélének volnának magokban à mi-űdö-szerént-
való büntetésünknek le-szal-
littasara, hanem, hogy az E-
lég-tételre nézve haszontala-
nokne-legyenek Isten-előtt
azok-is.

Eötödik Ellen-vetés. A^o
Szentek az ő szenvedéseknek,
jo-chelekedeteknek, elégen-
dő jutalmat vettek, az Men-
nyei dűcsőségben, sőt még-
érdemeken-kivül-is, à mint à
Szent Irasmondgya: *mensu-
rante*

Luce 6.
v. 18.

ram bonam, et confertam et coagitatam, et superfluentem dabunt in sinum vestrum. Jó és meg-tömöt és meg-razott, és ki-folyo mérteket ádnak, a ti kebelétekbe: tehát nem maradot semmi-fenn a Szentek jó-chelekedetiben Isten-előt jutalom-nélkül az Anya-szentegyház szükségére.

Felelet. A? minemű felelet lön éléb az harmadik Ellen-vetésre, hasonló adatik erre is, hogy tudniillik embernek jó-chelekedetiben a bűnnek bocsanattya-utan két-féle jó tündöklik: eggyik az erdöm: másik az elég-tétel. Azokaért a mennyiből a mennyei dűcsőségre érdemések a Szentek
szent-

Izenvedési és jo-chelekedeti,
annyiból elegendő-képpen
meg-juttalmaztattanak Isten-
től, sőt ugyan ki-folyó mér-
tekekkel vettek jo-chelekedé-
teknek bérét: De à mennyire
Elég-tételre-valok, nem,
mert nem voltak annyi ű-
dő-szerént-való Elég-tételre
kötelesek à Szentek, à mel-
lyérteshettenek volna annyi
fok jo-chelekedetek és Izen-
vedések: és így, hogy há-
szontalanok ne-legyenek,
fenn-tartatnak az Isten előtt
à mi Izsűséginkre, à Christus
Izenvedésivel és Elég-tételi-
vel egygűt.

Itt elé-nem-hozom à Cal-
vinus Ellen-mondasit hofz-
Izsű

Izu beszéddel, mivel nem tu-
 dós ember modgyara ellen-
 kezik, hanem csak morogá
 Szent Bulcsuk-ellen. Ezt,
 ne-mondgya senki hogy
 csak réa-fogom, im meg-mu-
 tatom az egész Magyar-vi-
 lagnak maga irasából. Har-
 madik könyvuének ötödik
 részében illyen rut morgast
 téshen. *Indulgentias nihil esse*
aliud, nisi Sanguinis Christi
profanationem: à Bulcsu (ugy-
 mond Calvinus) nem egyéb,
 hanem à Christus vérének
 meg-fertesztetése, *Satanæque*
ludibrium, és à Satannak csuf-
 sága, játéka. Azon könyvué-
 nek, azon ötödik részében,
 Szentség-lopasnak, avagy
 Szent-

Calvinus
 libr. 3.
 Instituti-
 onum cap
 5. num. 2.

Szentség-törésnek mondgya
 ezt a draga kéncset. *Adver-*
sus hæc sacrilegia. Nem rut és
 szemtelen morgások-é ezek
 keresztyén ember, ilyen
 szent dolgok-ellen, mint a
 mi-édes Meg-valtónknak
 Szentséges érdemi, és szen-
 vedési? azok igen-is hagyom
 az egész vilagra: bezzeg a mi-
 régi Atyáink nem-igy bocsú-
 lik-vala a Szent Bulcsut. Az-
 ért nem méltó, hogy valami
 hosszú beszéddel, ilyen rut
 morgást a jó Calvinusnak,
 éfféle szent dolgok közé ir-
 jam, maradgyon magának ez
 uttal a rut morgó ember. E-
 lég-valasza vagyon Bellarmi-
 nustól, mellyel mulathattyak
 I ma-

Calvinas
loco supra
citr. num:
 3.

Bell. lib:
 2. de In-
 dulgentiis

magokat minden Calvinisták,

XI. R E S Z E.

AZ FGAZ ROMAI
Anyaszentegyházban vagyon
hatalom, mely által és a
draga kéncs ófsto-
gattatik.

HOgy erre az engedelem-
re hatalma legyen az A-
nyaszentegyház fő Pastora-
nak a Szentséges Papának,
sok dolgokból nyilván ki-
tettzik. Elsőben a szent Írás-
ból, hol ott szent Maténal így
szoll Meg-Valtonk szent Pé-
ternek. *Tibi dabo claves regni*
Cœlorum: et quodcunq; ligave-
ris

Matth.

16. & 19.

*ris super terram erit ligatum et
in coelis: et quodcumq; solveris
super terram erit solutum et in
coelis.* Néked ádom à men-
nyéknek-Orszaga kulcsait:
és valamit meg-kötősz à föl-
dön, meg-lélzen kötőzve
Mennyekben-is: és valamit
meg-oldasz à földön, meg-
lélzen oldaszva Mennyekben-
is. Innét immár ilyen igaz-
ság következik. Az Istennek
igaz mondasá-szerent, szent
Péternél vannak à Meny-Or-
szag kulcsai. tehát valami a-
kadéka lehet à bűnös ember-
nek à Meny-Országba-valo
menetelre, mind azokat el-
véheti: de nem csak à bűn,
hanem à bűn-utan fenn-ma-

radott údó-szerént-valo bűn-
 tetésnek kötelelsége-is aka-
 dék á Meny-Országba-valo
 menetelben; azért azt-is á
 bűnös ember-elől el=veheti:
 ésigy meg-kell vallanunk,
 hogy nem csak á bűnnek bo-
 csanattyara, hanem az údó-
 szerént-valo büntetésnek le-
 szallittasara-is hatalma va-
 gyon az Anyaszentegyház-
 ban á Szentséges Papának.

Vedd eszedbe itt kerefsz-
 ryén ember rövideden, hogy
 ászent Péternek adatott ha-
 talom, az ő-utannakövet kö-
 ző Egyhazi Pastorokra szal-
 lot: Vgy-hogy á mint, ő, Is-
 rentől adatot hatalma-által,
 fel-szabadithatta á bűnös em-
 bert

bert mind az Pokolra-valo
köteleltségből, s-mind az idő-
szerént-valo Elég-tételből:
azt chelekedhetik azon reá-
jok szallot hatalommal átób-
belki Vezérek-is mind è-mái
napig, s-ez után-is.

A³ Philoso fukoknak kő-
zönfeges mondások az, hogy
*Qui potest majus, potest et mi-
nus*: à ki tíz-font valat fel-bir
emelni, öt fontot annál in-
káb: ez ellen senki nem
mondhat. Keresztýén ember,
fokkal nagyob embernek bű-
nét meg-bocsátani, embert
à pokolra-valo köteleltségből
fel-izabadítani, hogy-sem az
idő-szerént-valo büntetésből:
de arra ugy-mint à bűnnek

bocsánattyára, és a Pokolra-
valo kötelefféggnek fel-fzaba-
ditására hatalmat adott Isten
az Egyházi gondviselőknék;
tehát sokkal inkább a kisebb
dolgoknak fáfarágát, az az,
a fenn-maradott idő-fzerént-
valo büntetéfnék le-fzallitá-
lát reájok bizta. Ezt adgya-
clónkben a Tridentomi szent
Gyülekezetis midőn így-boll:

Trident:
§ 16. cap.
21.

*Cum potestas conferendi indul-
gentias à Christo Ecclesiae con-
cessa sit: atq. huiusmodi potesta-
te, divinitus sibi traditâ, anti-
quissimis etiam temporibus illa
usa fuerit: sacrosancta synodus,
indulgentiarum usum, Christia-
no populo maxime salutarem, et
sacrorum Conciliorum auctori-
tate probatum, in Ecclesia reti-*

nendum esse docet, et præcipit.
 Mivel à Bulcsunak engedel-
 mere Christustól az Anyaszent-
 egyháznak hatalom adatott,
 és a val az Istentől adatott ha-
 talommal, régi időktől-fogva
 az igaz Ecclesia élt. A' szent
 Gyülekezet, hogy à Bulcsuk,
 a keresztyén nép számára,
 mint idvelséges, és a' régi lok
 szent Gyülekezetektől joval-
 lott dolog, az Anyaszentegy-
 házban meg-tartassanak, ta-
 nittya és parancsollya. Hoz-
 zája adgya, s-azt mondgya
 hogy: *eosque anathemate dam-*
nat, qui aut inutiles esse asse-
runt: vel eas concedendi in Ec-
clesia potestatem esse negant:
 Es ugy-mond, azokat atok-
 alá veti, kik azokat, vagy ha-

szontalanoknak mondgyák,
lennitavagy tagadgyák, hogy
az Anyaszentegyházban a-
zoknak engedelmére hata-
lom volna.

Tudom hogy az ellenkező
atyafiak semminek tartják
ezt az utolsó erőfeszítést, mert
ők a szent Gyülekezetből vett
igazságot csak meg-vetik, de
a mint a több dolgokban meg-
botlottanak, sőtén úgy itt-is,
mert Sz. Agoston azt mond-
gya: hogy az igaz Ecclesiá-
ban mindenkor a szent Gyü-
lekezeteknek nagy hitelek
volt. *Semper fuit in Ecclesia*
plenariorum conciliorum salu-
berrima auctoritas. Hallod-é
mit mond itt ez a tekélleres
és

*St. Augustinus
empla 118
ad Iannu-
arium.*

és szent életű jámbor: azért igen meg-botlóljó ellenkező Atyafi mikor a szent Gyülekezeteket meg-veted.

Tovább a régi historiák-bol is elégendő-képpen kitéttzik ez az igazság. A² többi között, a kik a szent Ferencz életit feljedzették, úgy mint Sz: Bonaventura, Bartholomæus Pisanus, azt írják felölle, hogy midőn Assisimón-kivül, amaz Portiuncula nevű, és Boldog Aszszony tisztességére szentelt Kápolnácskában, magátol Christustól, a Boldoglágos Szűznek közben-járása által egész és tellyes Bulcsut nyert-volna, meg-hatta Idvezirtónk,

Pisanus
lib: 2.
fruc: 2.
par: 2.

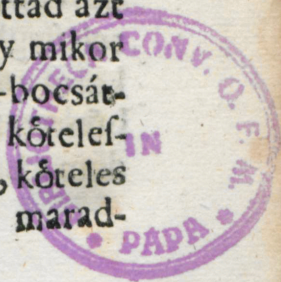
Szent Ferencznek, hogy mindgyart mennyen az ő Vicariussához a szentséges Pápához, és annak a Bulcsunak Confirmatioját, meg-erősítélér ő-tőle vegye, hogy a kereszttyénség ebbéli mutatott kegyelmetségét Idvezitőnknek inkább el-hidgye. Vagyon tehát az Anyaszentegyházban a Papának, ennek a draga kéncsnek a szent Bulcsunak osztogatására hatalma, akár mit mondgyanak ez igazsággal ellenkezők.

Az Ellenkező Atyafiaktól való Ellen-vetések.

Első. Nem lehet hogy ember meg-oldoztalsék, és kötözve-is maradgyon: tehát héjá-

héjába-mondgyák a Pápiáták
 hogy mikor embernek bűne
 meg-bocsáttatik, Pokolra-
 valo köteleffége meg-oldatik,
 még-is köteles legyen az idő-
 zzerént- valo büntetésre ;
 melyből a Bulcsu által fza-
 badulhat-fel; es így a Pápa
 hatalmát-is héába állittyák è
 dolog-felől.

Felelet. Igen helyessen
 mondod jámbor azt, csak
 vennéd jól-eszedbe maga-
 dot, de a mint látom, delig
 vak vagy, s-dél után semmit-
 sem látz. Kitől hallottad azt
 mi közzüllünk, hogy mikor
 embernek bűne meg-bocsát-
 tatik, s- Pokolra-valo kötelef-
 sége meg-oldoztatik, köteles
 marad-

maradgyó még is a kárhozatra? gondolom hogy senkitől nem, mert haazt meg-engednék, bezzeg mondanál valamit argumentomodnak első részében: de mi nálunk senkit azt nem módgya, hanem hogy mikor embernek bűne meg-bocsáttatik s pokolra való köteleltsége meg-engettetik; az idő-fzerént-valo büntetése fenn-marad, s más mi nálunk az idő fzerént-valo büntetésre, s más a kárhozatra való köteleltség, mert fel-szabadulván a kárhozatra való köteleltségből, fenn-marad gyakorla annak idő-fzerént-valo büntetése a mint fellyeb mondam: Latod-é immár ha tudnál

nal a Dialecticához, hogy *non est respectu ejusdem esse ligatum et solutum*. Azért egyikből fel-szabadulhat ember, a másokra köteles maradván minden *contradictio*-nélkül. Ha te ados volnál száz-forinttal valakinek, és tiz-kőből buzával meg-adván a száz-forintót, ugyan köteles maradnál még a tiz kőből buzának meg-adására. Így okoskodgyál a kárhozatra, és időszert-into köteleltségről, hogy tudni-illik, egyikből fel-szabadulhat ember, a másokra köteles maradván.

Második ellen-vetés. Közönséges regula az, hogy *Inferior non potest absolvere à poena*

poena ad quam ligat superior.

A' mely büntetésre a fő Biro kötelezi a bűnös embert, abból az alatta való azt fel-nem szabadithattya, de az Isten embernek bűnét meg-bocsátván, idő-szerént való elég-tételre kötelezi azon embert, a mint fellyúl-ishallók, tehát az Istennél aláb való, mint a Pápa, abból a bűnös embert fel-nem szabadithattya, s-követközendő-képpen Bulcsut sem adhat.

Ita 5.

Bonaventura in 4.

dist. 20.

num: 59.

Felelet. Szent igaz, ha a fő Birotól nincsen valakinek az alatta valók közzül arra hatalma, de vagy on bezzeg a szentséges Papának a fő Birotól az Istentől hatalma hogy bizo-

bizonyos okból fel-szabadí-
hattya á bűnös embert az i-
dő szerént- való elég-tételnek
kötelességéből, á mint ám
meg-hallók eléb, tehát á Pá-
pák meg-engedhetik ember-
nek efféle időszerent- való
szenvedéseket.

XII. RESZE.

*A Z A P O S T A I O K I-
deitől-fogva mindenkor éltek
az igaz keresztyének á
Bulcsuval.*

M Indgyárt még az Oa,
törvényben kezdetett,
ez á drága kéncs, mely á Bent
Bulcsuban osztogatatik; á
mint hatodik kelemen Pápa
mond-

mondgya, szintén amaz igaz Abeltől fogva: és egész világ végeig mind szaporodik, mindazáltal noha Abeltől fogva mind öregbedett, nem engedte-meg Isten az Oô törvénybéli papoknak, hogy ezt meg-kezdgyék, és ofztogalfák, mint most az új-törvénybélieknek meg-engedte. Oka az, mert az Oô törvénybéli Papoknak nem adta Isten ákulcsot, hogy valakinek meg-nyissák a meny-ország kapuját véle; mivel oda Meg-váltónk menybe-menetele-előtt senki nem mehetett, s-innét vagyon hogy hatalmok sem volt, hogy meg-kezdhatték volna ezt a drága

drága kénccset, a Christus és
a szentek fenn-maradott E-
lég-rételit. Hanem mihent
Isten az Vj-törvényben
szent Péternek adá a Meny-
ország kulcsát, ugyan akkor
mindgyárt hatalmat adott né-
ki, és az ő-utánna következő
Egyházi fő Páztöröknek,
hogy meg-kezdgyék ezt a
kénccset, és a szükölködő hi-
veknek láfarkodnának belő-
le. Annak-okáért noha ol-
lyan gyakran nem éltenek az
Apostolok idejében evel a
drága kénccsel, mint most,
(melynek majd alább egy-
néhány bizonyos okait a-
dom) mindazáltal ugyan él-
tenek valamennyire, és az-

K

ulta

Iob: 3. ¶

13.

Hebr. 6.

¶ 20.

Hebr: 9.

¶ 8.

Hebr. 10.

¶ 13.

* refert
ita Mar.
chantius
tract. 5
de off. past.
Lecl. 2.
prop. 2.

ulta mind elnek. Ezt igen könnyen mind a Sz: Írásból s-mind a Szent Atyák kézről-kézre adatott írásokból megbizonyíthattuk * Szent Pál a Corinthus Városában, amaz férfiat, ki a maga vérízerentvalo atyafiával vétkezett-vala, ki-átkozá az Anyaszentegyházból, a bűnös és ki-átkozot férfi meg-isméré magát hogy nagyot vétkezett volna, vér-ízerént valo Atyafiával, s-magát meg-ismérvén töredelmes szívbéli kemény poenitentiát kezd tartani, sirzokog és könyvez-vala nagy bánatában. Ezt látván a Corinthus Várásbèliek, könnyörgének szent Pálnak, hogy

hogy oldozná-meg az átok-
bol; s-mivel immár meg-bán-
ta és fokat siratta-is vét két,
noha még-továb-valo poeni-
tentiát, érdemlene érette, de
engedgye-meg neki a mi
még hátra-vagyon érdemlett
poenitentiájabol, mit chele-
kedék szent Pál? meg-emle-
kezvén az emberi gyarlóság-
rol, meg-oldozá az átokbol,
a templomba bé-bocsáta:
azon kívül a mi még bunte-
tésiből avagy Elég-tételiből
hátra vala, azt-is meg engedé
néki, a mint maga szavaiból
szent Pálnak ki-tettzik: *Si-*
quid donavi propter vos in per-
sona Christi. Ha mit enget-
tem ti-érettetek a Christus ké-
K 2 piben,

2. Corin.

2. 7. 10.

piben, az az, a Christustól vett hatalmá által. Miképpen engedhetne vallyon-meg szent Pál ennek a parázna embernek tovább-valo szenvedését? csak ingyen a maga tettze-szerént-é? nem, mert az Apostolok nem voltak fő Birák, hanem csak substitutosok, az az, Istē képe-béliek. A substitutus Biro pedig a mint magad jól tudod kereszttyén éber, senkinek büntetésit maga tettze-szerént meg-nem engedheti valami Elég-tétel-nélkül, hanem úgy, hogy a fő Biro meg-elégíttsék valahunnan. Így azért mivel Isten kötelezi a bűnös embert az elég-tételre, azt, az ő képe-

képe-béli Birák, mint az Apostolok voltanak, és ő utánok a több egyházi emberek, ingyen, magok tettzések ízerént meg-nem engedhettek, hanem, ha mikor efféle engedelemmel voltanak, a fő Birót, az Istent tudni-illik, meg-kellett valahunнан elégíteniek, s-honnét elégíthették vallyon meg az Apostolok, és az ő utánok valo több egyházi emberek a fő Birót az Istent, mikor valamely bűnös embernek idő-szerént-valo büntetését, szenvedését meg-engették? kétség-nélkül a Christus, es a szentek fenn-maradt Elég-tételekből, mert én más modot benne nem talál-

lok, s-örömett látnám, ha ki
 ebben más modot mutatna;
 tehát ha nincs más mód benne,
 innét kellett meg-elégít-
 teniek. Es így szent Pál-is
 nem fő, hanem Isten képe-
 beli Biro levén, ingyen csak
 a maga tettzése-ízerént meg-
 nem engedhette annak a pa-
 rázna embernek tovább-
 való szenvedését, hanem, hamit
 meg-engedett benne, a mint
 maga szoll; azért a Christus
 és a szentek fenn-maradott E-
 lég-tételiből fizetett, hogy
 a fő Biro előtt az igazság meg-
 ne sértefsék: es így Bulcsut
 adott szent Pál annak a maga
 vér-ízerént-
 való Attyafiával
 vétkezett embernek; mert a
 mint

mint tellyúl mondám a Bulcsu nem egyéb, hanem a bűnőseembernek meg-engedett idő-berént valo büntetésiért, az Egyházi fő Pásztorak a Christus és a szentek fennmaradott Elég-tételiből valo fáfarkodása. Ezt vallyák itt a régi szent Atyák-is Sz. Pálrol: ugy-mint szent Tamás doctor, Theodoretus, Theophilactus, szent Ambrus, szent Anselmus &c. hogy tudni ilik szent Pál annak a parázna embernek Bulcsut adott, midőn a mi hátra volt szenvedésében, azt meg-engette. Tehát éltenek az Apostolok idejében-is valamenyire a Bul-

csuval, noha nem olyan gyakran mint most.

Tertull:
ad Mar-
tires c. 1.
Cypriani
epla prim.
21. 22.

Az Apostolok ideje-után Tertullianus, ki Christus születése-után 200. esztendővel élt, Cypriánus, ki 2050. esztendővel, bizonságott tévnek, hogy azokban az időkben-is a Pápák és Püspökök, a tömleczben heverő Martyrok kérésire, a meg-tért, és poenitentia tarto embert, a tovább és hosszszab poenitentiára valo kötelességből felszabadították, s' az illyen engedelmet mondgyuk mi Bulcsúnak keresztyén ember: tehát az Apostolok ideje után két-száz esztendővel éltenek a Bulcsuval, mint az Apostolok

lok idejébe: noha èvel à szo-
val: *indulgentia*: Bulcsu, nem
annyira mint most, hanem
egy-ilyen szokkal inkább.

Condonatio, relaxatio, remissio:
meg-engedés, meg-tagittas,
meg-bocsátás, de ezek à fók
sem többet, sem kevelebbet
nem, hanem csak annyit tet-
tenek, mint most tészen ez
szo: *indulgentia*, Bulcsu, &c.

Szent Gergely Pápa, kit
Luther Márton maga-is bent-
nek val. Calvinus utolso igaz
Rimai Púspóknak ismér: ez
mondok à Romai Anyaszent-
egyháznak Christus Vrunk-
utan öt-száz kilenczven elz-
rendő-táyban fő Pastora lé-
vén; à mint Aquinom-béli

Lutherus
lib. de
missa pri-
vat.

Calvinus
lib. 4.

Inst. cap.
17. num.

S: Thom:
in 4. dist:
20. q. 1.
Altisiodo-
riensis
lib. 4.
summa
tract. 6.
cap. 9.

szent Tamás, és Gulielmus Altisiodoriensis igazán fel-
jedzették Bulcsut adót azok-
nak a kik Romában bizonyos
idő-alat-valo testi sanyarga-
tálra adták magokat, és azt
aytatolon chelekedték.

Tertullianus és szent Cyp-
rianus ideje után: Anno 800.
mikor még à Bulcsuval ellen-
kező Atyafiak è világon sem
voltanak, Harmadik Leo Pá-
pa, à mint bizonyos histori-
ákban olvassuk Bulcsut osz-
togatot.

S. Ludgerus
in epla
de S. Sui-
siberto;

Szent Ludgerus írja, hogy
ezen szent Leo Papa Anno
803. sok Cardinalokkal, Erse-
kekkel, Püspökökkel, Né-
met-országba jött, ugyan ab-
ban

ban az 803. esztendőben uralkodo Caroly Csaszárhoz, és a Csaszárnak odvarában, a Boldog Alszizony tisztességre templomot szentelt, melyet ugyan akkor sok szép Bulcsukkal meg-ajándékozott. Nagyob bizonságért fel-jedzettem szent Ludge-rusnak maga szavait, melyek é-képpen követköznek.

*Sanctus Leo Papa, Anno Domini-
nicæ Incarnationis, 803. cum
magna solennitate Cardinali-
um, Archiepiscoporum. Episco-
porum, et Prælatorum, ad Im-
peratorem Carolum in Germa-
niam veniens, et ab eodem Im-
peratore, imperialiter cum suis
susceptus inter multa pietatis
sux*

sux opera, instantiâ ejusdem serenissimi Imperatoris, et Regis, Aquisgranin palatio dedicavit Ecclesiam, perpetuæ Virginis Mariæ, donans eandem Ecclesiam multis indulgentiis.

Az utan Anno 844. Második Sergius Papa, az Anyaszent-egyhaznak fő Vezére lévén, hasonlo-képpen Bulcsut ádot nevezet-szerént, a kik a Szent Marton Templomához farattak, és ott bizonyos számú imádságot mondtak, három esztendőre-válo Bulcsut adott azoknak.

S. Antoninus 2.
part. hist.
cap. 1: 5.
23

Szent Antoninus második Urbán Paparól emlékezik, ki Anno 1096 élt, hogy a Claromontánomi közönseges Gyüle-

Gyülekezetben, egész, avagy tellyes Bulcsut engedett azoknak, valakik a szent helyek viszsza nyeréseért hirdett hadba mentenek. Ezek a tókélletes jámborok, ilyen nagy szent életű emberek lévén, ha az előttök valóktól nem látták és nem vőrték volna, soha ilyen derék dolognak, mint a szent Bulcsu kezdőjök nem lőrték volna: igaz tehát hogy az Apostoloktól fogva mindenkor volt a Bulcsu, mivel senki nem találkozik, a ki az Apostolok után azt kezdette volna.

XIII. RESZE.

MIERT AZ APOSTA-
lok ideiben, és az után-is soká-
ig oly ritkán éltenek a
Bulcsuval?

Bizonyos dolog, hogy az
Apostolok idejében, és az
után-is jó ideig, noha vala-
mennyre éltenek a Bulcsu-
val, de nem oly gyakran
mint most. Ennek sok szép
okai vannak.

Első az, mert mivel akkor
a keresztyének, a pogányok-
tól, és Sidóktól sok üldözése-
ket szenvedtenek, sokan köz-
züllők, imitt-amott pulzták-
ban, Barlangokban bujdos-
tak,

nak, és nem olyan könnyen gyülekezhettenek-őszve valamely kápolnához vagy templomhoz, mint most látjuk, hogy őszve szoktak gyülekezni valami bizonyos és szent helynél, mikor legfő-képpen tellyes avagy egész Bulcsut akarnak nyerni.

Második oka az, Mert a mint szent Hieronymus mondgya, a Christus kén-izenvedésiről, vérének ki-on-tásáról, és isziszonyu haláláról való emlekezet, az emberek szívében akkor inkább buzgott hogy sem most, és és így tökéletesebbek voltak az akkor-béli hívek, hogy-sem a mostaniak; oly álha-

álhatatosok a jobban, hogy igen ritkán érkeztenek halálos-képpen, készebbek voltak meg-halni, mátyromlást szenvedni, hogysem az Istent halálos bűnnel megbántani, a mint sok szép példából ki-tettzik. Sz. Peter Apostol után, amaz Antiochiai Harmadik Püspökről szent Ignatius martyrrol írja szent Hieronymus, minémű nagy buzgo szeretettel volt az ő Meg-váltojához Christushoz, midőn tudtára adtak hogy Trajanus Császár-tól halálra íteltetett, s-oly halálra pedig, hogy a kegyetlen Orolzlánoktól el-szaggattatnék, és meg-emésztetnék, ha az ha-

*libr. de
scriptori-
bus Ec-
clesiæ.*

az hamis bálványokat nem i-
mádná: nagy vigan fel-kiál-
ta, s-azt mondá: *•Utinam fru-
ar bestis, quæ mihi sunt præpa-
ratæ: quas oro mihi veloces esse
ad interitum, et ad supplicia,
quodsi venire noluerint, ego
vim faciam, ego me urgebo, ut
devorer!* Vaj emésztetném-
meg az oktalan állatoktól,
mellyek az én halálomra ké-
szítettek: kívánom hogy ha-
mar érkezzenek halálomra és
kénaimra, hogy-ha nem akar-
nak el-jöni, erőszakot teszek,
magamat meg-erőltetem,
hogy meg-emékszem tőlök.

Csak semminek tartya az
ő Vrához-valo nagy fzerete-
tiből az Oroslánokat, ha-

L

nem

nem hozzá adgya, f-azt mondgya tovább, hogy: *Ignis, crux, bestia, confractio ossium, membrorum divisio, et totius corporis contritio, et tota tormenta Diaboli in me veniant, tantum ut Christo fruam.* Ah keresztyén ember mely nagy buzgóság ez! Tűz, keresz, okatlan-állatok, Csontaimnak őszve-törése, tagjaimnak egymástól el-válása, az egész testemnek romlása, és pokolnak minden kényyai jőjjenek reám, csak Christust megnyerhessem, és véle edgyütt lehessek. Latod-e keresztyén ember minémű nagy buzgóság volt a régi hivekben, ugyan ohajtották, kívánták, hogy

hogy Christuf-ért meg-hal-
hassanak, azért nem volt oly
nagy szükségek a Bulcsura
mint most a mi-nékünk, kik bē
csak félni buzgoság finsen.

Harmadik oka. Miért ré-
genten oly ritkán éltenek a
Bulcsuval? az, mert akkor a
poenitentialis canont, azaz,
az Anyaszentegyháznak bűn-
tető törvényt pünczrol-
pünczra meg-tartottak, és így
havalaki halálos-képpen vét-
kezett, a poenitentialis ca-
non-szerént, tiz, husz-eszren-
deig kellett vétkeért bēved-
ni és eleget-tenni. Itt pedig
nem volt semmi személy vá-
logatás: szegénynek, bol-
dognak, fenn, és köz renden-

La

valo

valonak, Császárnak és Kiralynak a törvény-berent kellett poenitentiát tartani.

Theodore-
us lib. 5.
bist. cap.
18.

Theodoretus írja, hogy ama nagy Theodosius Császár, szent Ambrus Püspök idejében, Theffalonikában valami ártatlan embereknek halálokért, nyolcz egész holnapig, ugyan azon szent Ambrus Püspöktől ki-rekesztetett a templomból. A' bűne a Császárnak ez vala. Theffalonikában a kősség fel-támada, s Theodosius Császárnak egy-néhány tisztbéli fő szolgait kővel verék agyon. A' Császár szeget szeggel akarván bé-verni, hertelen fel-indult haragjából reájok küldé, és min-

minden személy-válogatás-
nélkül, fokakat nagy artatla-
nul le-vágata à Theſſaloniai-
ak között boſzſzut-álván a
Theſſaloniaiakon, és érdeme-
ken-kivül is büntetvén őket.
Ez-igy lévén, ſzokála ſzerént
Mediolanomban, a tem-
plomba indula nagy pompá-
val mint afféle Császári milto-
ság: el-közelget a templom-
hoz: bé-akar menni, de meg-
nem engedé ſemmi-képpen
ſzent Ambrus Púspók, hanem
eleibe álla a templom ajtaja-
előtt, meg-feddé a Császárt
kemény ſzokkal mindenek
hallattára, hirtelen haragjá-
bol valo gonolſz chelekederi-
ért, ſ-átok-alá veté mind ad-
L3 dig,

dig, míg azért a vétkeért e-
leget-nem tenne: végtére
meg-hagyá a Császárnak hogy
a templomba bé-ne-men-
nyen, hanem térjen-meg és
mennyen vissza Palotájába.
Meg-tére és vissza-mene
Theodosius nagy szomorú-
sággal, à kemény poeniten-
tiához foga, s-valamikor sze-
rencsétlen állapotjáról gon-
dolkodik-vala, mind-annyi-
szor keserves köny-hullatás-
sal siránkozik-vala, gondol-
van azt gyakorta, hogy à kul-
dusok és bálgák-előtt bé-nem
rétetik à templom ajtaja, ha-
nem csak ő-előtte. A' mi na-
gyobb, maga előtt hordozza
vala azt-is, hogy ő-előtte à
Meny-

Menyország kapuja-is be-té-
tetett volna. mert tudgya va-
la jól, hogy a kik meg-kötöz-
tetnek è földön, meg-lesznek
kötözve az égbenn-is.

Matt. 16.
v. 19.

Nyolcz egész holnapot il-
lyen kezerűséggel, és siránko-
zással- valo poenitentiával töl-
te a nagy hatalmas Csásár,
addég mind átok-alatt lévén:
a nyolcz holnap-után mivel
következnek-va mindgyart
a szent Karácsonnak innepi;
hogy a szent innepekre az á-
tokból fel-szabadulhatna, el-
mene a Császár szent Ambrus
Püspökhez, térdre esik-előtte,
lábai eleibe borul, s-ugy ke-
nyereg néki, hogy emlekez-
zék-meg az Istennek a bűnös

emberhez-valo irgalmaságáról, és légyen kegyelemmel néki, lám az Isten a poenitentia tartó bűnősnék, valamely orában hozzá-tér, meg-kegyelmez. Izent Ambrus látván engedelmeslegét, alázatosságot a Császárnak, bűneiről való töredelmes szívbeli fájdalmát, sok szép intéseket, tanúságokat ada néki, és az átokból fel-szabadítja, megoldozá. Fel-szabadulván az átokból Theodosius Császár, bé-méne a templomba (csudálkozzál keresztyén ember, mert vagyon miñ) nem fenn, sem nem térden álva, hanem arczul a földre borulva, sir, zokog, s-ugy kiált az Istenhez,

hez, hogy legyen irgalmas
kegyelmes neki, és bűneit
bocsássa-meg, à mellyét ver-
te, az haját szaggatta, s-ugy
engesztelte Istent bűneiről.

Nem csuda tehát kerefsz-
tyén ember, ha régenten nem
oly gyakran éltenek à Bul-
csuval mint most, mivel rit-
kan vétkeztenek halálos-
képpen, és mikor vétkezte-
nek is, az Anyaszentegyház-
nak ki-ádott büntető törvé-
nye-szerént tartották à poeni-
tentiát, mellyel kétség-nélkül
elegendő-képpen le-szallit-
tották üdö-szerént-valo bün-
tetéleket: azért nem volt búk-
ség, hogy á Bulcsuhoz folya-
modgyanak. Az Országkén-

cset nem szűkség akkor meg-
kezdeni, mikor az egész Or-
szág bővelkedik gazdagsag-
gal: így mivel a régi kereszt-
tyenek lelki gazdagságokkal
bővelkettenek, az az, sok jo-
chelekedetekkel, nem volt
szükséges hogy nekik ezt a
kénccset meg-kezdgyek.

De mint hogy most è-vi-
lagnak sóprejen, meg-hült a
szeretet, és a gonofzság el-a-
radott, a bűnt mint a vizet
ugy iszizuk, tallkozhatnának
oly emberek, kiknek, ha a
pænitentialis canon-szerént
kellene szenvedni, ezer esz-
tendő sem-volna elégséges.
Ezekre nézve a szentséges
Pápa fiaihoz Atyai szeretetet
akar-

akarván mutatni, az Anyaszentegyháznak kemény és súlyos poenitentia-tartó törvényt meg-tágítottta, és az ok-ért a büntetélekért, mellyek-ért egynéhány e földendeig kel-lene szenvednünk, vagy itt e világon, vagy Purgatoriom-ban a más világon, az Anya-szentegyház drága kéncséből kezdett fizetni. Annak-oká-ért ezek az okai, miért régen-ten nem oly gyakran éltenek a szent bulcsuval mint most.

XIV. RESZE.

A KI a BULCSUT EL-
akarja nyerni, mit kellesek
annak cselekedni?

Noha

*Durand.
in 4. dist.
20. q. 4.*

NOha a mint Durandus tanitya, a szentséges Pápa adhatna Bulcsut anélkül-is hog' az embert valami jochelekedetnek végbevételére kötelezne: Mindazáltal közönségesen nem ad úgy, hanem, valamikor Bulcsut ad, inkább mindenkor kíván valami jochelekedetet tőlünk ha részefülni akarunk a ki adott Bulcsuból: tudni-illik, vagy Alamisnát, vagy bőjtet, vagy imadságot, vagy valami szent helyhez-valo fáratságot, &c. Oka az, mert a mint szent Bonaventura tanittya, mikor az Isten embernek meg-irgalmaz, bűneit meg-bocsátván, úgy irgalmaz-meg, hogy igafágá-

*S. Bonaventura
in 4. dist.
20. num.
78. q. 5.*

lágának-is eleget télzen: in-
nét vagyon, hogy bűnét em-
bernek meg-bocsátván, idő-
szerént-valo szenvedésre, és
elégtételre kötelezi azt: és
igy ha az Isten azt cheleke-
lzi, mikor ebbéli irgalmasá-
gát mutattya mi hozzánk:
annál inkább az ő kepe-beli-
nek az szentséges Pápának
azt kell chelekedni, hogy mi-
kor irgalmasságát mutattya a
hivekhez, idő-szerént-valo
büntetéseket meg-engedvén,
valami kis szenvedésre köte-
lezze a keresztyéneket, hogy
valamennyire az igazságnak-
is elég-legyen.

„Éffele kívánt dolognak

bé-tól-

ni ita

S. Thom.

in 4. dist. 29.

Durand. ibid. q. 46

bę- töltele ęs vęgbe vitele pedig, oly fęzķfęges a Bulcsunak meg-nyeręfęre, hogy valaki azt el-mulattya, vagy mind-ęppen, vagy csak egyik ręzit-is annak ręsze nem lehet a Bulcsuban.

Eresed keręfztyęn olvaso: neha ą szentsęges Pąpa, mikor Bulcsut ąd bizonyos imadsągot kęvąn mi tőllünk gyonąft ęs Alamisnát; ha ą gyonąft, ęs az imadsągot el-vęgefztęd, de Alamisnat nem attål, nem lęfzen ręfzed a Bulcsuban: neha bőjtőt, ęs bizonyos szent helyhez valo faratsągot kęvąn, ha el-mentęl ą meg-nevezett templomhoz, de nem bőjtőtęl: ellenkőző-
kép-

képpen, ha bőjtöltél, és a kívánt szent helyhez nem mentél, el-nem nyered à Bulcsut.

Innetvagyon hogy, mikor a Pápa Bulcsut ad, és annak meg-nyerésére Alamisnát kíván, valaki oly szegény és értéktelen, hogy semmi Alamisnát nem adhat, el-nem nyeri à bulcsut. Hasonlóképpen mikor azt kívánja hogy valami bizonyos templomhoz vagy szent helyhez járadjunk: à tömlőczben heverő szegény foglyok, Rabok, Korók, betegek, rekeszt-alatt-valo szerzetes szermélyek, a kik a meg-nevezett szent helyhez nem mehetnek, nem részesülhetnek à Bulcsu-
bol.

bol. Hasonlo-képpen az Ifiak és Vének, ha nem bújtólhatnak erőtlenségek miatt, s' kívántatik pedig à bőyt à Bulcsunak el-nyeréfire, azt meg nem nyerhetik ők-is.

Nincs itt helye ama közönséges mondásnak. *Voluntas pro facto reputatur*: à jó akarat és szándék cselekedet gyanánt esik. Ennek egyéb oka nincsen, hanem csak az, hogy mikor à Pápák megakarják engedni, hogy à ki bizonyos akadéka, avagy egyéb elégtelensége miatt, végbe nem viheti à kívánt dolgot, részefülheffen à Bulcsuból; hozzá szokták adni azon Bulcsu ado levelekben, hogy

hogy à Confessariusok valami
 más jo-chelekedetté, mellyet
 könnyebben végbe vihet em-
 ber, változtathassák a Bulcsu
 2do levélben meg-nevezett
 éskévánt dolgokat. Avagy,
 világos szokkal meg-mond-
 gyák mikor valami engede-
 delemmel akarnak lenni,
 hogy à kik el-kezdettek, és
 bé-nem tölthették à kévánt
 dolgokat, azok-is részesül-
 hetnek à meg-nevezett Bul-
 csubol. Egyéb-aránt valami-
 kor így nyilván è dolog-felől
 való szándekjokat à Papak ki-
 nem mondgyák, tartozik
 minden ember mind-éppen
 bé-tölteni, és vég-be vinni à
 kévánt és meg-nevezett dol-
 M gokat.

gokat, ha részesülni akar à Bulcsuból: mindazáltal, Tiz mi-Atyánkbol edgyet ha elhagy, nem vall semmi kárt à Bulcsura nézve, *quia parum pro nihilo reputatur*. Vedd észedbe itt Elsőben, (mivel é dolog gyakorta történhetik,) hogy mikor à Pápa bizonyos imádságot kíván, és hogy bizonyos templomhoz járul-lyunk, ha valaki el-mégyen à templomhoz, de bé-nem tér à sokaság-miatt, mondgya el à bizonyos fámu kívánt imádságot à templom ajtaja előtt, vagy ha oda sem tér, à templomhoz ragasztott czintérimben, s-el-nyeri à Bulcsut, szintén úgy mint-ha à templom-

plomban lett volna. Ismét, mikor azt kívánnyák tőlünk a Pápák, hogy bizonyos Oltár-eleibe meňyünk, és ott-is bizonyos számú imádságot mondgyunk, ha ilyen, vagy amollyan Bulcsu-ból részefűlni akarunk, elég ha ember a templomban lévén, arra fordítja magát, és úgy mondgya-el a kívánt imádságot, bár szinte ne mennyen-is a meg-nevezett Oltár-eleibe, el nyeri a Bulcsut.

Vedd-eízedbe Másodszor, hogy a ki a még-mondott időn kívül viszi végbe egész-szen a kívánt dolgokat, vagy más helyt, vagy más által, tudni-illik mástól bõjtöltet, mást

*Vide Theos
log. moral
nuper e-
dit lib 6.
tract: 4.
c. 1. dub.
4. ar. 2. §.
1. resol. 134
de penita*

küld maga személyében à
meg-nevezett templomhoz:
A'ki a ſolgájának adta az Ala-
misnára-valo pénzt, és azt a
ſolga né adta à ſegényeknek,
hanem magánál maga ſzüksé-
gére meg-tartotta; az illye-
nek el nem nyerik az olyan
Bulcsut, à mely Bulcsunak
meg-nyeréseért efféle dolgok
kévántatnak mi-tóllunk. Ve-
gyék ezekben itt à Confessari-
usok-is, hogy mikor à Pápa
ſabadságot ad, hogy à kívánt
dolgokat el-változtathassák
némely emberrel, à ki tudni-
illik alkalmatlan volna à Bul-
csu ado levélben fel-jedzett
dolognak vgbe-vitelére: azt
az el-változtatást né ſzükség,
hogy

hogy a Confessariusok, embernek gyonásében chelekedgyék, hanem azon kívül is meg-chelekedhetik, hogy el-változtathattyák; és nem csak a tulajdon Confessarius változtathattyá-el, hanem, más-is akar mellyik, a kinek a gyontatásra szabadsága legyen. Így végezte ezt-el ama tizen-harmadik Gergely Pápa a mint præpositus egy nagy tudós ember fel-jedzette, és előnkbe adta.

Első kérdés. A' ki nagyob aytatossággal, és buzgo indulattal viszi végbe a Bulcsuado levélben-valo kívánt sz. dolgokat, annak nagyob és több része vagyon-é a meg-ne-

M 3

vezett

Refere
Præpositus
q. 14. dno
bio 10.
num. 38.

vezett, sőt Bulcsuból, hogy
sem másnak, a ki azon kívánt
dolgokat, kisseb áytatósá-
gal és buzgósággal végzi-e?

Felelet. Aquinom-béli sz:

*S. Thom.
in 4. dist.*

*20. q. 1.
art. 3.*

Durand.

ibid. q. 4.

in respon.

ad 2. dum

argumen.

Paluda-

nus ibid.

q. 4.

Tamás, Durandus, Paludanus,
és sokan többen a szent Iras
magyarazo Doctorok között
azt felelik, hogy a kik nagyob
fegyelmetességgel, buzgo-
sággal és áytatósággal che-
lekezik a kívánt sz: dolgokat:
hasonlo-képpen a kik mesz-
szűnneb fáradnak, több költ-
séggel a Bulcsuért, Meny-or-
szágban nagyob coronát és
dúcsóséget nyernek ugyan
magoknak, de a Bulcsuból
sem többet, sem kevesebbet
nem, hanem csak annyit, a

men-

mennyit a Pápák pecsétetes levelekben ki-mondottanak. Annak-okáért midőn valamely Templomban Bulcsu vagyon, a ki szintén a Bulcsu Templom mellet lakik, ha illendő aytatósággal végzi-el a kévánt aytatóságokat, és a meg-nevezet Templomhoz járul, szintén annyi része lesz a Bulesubol, mint annak, a ki ötven, vagy száz mély-földniről táradot oda, de azért coronája és dúcsósége nagyobb lesz Meny-országban annak, a ki mesziszűnne ment. Halhattza mi-képpen szoll itt Durandus: *Ille qui est vicarius Ecclesix, et Sacerdotes, et Clerici, Scholares et Religiosi*

*Durando
loco supr.
citato.*

officiantes in Ecclesia, consequuntur tantam indulgentiam, sicut illi qui veniunt à multis diæti: sed non tantum meritum.

*ita Durandus
loco supra
cit. in re-
spon. ad
primum
argumen-
tum:*

Vedd eszedben itt, hogy mikor a Papa oly Bulcsut enged, melynek el-nyeréseért, vagy Templomnak, vagy Hospitálnak építésére Alamisfnat kíván, úgy kívánnya azt, hogy ki-ki értéke-ferént adakozzék, és állapottyához-képest. Innét, mikor a szegény egy pénzt ad, s-a Gazdag is hasonlo-képpen csak egyet; a szegény mivel állapottyához és értékéhez képest adakozik el-nyeri a Bulcsut: a Gazdag pedig nem, mert nem érteke-ferént adgya a kívánt alamisfnát. Má-

Masodik kérdés. Szüksé-
ges-e a Bulcsuért-valo kévánt
dolgokat oly el-tökéllet, és
rendelt ízánt-ízándékkal cse-
lekednünk hogy a szent Bul-
csuból részesülhefsünk, és af-
féle el-rendelt igyekezerün-
ket, avagy ízándékunkat fenn
kell-étartanunk mind addég
mig az el-kezdet aytatoiságot
vég-be vízfízüük?

Felelet. A' ki úgy végzi-
el a kévánt szent dolgokat,
igen jól cselekezik: mindaz-
által nem kévántatik szüksé-
ges-képpen, hogy olyan fel-
tött, és el-tökéllet ízándékunk
legyē, hanē csak más-képpen
aytatofon és figyelmerelen
chelekedgyük, részesülhe-
M 5 tünk

*ita Mar-
chantius
tract. 5.
de off. Pas-
stor. lect.
4. propos.
2.*

tünk a Bulcsuból: mert olyankor, ha oly nyilván el-
tökéltettségünk nincsen-
is, de ugyan nagyon valami,
ha a kívánt dolgokat ájtatos-
végezzük-el. Ez nyilván ki-
tettzik innét-is: mert ha az il-
lyen el-rendelt szándék és i-
gyekezet szükséges-képpen
kívántatnék a szent Bulcsu-
nak el-nyerésére, soha eddig
el-nem halgatták volna azt a
Papák, hanem előnkbe adták
volna mint afféle szükséges
dolgát, a mint előnkbe szok-
tak adni, a szent gyonást, *com-
muniót*, és egyéb ájtatos dol-
gokat, mikor efféle szüksé-
gesnek ismérnek és ítélnék
lenni, mert egyéb-aránt meg-
csalat-

csalatkoznék az egygyű
kőtség jó igyekezetiben,
melynek oka a Pápa volna.

Harmadik kérdés. Mikor
valamely Bulcsu, valamely
Templomnál, egy-hétig tart,
ha egy hét-alat minden nap
el-végzi valaki a kívánt dol-
gokat, és a meg-nevezet Bul-
csus Templomhoz minden
nap el-megyén, el-nyeri-é
mind annyiszor a szent Bul-
csut, vagy az egy hétben csak
egyszer?

Felelet. Sokan sok-féle-
képpen felelnek erre a kérdé-
re, s-hozszu beszéddel pedig.
Durandus rövideden felelvén
azt mondgya: hog' azt külö-
ben bizonyosson nem tadhat-
tyuk

*Durand.
in 4. dist.
20. q. 4.
in fine.*

tyuk mind addég, valamig a Pápának è dolog felől akarattyát és végezéset nem erttyúk, és nem vesztizűk.

Negyedik kérdés. Ha a mely dolgokat a Pápák kívánnak tollúnk, ugyan azoknak vég-be vitelére masunnet-is kőtelesek vagyunk: tudni illik, vagy az Anyaszentegyháznak parancsollattyából, vagy fogadásunkbol, &c. elég-e a Bulcsunak el-nyeréltre, ha ollyankor chelekedgyűk a kívánt dolgokat, mikor így masunnet-is kőtelesek vagyunk azoknak vég-be vitelére.

Ercsed: vagy fogadásodbol, vagy az Anyaszentegyház-

háznak parancsolattya-
ból, köteles vagy valami bõjtre,
s' azonban a Pápa-is a Bul-
csanak meg-nyeréseért bõj-
tot kíván tőled: a kérdés im-
már az: mikor az Anyaszen-
tegyháznak parancsolattya-
ból, vagy fogadásodból bõj-
tólíz, a val a bõjtel, eleget-
szesz-é a Pápától a Bulcsuért
kívánt bõjtnék-is: vagy más
nap magán-valo-keppen kel-
lelsék bõjtólnöd a Bulcsanak
meg-nyeréseért, mikor a
Bõjtre másunnét nem vagy
köteles?

Felelet: Kedveseb ugyan
Isten előtt, midõn a Bulcsu-
ért akkor bõjtól ember, mi-
kor másunnét a bõjtre nem
köte-

köteles: mindazáltal, ha-ki olyankor bőjtől-is a Bulcsuért, mikor a bőjtre másunnét-is köteles: tudni-illik vagy fogadásából, vagy az Anyaszentegyháznak parancsolattya-ból, el-nyerheti a Bulcsut, leg-főképpen mikor a Pápának ellenkező akarattya a Bulcsu ado levelben nyilván nem találtatik. Ez az igazság innét bizonyodik: mert gyakorta a Pápák Bulcsut adnak azoknak à kik az Húsvét-előtti valo negyven-napi hofszu Bőjtben bőjtölnek: hasonlo-képpen azoknak, à kik Húsvétra communicálnak: erre pedig mind à kettőre másunnét-is köteles à keresztyén ember;

ember; tudniillik. az Anya-
szentegyház parancsolattya-
ból: tehat mikor à Bulcsuért
akkorbójtól ember, midőn à
bóytre masunnet-is kőteles
el-nyerheti à Bulcsut. Innet,
midőn valamely Pápa Bul-
csut enged, és annak meg-
nyeréseért három bójtót ké-
ván, ha azt à Bulcsut oly héten
hirdeti-ki az Egyházi ember,
mikor Kantor vagyon, ele-
get-tészen ember à Bulcsuért-
valo Bójtért-is, ha annak à
kantornak három napján
bójtól az Anyaszentegyház-
nak parancsolattyából, ha-
nem-ha a Papának Bulcsu a-
do levelében nyilván volna
hogy oly nap vigye ember
végbe

*ita Mat²
chantius
tract. 5:
de off: Pac
stor Lect.
4 propos.
2. q. 3.*

végbe a kívánt szent dolgokat, mikor másunnét azokra nem köteles, mert így bezzeg egyszer s mind az Anyaszentegyház parancsolattyának és a Pápa akarattyának a Bulcsuért-valo kívánt dolgokra nézve senki eleget nem tehetne.

Eötödik kérdés: Látván valaki valamely felebaráttyának derék akadéckját, tudni-illik: betegségét, vagy egyéb elégtelenségét, mely miatt a Bulcsuért-valo kívánt dolgokat el-nem végezheti hogy abból részesülhessen, ha el-végzi afféle felebaráttyáért a Bulcsuért-valo kívánt szent dolgokat, a-
végre

végre, hogy nem magának,
hanem felebaráttjának nyer-
je azt-el; meg-nyerheti-é fe-
lebaráttjának vagy nem?

Felelet: Meg-nyerheti
szintén úgy mint magának, de
ollyankor csak, mikor a Bul-
csu ado levelben nyilván vol-
na, hogy a ki felebaráttjáért
a kívánt dolgokat el-végezi,
meg-nyerhesse annak a ki-a-
dott Bulcsut. Egy dolog
mindazáltal szükséges-kép-
pen kívántatik itt a maga ré-
széről annak, a kinek Bulcsut
akarunk nyerni: az tudni-il-
lik; hogy vagy a szent gyo-
nás-által, vagy a töredelmes
szívbeli fájdalom által, az
halálos bűnből ki-tisztuljon,

*ita Ar-
milla ver-
bo indul:
num: 19.
in summa*

N

és Isten-

és Istennek kedvében legyen.

XV. RESZE.

A' K' A' B' U' I' C' S' U' T
el akarja nyerni, szűkség hogy
halalos bűnben ne legyen.

EGykor-is, máskor-is, úgy
 jut elzembe, hogy hoztam
 immár ezt elé, de történet-be-
 rént csak, szűkséges pedig
 igen, hogy erről-is magán va-
 lo-képpen, bővebben szol-
 lyunk, mivel derék-képpen
 inner fűg inkább a Bulcsubol-
 valo részesülésünk. Valaki
 azért ebből, úgy mint a szent
 Bulcsubol részesülni akar,
 magara vigyázzon hogy va-
 lami halalos véték lelki-ismé-
 retit

retit neterhhellye, hanem
 vagy a szent gyonás-által,
 vagy ha az nem lehet, a tőre-
 delmes szibéli fájdalom-által
 abból ki-tisztullyon. Oka az,
 mert a Bulcsu nem egyéb (a
 mint immár sokszor mondot-
 tam) hanem a bűn-uran fenn-
 maradot idő-szerént- valo
 büntetésnek le-szállittása; te-
 hát immár az előtt meg- kel-
 let a bűnnek bocsáttatni,
 vagy a gyonás-által, vagy a
 tőredelmes szibéli fájdalom-
 által: mert nem lehet az, hogy
 a bűnből eredett idő-szerént
 valo büntetés addég meg-en-
 gettessék, míg az a bűn, mely-
 ből a származot fenn-vagyon:
 tudniillik: nem lehet hogy
 N 2 mig

mig az Istennek ellenségi va-
 gyunk, haragjában, és gyű-
 lölségében vagyunk, addég
 annak á bűnnek, mely miat
 így vagyon dolgunk, idő fze-
 rént-valo büntetése meg-en-
 gettessék, hanem, elsőben á
 bűnnek kell meg-bocsáttat-
 ni, az az, Istennek kedvébe
 és kegyelmébe kell jutnunk,
 s' az után ugy bocsáttatik-
 meg á Bulcsu-által azon bűn-
 nek idő-ízerént valo fenn-
 maradot büntetése.

A' ki Vrának haragjában,
 és gyűlölségében vagyon, le-
 hetetlen hogy addég adóssá-
 gát, ha mellyel Vrának tarto-
 zik, meg-nyerje tőle, vagy
 valami más grátiát nyerjen,
 mig

mig a val meg-nem békéllik,
 és annak kedvébe kegyelmé-
 be nem jut. Oka az, mert
 akarki-is ellenségével nem ö-
 zömeft chelekeszik jot.

Keresztén ember, à mint
 è kis könyvecskének első ré-
 szében mondám, az halálos
 bűn embert Istennek kedvé-
 ből, kegyelméből ki-ejti, és
 ellenségévé téfzi, í-valamig
 az Istennel meg-nem békél-
 lünk, Istennek ujjonnan ked-
 vébe és kegyelmébe nem ju-
 tunk, hasonlo-képpen annak
 à bűnnek addég adófságát
 (mely à büntetésre-valo kö-
 tetesség.) ó szent Felégétől
 meg-nem nyerhettyúk: te-
 hát elsőben a bűnnek kell
 N 3 meg-

meg-boczatatni, s-az után
 ugy várhattuk hogy lsten
 annak adólságát, melyre idő-
 szerént vagyunk kötelesek,
 meg-engedgye. Azért vala-
 ki csak egy halálos bűnben
 vagyon-is, a szent Bulcsuban
 onnak része nem lehet, ha-
 nem annak, csak, a ki immár
 ki-tisztult, az igaz poenitentia
 által bűneiből

Mondam fellyeb hogy
 vagy a töredelmes szibéli faj-
 dalom-által, mert mikor a
 gyonást a szentséges Pápa a
 több fel-jedzet dolgokkal, bi-
 zonyos idő-alat, magán-valo
 képpen nem kívánnya a Bul-
 csuado levelében, " olyan-
 kor, ha az ember meg-nem
 gyon-

*¶ Quando
 de Con-
 fessio non
 est pars
 operis in-
 juncti.*

gyonhatik, vagy á fokaság
 miat, vagy egyéb akadéckja
 miat, elég ha buzgo és töre-
 delmes izibéli fájdalommal
 meg-szánnya, bánnya vét két,
 el-tökélvén, rendelvén, és ve-
 gezvén magában, hogy első
 jó alkalmatósággal meg-
 gyonik, s' el-nyeri a Bulcsut,
 mert afféle töredelmes és
 buzgo, bűneiről-valo szibéli
 fájdalom-által meg-bocsát-
 tatik vétke, Istennek kedvé-
 be és kegyelmébe jutt, csak
 az után első jó alkalmatóság-
 gal meg-gyonnék. " Mikor
 pedig bizonyos idő-akat, a
 több fel-jedzer dolgokkal egy-
 N 4 gyút,

ita An-
 gelus in
 summa
 verbo in-
 dul. num.

17.

Sylvester
 verbo in-
 dul. num.

20.

Paluda-
 nus in 42
 dist. 20:

q 4. ar. 2:

Bell. l. 1.

de inaul: cap. 13. q. 3. Armilla verbo indul. num: 18:

*Quando
Confessio
est pars
operis in
iuncti.*

gyút, magán-valo-képpen
kévánnya à Papa à szent gyon-
nást, communiót, ollyankor
tartozik ember meg-gyonni,
egyéb-képpen akar micsoda
akadékjá és eleg-telensége
miat, ha el-mulattyá, nem ré-
szesül a Bulcsubol.

Vedd eszedbe itt, hogy
ember nem köteles à bocsá-
nando bűnnek meg-gyonása-
ra, mivel az, azon kívül-is né-
mely bizonyos aytatos indu-
latok által meg-bocsáttatik:
de mikor a Papa így magán-
valo-képpen kívánja à szent
gyonást, és communiót, ak-
kor, ha embernek halálos vét-
ke nincsen, mellyet meg-
gyonhasson, tartozik meg-
gyon-

gyonni à bocsánando bűnt-is: külömben el-nem nyeri à ki-ki-adott Bulcsut, mivel olyankor à szent gyonás egyik szükséges része a Pápától kévant dolgoknak.

Azokaért, hogy ember Bulcsut nyerjen, nem mindenkor szükséges hogy meggyonnyék, hanem mikor e-keppen kévántatik à gyonás, vagy mikor halálos bűnben érzi magát lenni, és vagyon modgya benne hogy meggyonhassék: ilyen állapot-tyában tartozik minden kereszttyén ember meggyonni, ha részefűlni akar à ki-adott szent Bulcsuból, de ezen ki-
vűl nem.

Kérdés: mivel hogy à Pá-
pák à mint felly ül hallok, mi-
kor Bulcsut engednek, min-
denkor kívánnak inkább az
hivektől valami jószágos che-
lekedetet, hogy bizonyos
idő alatt azt vég-be vigye à ki
részesülni akar à Bulcsuból:
tudniillik bőjtöt, vagy Ala-
misnát, vagy imádságot,
vagy valami szent helyhez
való faratságot, &c: mikor
azokat vég-be vízfűzük, fűk-
fűgése à meg-nevezett Bul-
csunak el-nyerésére, hogy I-
stennek kedvében és kegyel-
mében legyünk, azaz, hogy
elsőben az halálos bűnből
ki-tisztuljunk, és meg iga-
zulljunk, s' az után ugy che-
leked-

lekedgyük-meg à kívánt bent
dolgot?

Felelet: Nem kívántatik,
szükséges-képpen hogy à
meg-nevezett és kívánt dol-
gokat meg-igazult ember,
chelekedgye, hanem elég ha
akkor Istennek kedvében és
kegyelmében lészen ember,
mikor à fell-jedzett, és kívánt
dolgok között az utolsót
vég-be viszi, mivel akkor nye-
ri-el à szent Bulcsut. Ez ki-
tettzik az Anyaszentegyház-
nak mostan fel-vett szokásá-
ból, láttjuk hogy most mi-
kor Bulcsut hirdetnek az Egy-
házi emberek, és annak el-
nyerésére bójtet, Alamisnát,
imádságot, processiot, és va-
lami

ita
S. Anto-
ninus
1. part:
tit. 10.
cap. 3. S.
5. in fine:
Paluda-
nus in 4.
dist. 20.
q. 4. art:
3. con: 1a

lami szent helyhez-valo faratságot; mind ezeket elsőben el-végzik az hivek, s-az után ugy gyonnak-meg, s-ki hinné pedig hogy sok köz-zúllók halalos bűnben nem volna? mindazáltal el-szen-vedi az Anyaszentegyház ezt a szokást, és így javallja avalaz hiveknek efféle che-lekedeteket: tehát mivel az Anyaszentegyház joval-lyá, nem szűklég hogy a gyo-nás első legyen a kívánt dol-gok között, és követközen-do-képpen hogy meg-iga-zult, az az, az halalos bűnből ki-tisztult ember vigye azo-kat vég-be: mindazáltal a ki ugy viszi vég-be: igen jól che-lekezik.

Vedd-eízedbe itt, keresz-
tyén ember jól, hogy à ki tel-
lyes avagy egész Bulcsut akar
nyerni, nem csak az Halálos
bűnből kell ki-tisztulni, hanē
à bocsanando bűnből-is,
vagy à gyonáf-által, vagy à tő-
redelmes szibeli faydalom-ál-
tal, vagy valami egyéb aytatos
indulat-által; mivel à mint e-
lēb mondám à bocsánando
bűn à gyonálon-kivül-is né-
mely szent indulatok-által
könnyen meg-bocsáttatik.
Mert ha ember csak az Halá-
los bűneiről tēzen gyonáft,
valláft, ha csak azokat szán-
nya, bánnya-meg, és csak a-
zokból tisztul-ki, am azok-
ban, tudni-illik, à bocsanan-
do vétkekben szánt-izándék-

kal maradván, meg-nyeri ugyan, a meg-szánt, és meggyont Halálos vetkeinek, üdő-szerént-valo fenn-maradt büntetésit à szent Bulcsu-által, de à mely bocsanando bűneit meg-nem szanta, és banta, s-kevetkőzendő-képpen azokbol ki-nem tért és téltült, azoknak üdő-szerént-valo büntetési fenn-maradnak, mivel à mint nem régen mondam, à büntetés addég meg-nem-egettetik, míg à bűn elsőben meg-nem-bocsattatik; és-igy tellyes Bulcsut áffele ember nem nyer, hanem kőteles marad, hogy vagy itt è-világon, vagy Purgatoriomban à más világon tegyen

regyen-eleget az olyan meg-
nem utálalt bocsánando bű-
neiért.

Innét vagy on, hogy igen
keveffen nyerik-el a tellyes
Bulcsut, mert a bocsánando
bűnnel nem gondolnak sem-
mit, szánt-izándékkal abban
fokan benne hevernek: a
templomokban-valo futto-
gást, nevetést, emberi itiletet,
beszélgetést, akkor-is, mikor
a izent Bulcsut el-akarják
nyerni, csak semminek tar-
tyák, a tréfa és trágár szokat,
aprolék hazugságokat, aszta-
li becsületes mulatságnak i-
télik, s-mind bűn pedig ez,
ha nem halálos, leg-aláb bo-
csánando, s-valaki ezekből-is
ki

*Vide The-
ologiam
Moral:
sup: cit:
lib. 6.
tract. 4.
cap. 1. du-
bio 4. ar.
2. § 1. re-
sol. 19.*

ki nem tér, és meg-nem tisz-
tul mikor Bulcsut akar nyer-
ni, az a téllyes Bulcsut el-nem
nyerheti. Erre-valo nézve-is
job, hogy mikor a kívánt dol-
gok között az utolsót ember
vég-be-viszi, akkor gyoñyék-
meg, mert, ha elsőben meg-
gyonik, l-az után ugy viszi-
vég be à meg-nevezett jó che-
lekedeteket, míg arra jut, à
mellyet utólszor akar bé-tól-
teni, addég bocsánando-kép-
pen gyakorta vétkezhetik, és-
igy, a mint fellyúl mondám,
à bocsánaudo bűnök miatt,
téllyes Bulcsut nem nyerhet,
ha ujjonnan azokból ki-nem
tisztul, vagy az új gyonás-ál-
tal,

al, vagy az új töredelmes
 ziv-béli fájdalom által.

Vedd-eszedbe azt-is itt:
 hogy a tellyes Bulcsunak el-
 nyeréseért nem izűkség hogy
 ember generalis confessiót,
 az az, egész életiről-valo
 gyonáft tegyen, hanem elég
 azokat meg-gyonni, mellye-
 ket az utolsó gyonáfatol fog-
 va chelekedett.

*ita Maro
 chantius
 tract. 5.
 de officio
 past: Lec:
 4. prop. 1,*

XVI. RESZE.

*A BULCSZ HOGY
 hasznos legyen, igaz okának
 kell lenni, a mellyért a-
 dássek.*

Mivel a fzenséges Pápa
 ennek a drága kincsnek
 O nem

ita Ar-
milla in
summa.
verbo in-
dul. num.
10.
Angelus
verbo in-
dul. num.
13. cum
omnibus
Theologis

nem Vra, hanem csak sáfár benne, senkinek éppen csak a magá tettzése-ízeréntebből nem sáfárkodhatik, hanem olyankor csak, mikor helyesen gondolhattya és ítelheti, hogy Istennek tettzik és kedve-ízerént lében sáfárkodata: egyéb-aránt ha Istenre nézendő igaz ok-nélkül, csak a maga tettzéseből sáfárkodik belőle, haszontalan lelzen az idő-ízerént-valo büntetésnek le-ízállittására nézve. Oka az, Mert hogy ezen vagy a más világon a bűnért elegettegyünk, azt a törvényt nem ember, hanem Isten ízabta. Halhadtza mit mond egy-néhány helyt a szent írásban.

Quam-

Quantum glorificavit se, et in deliciis fuit, tantum date illi tormentorum, et luctuum. A'
 mennyire dichóitótte magát,
 és gyönyörúségekben volt,
 annyi gyötrelmet és siralmat,
 adgyatok néki. *Pro mensura delicti, erit et plagarum modus.*
 A' véteknek mértéke-szerént
 legyen á vereségnek mód-
 gyá-is: az Isten törvényit pe-
 dig á Pápa azon maga tet-
 tzésiből meg-nem tágithat-
 tya, és abból senkit fel-nem
 szabahithat ama közönséges
 mondas szerént: *inferior in lege superioris dispensare non potest.* tehát mint-hogy az I-
 stennek mint-egy sáfarkodo
 szolgája csak á Pápa, Istenre

*Apoc. 18.
 7.*

*Deut. 25.
 2.*

nézendő bizonyos és igaz ok-nélkül, ebből a reája bizott drága kéncsből, az időszerént-valo büntetésnek lefzallításáért nem sáfarkodhatik és Bulcsut nem adhat.

Hogy pedig igaz oka legyen ennek osztogatására, s-következendő-képpen hog' hasznos és foganatos legyen à ki-adott Bulcsu, à mint Aquinum-béli szent Tamás, Durandus, és Paludanus taníttyák, szükséges, hogy Isten tisztességére, és az Anyaszentegyháznak javára-valo valami szent dolog legyen annak à vége, s.oly pedig, mely kedvesb legyen Isten előtt, hogy-lem fok meg-igazult

*S. Thomas
in 4. dist.
20. q. 1.
art. 3.
Durandus
ibid.
q. 4.
Paludanus
ibid.*

zult embereknek idő-fzerént
 valo szenvedések és elég-té-
 telek. A' Theologusoknál
 közönséges tanuság az, hogy
 mikor az egyházi emberek
 az Isten képiben valakinek
 fogadását meg-tágittyák, és
 meg-engedik, valami oly has-
 nos vagy aytatos dolgot állit-
 tsanak helybe, mellyet gon-
 dolhatnak, hogy Isten előtt
 kedvesb legyen a meg-tági-
 tott fogadátnál; egyéb-aránt
 nem léfzen hellies abéli enge-
 delmek. Így a szentséges Pa-
 pa-is mikor Bulcsut ad, meg-
 tágitván, és engedvén, az i-
 dő-fzerént szenvedésre-valo
 kötelafséget a meg-igazult
 embernek, valami oly nagy

*1. Senten-
 tia com-
 muni.*

*Theologos-
 rum de
 dispensa-
 tione vo-
 torum.*

*vide de ea
 si placet.*

*S. Bona-
 ven: in 4.
 dist 38.*

num. 42.

3. Bona-
ventura
in 4. dist.
20. num.
59. & a-
libi.

jora nézve kell azt cheleked-
ni, mellyet helye s fen itélhes-
sen, Isten előtt kedvesebnek
lenni, sok meg-igazult em-
bernek idő-szerent-valo szen-
vedésinél, s-ugy leízen halz-
nos és foganatos Bulcsu adá-
sa. Oka ennek az, mert á
mint szent Bonaventura tinit-
tya, és egy-néhány törvény-
tudo Doctörök, mikor vala-
mely kötelességnek ráigittása
vagyon, törvényben vett
ízkás, hogy annak helyyé-
be ember valami más jot ál-
litson.

Innét ha á Pápa csak azért
adna valakinek Bulcsut, hogy
Roma várofsát mennyen lat-
ni, haszontalan volna afféle
Bul-

Bulcsu az idő-szerént-valo
büntetésnek le-szállítására
nézve.

Kérdés. Mi lehet az, á
mely kedvesseb volna Isten-
előttá meg-igazult embernek
elég-tételénél, és a mellyet a
Pápa, mikor Bulcsut ad, e-
legendő okul, idő-szerént va-
lo elég-tételünk helyébe ál-
lithat.

Felelet. n A^o tévölygők-
nek az igaz keresztyén Hitre-
valo meg-terések. A^o keresz-
tyén Királyok, és Fejedel-
mek között-valo eggyeség,
valami szent helynek fel-ép-
ítése: &c. ezek és ezekhez
hasonló több efféle áyrtatos
dolgok kétség-nélkül kedve-

n Vide
Bell. lib. 11.
de indul.

sebbek Isten előtt, hogy sem
fok meg-igazult embereknek
idő-szerént-valo szenvedélek
es elég-tételek.

Innét vagon hogy mikor
à Pápa Bulcsut ad, szokta a-
jánlani à keresztyéneknek
hogy efféle szent dolgokért
imádkozzanak.

XVII. RESZE.

*A' BULCSU à PURGATORIOBAN-VALO LELKEKNEK
Hasznos.*

AZ élő hivek szegélthetik
imádságokkal, Alamis-
nájokkal, böjtölésekkel à
Purgatoriumban-VALO Lelke-
ket: ez nyilván ki-tettzik
mind

mind à szent irásból, s-mind
à régi szent Atyáknak tanitá-
fokból. A' szent irásban a-
maz Judás Machabeusrol ol-
vasom, hogy tizen-két ezer
gira ezüstöt küldé Jerusa-
lembe, hogy ott áldozat len-
ne az halottaknak lelkekért.
Vgyan azon könyvnek azon
részében maga à Szent Lé-
lek dicséri az holottakért va-
lo imádságot: *sancta ergo et*
saluberis est cogitatio pro defun-
ctis exorare, ut à peccatis sol-
vantur. Szent és idvességes
gondolat az halottakért i-
mádkozni, hogy à bűnökből
meg-oldoztassanak.

Tudom mit mondanak er-
re az el-tévelyedett atyafiak,
O 5 hogy

2. Ma-
cab. 12.
x 43.

Ibi. x 46.

hogy tudni-illik, a Machabeusok könyvei a szent könyveknek rendin-kivül vannak, tehát (azt monggyák) szent irás gyanánt azokkal nem bizonyithatunk, de nem jól mondgyak, mert a régi szent Atyák azokat-is bintén olyan sz: Irásnak nevezik, mint a több szent Irás könyveit. A többi között szent Agoston ilyen bizonyyságot telen, hogy a Machabeusok könyvei igaz szent irás. *Machabæorum libros non Judæi, sed ecclesia pro canonicis habet.* A Machabeusok könyveit nem a Sidók, hanem az Anyaszentegyház szent Irás könyveinek tartya: hasonlo-képpen szol Isidorus.

S: Augst.
libr. 18. de
Civit: Dei
cap. 36.

Hebre-

Hebræi, inquit, non recipiunt
lib. Tobia. Judith, et Machabe-
orum: ecclesia tamen eosdém in-
ter canonicas scripturas enume-
rat. A Sídók (ugy-mond)
 bé-nem vezzik izent irás gya-
 nánt, à Tobias, Judith, és
 Machabeusok könyveit, de
 az igaz Ecclesia azokat-is à
 tób izent irás könyvei közzi
 szamlallja. Am hallod ke-
 relztyén ember mit monda-
 nak ezek á régi jámborok:
 tehat à Machabeusok köny-
 vei-is igaz szent irás, és-igy
 szent irasbol bizonyittyuk,
 mikor azokbol állattyuk az
 halottakért-valo imádságot.
 De è most maradgyon ab-
 ban, mivel nem fel-tört che-
 lom,

Isidorus
lib. proa-
miorum.
de libris
veteris ac
novi Tes-
tamenti-

*S. Augus.
serm: 32.
de verbis
Apostoli.*

lom, hogy azt hoſſu beſzéd-
del állaffam: á mit előmbe
vettem, térjünk arra. A ſent
Atyák között ſzent Agoſton
ilyen világos ſzókkal adgya
előnkbe az halottakert- valo
imádságot: *Orationibus ſanctæ
eccleſiæ, et ſacrificio ſalutari, et
eleemoſynis non eſt dubium
mortuos adjuvari.* Az Anya-
ſzentegyháznak imádságival,
az idveſſéges áldozattal, és a-
lamifnákkal, nem kétſeges,
hogy az halottak legeltethet-
nek.

*S. Chri-
ſoſt. hom.
41. in 1.
ad Corin.*

Hasonlo-képpen ſzoll itt
ſzent Chryſoſtomus-is *Fuve-
tur mortuus non lacrymis, ſed
precibus ſupplicationibus, Elee-
moſynis:* Szegélcsük az Holta-
kot

kot nem könyv-hullatással, hanem imádsággal, könyörgéssel és alamisnával. •

Szent Hieronymus azt mondgya, hogy à mely lélekért à Pap Misset mond, ha meg-nem szabadul-is mindgyárt az által à szent Mise által az à lélek, à Purgatorium tűzéből, mivel talám még több szenvedésre köteles, de ugyan nincsen halzon-nélkül à Mise, mert à meddig tart, addég Purgatoriomban à lélek, mellyért à Mise vagyon, semmi ként nem szenved, hanem nyugodalombá vagyon: Hallyad maga szavait szent Hieronymusnak: *n Animæ quæ in purgatorio torquentur,*
pro

n Refert
Faber
concione

quinta in
festo ani-
marum.
lit. B.
columna
e.

v Hiero-
nym. re-
latius ut
supra.

pro quibus solet Sacerdos orare
in Missa, interim nullum tor-
mentum sustinent, dum Missa
celebratur. Vgyan azon szent
Hieronymustanittyá azt-is á
Purgatoriomban- valo lelkek
felől, hogy mikor á Pap áy-
tatolon végzi- el Miséét, min-
den áytatolon el- végzett Mi-
séért egy- néhány lélek szaba-
dul- ki Purgatoriombol: *Pro
qualibet missa devote celebrata
plures animæ exeunt de Purga-
torio.* Ihon mely nyilván ki-
tettzik, hogy az igaz keresz-
tyén ember, imádsággal,
bőjtel, áldozattal, Alamisná-
val &c. izegéltheti az Halot-
takat, bé- mutatván ezeket áz
Istennek érettek, hogy az I-
sten

Isten ezekre tekintvén, engedgye meg azt nékik, à mitt ennyi vagy amannyi ideig kellene még Purgatoriom-ban szenvedniök. Most immár vedd-e szedbe jól keresztyén ember mit mondok.

Ha egy privátus, az az, egy magán-valo, és csak maga személyét viselő ember à maga farattságit, jó-cheledetit, meg-holt felebaráttyának lelkeért Istennek bemutatathattya, miért ne cheledhetné azt à szentséges Pápa, à ki az egész keresztyénségnek feje, à kinek à Christus és à szentek fenn maradt elég-tételit Isten kezébe bízta (à mint fellyúl mon-dám)

dám) hogy az hiveknek sáfarkodgyék belőle, miért mondok nem chelekedhetné, hogy bé-mutathatná az Istennek, à Christus és à izentek elég-tételit valamely megholt embernek lelkiért? nem látom ennek a dolognak semmi lehetetlenséget, tehát ha nem lehetetlen, s-vagyon módgya benne (àmint vagy-on-is) el-kell binnünk, hogy à Purgatoriomban szenvedő lelkekért, ebből à drága kéncsből meg-fizethet, és így à Christusban ki-mult, de még az Isten sine-eleibe nem jutott hiveknek Bulcsut adhat à Pápa. Ezt tanittyák szent Bonaventura, Aquinom-béli
 (mibb) szent

szent Thamás, Armilla az e-
gész szent irás magyarázó
catholicus Doctorokkal egy-
gyütt: a többiről hogy hal-
gassak szent Bonaventura
nyilván így szoll è dolog-fe-
löll: *Suffragia ecclesie profunt*
his, qui sunt in Purgatorio, a-
liquin frustra oraret ecclesia
pro mortuis, sed indulgentie
sunt, de nobilissimis suffragiis
ecclesie, ergo profunt his qui
sunt in Purgatorio. Kitéttzik
ez az igazság à régi Pápáknak
chelekedetekből-is, nevezet-
szerént amaz első Paschális
Pápáról olvaom (à ki Chri-
stus Vrunk születése-után hét-
száz esztendővel élt) hogy

P Bul-

S: Bona-
ven. in 4.
dist. 20.

num. 73.

q. 5. ad-
initium.

S: Tho-
mas ibid:

dist. 45.

q. 2. ar:

3. quodl:

2.

Armilla:
verbo in-
dul: num:

19.

Refert
Gabriel:
in addi-
tione ad
lect: 57.
in Cano-
nem mis-
sa.

Bulcsut engedet a meg-holt
híveknek telkeken.

Kérdés. Mikeppen ad-
gya a Papa az Halottaknak
a Bulcsut?

Felelet. Nem úgy mint az
élőknek, mert mikor az élők-
nek Bulcsut ad, ugyan akkor
meg oldozza azokat az idő-
szerént való büntetésnek kö-
telekségből: azért ekképpen
chelekeszik: az Anyaszent-
egyháznak kéncsiből ki-sza-
kaszt, és ki-vezzen annyit (*in-
telligete non Physice sed morali-
ter*) a mennyi elég valamely
bűnös embernek ennyi vagy
amannyi idő-szerént-valo ben-
vedésnek meg-fizetésiért, és
azt bé-vélzi maga a Papa a-
zon

*Vide Bell.
lib. 1. de
indul.
cap. 6. in
respon. ad
obj. 2. 3.
nem se-
curam.*

zon bűnös embernek meg-
 bocsátott bűneért való elég-
 tételiért, az Isten képében, ki-
 nek è földön ízemélyét vise-
 li, s-az után mint igaz Biro-
 meg-oldozza az-ido-izerént-
 való büntetésnek köteleessé-
 géből à bűnös embert, és
 fel-sabadítja arra az immár
 be-vett meg-fizetésre nézve.
 Ezt hogy jobban eszedbe ved,
 jusson eszedbe itt, hogy à
 ment fellyúl mondám, à Pá-
 pának vagyon hatalma, nem
 csak à bűnnek, hanem az i-
 do-izerént-való fenn-mara-
 dott büntetésnek bocsánat-
 ayára is

Mikor pedig az Halottak-
 nak Bulcsut ad, nem oldoz-
 za-meg

za-meg azokat à Purgatori-
omban valo szenvedélnek
köteletségéből. Oka az
mert senki olyan embert
meg-nem oldozhat, vagy kő-
tőzhet, à ki néki hatalma a-
latt nincsen: de à Purgato-
riomban-valo lelkek nincse-
nek immár à Pápanak hatal-
ma-alatt à mint szent Bona-
ventura tanittya, mivel az I-
stennek itilletin egyszer által
mentenek; és szent Péternek-
is Isten azt mondotta hogy
valamit meg-kötősz à földön,
meg-leszen kötőzve menny-
ekben-is: és valamit meg-
oldasz à földön, meg-leszen
oldozva mennyekben-is.

Azért ítélő Biroja nem le-
het

*S. Bona-
ven in 4.
dist. 20.
nnin. 73.*

q. 1.

*Matt. 18.
v. 19.*

het a Papa afféle léleknek, és
igy meg-íem oldozhattya azt
a Purgatoriomban-yalo szen-
vedésnek kötelelségéből a
Bulcsu által; hanem azt che-
lekeszi, hogy mivel az Anya-
szentegyház kénce kezé-
ben vagyon, és annak sá-
fára, nyul ahoz, és annyit
mutat-be Istennek abbol va-
lamely szegény léleknek elég-
tételeért, meg-fzabadulása-
ért, a mennyi elég annak adof-
ságaért, s-az Isten azt örö-
met bé-veszi, és arra-nézve,
meg-engedi a Purgatoriom-
ban szenvedő léleknek azt a
kényt a mi még hátra volna.
Annak-okáért valamint a ki
az halottakért imádkozik, a-
P₃ dako-

dakozik, szent helyhez fárad,
bőjtől, &c. azokkal a jo-che-
lekedetekkel meg-nem ol-
dozza a Purgatorionban va-
lo lelkeket a szenvedésre-va-
lo köteleltségből, hanem csak
bé-mutatyá jo-chelekedetit,
az Istennek elég-tételül, és az
Isten azokat bé-vévén, meg-
enged nékik: » Így a Pápa-
is nem oldozza-meg az halot-
tak lelkeit, hanem az Anya-
szentegyház kéncsiből an-
nyit mutat-bé Istennek éret-
tek, a mennyi szükséges és
elég a kénbol-valo meg-sza-
badulásokra, mellyet az Isten
örömet bé-veszen, és arra
nézve Purgatorionban a lel-
keket a szenvedésre-valo kö-
telel-

» Vide
S. Bona-
venturā
in 4. dist.
20. num.
73. q. 1.

telességből fel szabadította.

Ellen-vetés: Tehát valaki imadkozik, vagy Alamitnác ad az halottak lelkiért, Bulcsut ad az, az halottaknak.

Felelet: Nem, mert az, nem az Anyaszentegyház közönséges kencsiből származik: más az, hogy arra semmi magán-valo hatalom nem kívántatik, hogy valaki maga imádságát bemutassa Istennek az holtak lelkiért, de hogy az Anyaszentegyháznak közönséges kencsiből származógyék valaki, arra magán-valo hatalom kívántatik, áfféle hatalom pedig ezen a földön *directè*, ilyenessen csak a Pápánál vagyon, tehát csak

ötet egyedül illeti leg-fő-képpen a Bulcsu adás, és nem a kárkit mást.

Második Ellen-vetés: A² Bulcsunak el-nyerésére, a mīt fellyűl hallók, szükséges-képpen kívántatik valami szent dolognak végbe-vitele: tudni-illik vagy bőjtölés, vagy adakozás, vagy imádság, vagy hogy valami szent helyhez fáradgyon az, a ki részesűlni akar a Bulcsuból, de ezeket az halottak végbe nem vihetik, tehát nem-is részesülhetnek a Bulcsuból.

Felelet: Vgy vagy on, hogy ezeket vég-be nem vihetik az holtak, mert el-veztek immár pallya-futásokat,

kat, mindazáltal részesülhetnek á Bulcsuból, *n* de nem különben, hanem úgy, hogy valaki az élő hivek között érettek végbe vigye á Bulcsuért-valo kívánt dolgokat, és á ki-adott Bulcsut nem magának, hanem az holtaknak tulajdonítsa, á kiknek engettetett; mondám hogy á kinek engettetett, mert á mint Armilla taníttya, á mely Bulcsu az élő hiveknek adatik, azt nem fordithattyuk az holtak számára, hanem csak azt, mellyet magán valo-képpen á Pápák á Purgatoriomban- valo lelkekért engettenek.

Cajetanus szép áyrtatóságra-valo tanulóagot ád itt, s-

P 5

azt

*n Ita Du-
randus in
4. dist.
20. q. 4.
ar: 2.*

*Armilla
verbo in-
dulgent.
num. 19.
Angelus
ibid. num.
21.*

*Cajeta-
nus tract.
16. q. 5.
de indulg*

azt mondgya hogy, a ki aze akarja, hogy halála-utan lelkének halznállyon a szent Bulcsu, mig él è földön, szűkség hogy a Bulcsuhoz nagy aytatósággal légyen, és az halottakért örömezt imádkozzék, mert ugy-mond, mikor mise mondatik, vagy Bulcsu adatik, nem egy. néhány bizonyos, hanem mind közönségesen a Purgatoriumban-valo lelkekért, aff le Bulcsu a több lelkek között azoknak hasznalinkab, a kik mig a világon éltenek, nagy becsülettel, és aytatósággal voltanak a szent Bulcsuhoz. Hasonló-képpen az imádság és alamisna azoknak inkáb

inkab, à kik è világon éltekbè,
örömeft imádkoztanak és
adakoztanak à Purgatoriom-
ban valo szegény lelkekért.
Ez két dologbol leg-fő-kép-
pen igen szépen bizonyodik.

Elsőben: Az igazságnak
régulájából, mert az igazság
azt kívánnya, hogy a ki más-
nak nyavaloajan szánako-
dott, mást szűkségében ö-
römeft szegeltett, méltó hogy
annak-is nyavalyáján mások
szánakodgyanak, és szűksé-
gében szegeltsék. Christus-
is ezt adg ya előnkbe midőn
igy szoll: *Qua mensura men-*
si fueritis, eadem remetietur
vobis.

Luc. 6.

Másodszor: Bizonyodik
fok

*Lib. 2. in
spec. diff.
12.*

lok szép történt dolgokból; Vincentius régi historicus emlekezik egy szerzetesről, hogy ez igen rést és tunya volt a halottakért-valo imádságban, ritkán emlekezett-még a szegény Purgatoriom-ban-valo lelkekről, s-azon-ban történik hogy meg-hal-ó-is, s-az Isten azért az ő tunyaságáért a val büntette, hogy Purgatoriomba ítélte, és valamennyi Misét, imádságot a több Páterek érette mondanak-vala, Isten mind másokért veki-vala-bé, és-igy az ő-érette mondatott Misék, imádságok nem neki, hanem másnak használnak-vala. Sz. Bonaventura, szent Ferencz életét

életet fel-jedzvé, hasonlo
dolgothoz-ele, ugyan azon
szent Ferencz fiai között egy
ifjúról, s azt írja hogy, ez ha-
lala-után meg-jelent valami
jó akarojának, és meg-val-
lotta hogy rettenetes nagy
kénokat szenved Purgatori-
omban, azért csak, hogy mig
élt a földön, ritkán emleke-
zett-meg imádságában a ha-
lottakról: meg.vallotta azt-is
hogy valamennyi Misét, i-
mádságot ő-rette mondotta-
nak, csak egy sem használt
néki, hanem másnak, mert
ő-rette Isten be-nem vött
semmit abból, hanem mind
csak másokért. Ezekből azt
hozza-ki Cajetanus, hogy aki
azt

*S. Bon-
ventura
libr. 9.
cap. 22.*

azt akarja hogy holta-után
 másoknak imadsági, neki
 használlyanak, szűklég hogy
 a mig él, ő-is örömeit imad-
 kozzék másokért, a kik Isten-
 ben ki-multanak e világból,
 és a mely irgalmafságot ma-
 ga után vár, azt mással örö-
 mest chelekedgye. Halon-
 lo-képpen ha holta után a Bul-
 csubol-is akar részesülni, mi-
 vel a szent Bulcsuban, má-
 soknak elég-tételekből része-
 sülünk, örömeit cheleked-
 gye azokat a szent dolgokat,
 mellyeket az halottakért-va-
 lo Bulcsuért a Pápák kíván-
 nak.

Kérdés: Ha az a lélek
 nincsen Purgatoriomban, a
 mel-

mellyert Bulcsut adott a Pá-
pa, és a kiért a Papától ké-
vánt dolgokat végbe vitte
valaki, hanem vagy pokol-
ban, vagy meny országban
vagyon, kinek fog hasznalni
az a bulcsu, és az az imádsag,
mellyet el-végzett valaki az
halottaknak-valo Bulcsunak
meg-nyerésiért?

Felelet: Akár mitsoda ál-
lapotban legyen az a lélek,
de te, a te faradságodnak ju-
talmát el-nem vesztet: ha
annak nincsen izúksége reá
magadra izáll a te imadsá-
god, amaz mondás-szerent
Oratio tua in sinu tuo converte-
tur. Sylvester azt mondgya,
hogy ollyannak adatik a ki-
nek

Sylvester
verbo
Suffragio
am.

nek nagyobb szűksége vagyon reá. Azon-kivül ha az a lélek immár az Istennek színe előtt vágyon, kőreles leszen, hogy ő-is te éretted Isten-előtt könyörögjen; ha pedig a kárhozatra vettetett úgy sem leszen hejába fáradságod, mert, a te szerétedre reá teként Isten, és azt meg-jutalmaztatya. A' Bulcsut a mi illeti, az annak adak, a kinek nagyobb szűksége vagyon reá.

Második kérdés: Mikor a Pápa valamely bizonyos léleknek a Purgatoriombol-
valo meg-szabadulásaért Bulcsut ad; tudni-illik, az én Atyám vagy Anyám lelkeért azon

azon a két lelken kívül, à több
lelkeknek használ-é az á Bul-
csu vagy nem. Ezen kérdés
lehet à szent Míse felől.

Felelet: n Aquinom-béli
szent Tamás Doctor á több
Catholicus szent Írás magya-
rázo Doctorokkal együtt,
azt feleli itt: hogy mikor à Pá-
pa valamely bizonyos lélek-
nek à Purgatoriombol-valo
meg-szabadulásáért à Bulcsut
ád, afféle Bulcsu á meg-sza-
baduláfra-nézve csak annak
à léleknek használ: mondám
á meg-szabaduláfra nézve;
mert à többinek-is használ
annyiból, hogy olyankor ö-
römek és vigaságok vagyon:

Q

Oka

n S: Tho-
mas in 4.
dist: 45.
q 2. art.
4.
Marchā:
traā 5.
de off:
past:
Lecl. 5.
prop. 2.

Oka az: mert ott eggyik a
 másiknak meg-szabadulásán
 szintén úgy örül, mint a ma-
 gáén, mivel edgyik a másikat
 szinte úgy szereti mint ma-
 gát: tehát afféle Bulcsu a több
 lelkeknek-is használ annyiból,
 hogy vigadnak és ör-
 vendeznek a Bulcsu által
 meg-szabadult léleknek az I-
 sten színe eleibe való mene-
 telén. Hasonló-képpen mi-
 kor valami bizonyos lelkek-
 ért mondatik a Mű, annak
 meg-szabadulásán kívül, has-
 nál az, a több lelkeknek-is, de
 nem többet, hanem annyit
 csak, hogy míg a tart, addég
 a több lelkek valamennyire
 meg-pihennek a szenvedéstől.

Oka:

*Marchät.
 loco supra
 cit. q. 2.*

Oka: Mert a Misében az egész Purgatoriomban való lelkekért közönséges imádságok vannak mellyek mivel közönségesen minden lelkekért esnek, minden lélek éresz valami könnyebséget, mikor azok a közönséges imádságok mondatnak.

Harmadik Kérdés: Mikor közönségesen a Purgatoriomban való lelkekért ad a Pápa Bulcsut, mi-képpen használhat az a Bulcsu mindenneknek a kik Purgatoriomban vannak, mivel nem mindenik szabadul-ki purgatorionból az által a Bulcsu által?

Felelet Eképen: A' mely lelkek leg-közeleb vannak a meg-

Q 2

szaba-

szabaduláshoz, az az, a kik
 immár csak izinte az utolsó
 fillérrel tartoznak, azok meg-
 szabadulnak; a többiknek pe-
 dig terhek meg-kissebednek,
 és annyival a szabaduláshoz
 a szent Bulcsu-által azok-is
 közeleb lesznek, s-igy a kő-
 zónséges Bulcsu mindenik-
 nek valamennyire használ.
 Hasonlo-képpen gondolkod-
 gyál a Miséről, mely közön-
 ségeesen valamely Paptól az
 egész Purgatoriomban-valo
 lelkekért mondatik.

Ellen-vetés: Ha a Pápa
 Bulcsut adhatna a Purgatori-
 omban valo lelkeknek, és kő-
 vetkezendő-képpen az által
 meg-szabadithatná onnét ő-
 ket,

ket, mivel az igaz keresztyén embernek szánakódni kell afféle szegény lelkeknek rettenetes kényyokon, és módgya, s-értéke-szerént szegélteni-is kell szegényekett, hogy hamaréb meg-szabadullyanak; igaz Atyai gondviseléshez képest, meg-kellene ott minden hatalmát mutatni á Pápának, és á szent Bulcsu-által, mind edgyig rövid idő alatt szabadítani, holott az Anyaszent-egyháznak drága és véghetlen kéncsiből mindeniknek szabadulásaért elegendő juthatna.

Felelet: Mivel á szent-séges Papa nem Vra ennek á drága kéncsnek, á mint

nem régen-is mondtam, hanem csak sáfár benne, valamint az élő-hiveknek, éppen csak a maga akarattyaiból, bizonyos és igaz ok nélkül nem osztrogathattya, színtén úgy az halottaknak sem.

Itt pedig nem elég magán az irgalomság, sem az csak magán, hogy onnét az Isten nevének dicsirete öregbedgyék, és nevededgyék, hanem azon kívül, az Isten tisztettségére, és az Anyaszent-egyháznak javára-valo valami szent és áytatos dolognak kell lenni, micsoda az olyan áytatos és szent dolog? olvasd-meg jól tizenhatodik részét a könyvecskének, s
ott

ott fel-találod. Innét vagy on,
 hogy ki-nem szabadittya egy-
 zeri-mind Purgatoriomból a
 lelkeket, mert nem isméri e-
 legendó okát az olyan Bul-
 csanak mindenkor.

XVIII. RESZE.

*M FCSODA BÜNTÉ-
 téséből szabadul fel ember
 a Bulcsu által.*

EGy-néhány helyen rövid
 szokkal mondtam im-
 már, hogy a Bulcsu, a bün-
 után fenn-maradott idő-sze-
 rént-valo büntetésnek köte-
 letségéből szabadittya-fel az
 embert, de mivel efféle bün-
 tetés nem egy, hanem sok-fé-

le, könnyeb és nagyobb értelemnek okaért, szükségese nek találtam lenni, hogy è dolog felől-is magán-valo-képpen szollanék. Az-okáért veddeszedbe itt elsőben, hogy két felé à bűn után fenn-maradot idő-izerént- -valo büntetés. Eggyik az; mely az ereden-dő bűnből származik: Illyenek a fok külömb-külob-féle nyavalyak, betegségek, maga az halál, rendetlen testi-kévánságok és vágyodások, tudatlanság, bu, bánat keferülés, &c. Második az; mely à chelekedendő bűnből következik. Effélék a fok hadak, hoszizu betegségek, mirigy-halal, szőlőinknek, kerti és

ésmezei veteményinknek az égi háborutól ilyen gyakorta-való sértelmek.

Ezek a chelekedendő bűnből származott büntetések ismét két-félék. Egyik az; melyre a világi Biraktól némely gonosz-tévők köteleztetnek, ugy-mint, fővételre, fel-akasztásra, kerékben-törésre, &c. Másik az; melyre vagy a Confessáriusoktól köteleztetünk, vagy azon-kivül az Isten széki-előtt kötelesek vagyunk.

Vedd-eszedbe másodszor, hogy a Bulcsu-által nem szabadulunk-fel az eredendő bűntől származott büntetésekből: Oka az: mert Isten

Q5

el-vé-

el-végezte, hogy azokból a
büntetésekől meg-ne szaba-
dullyunk, míg a fel-támadás-
kor halhatatlanságba nem öl-
tözünk. Hasonlo-képpen a
Bulcsu által azoktól az idő-
szerént-valo büntetésektől
sem menekedünk meg, mel-
lyekre külső-képpen az Egy-
házi, vagy világi Biráktól va-
gyunk kötelesek, mivel efféle
büntetések csak azért vannak,
hogy a gonoszok meg-zabo-
láztassanak, s-következendő-
képpen hogy tovább ne tör-
jedgyen gonofságok: ísmét
hogy a jók és igazak nagyobb
csendességben, bátorságban
és nyugalomban legyenek.
Vtollyára a Bulcsu-alatt azok
a bün-

à büntetések engettetnek-
meg, mellyeket à bűnről-va-
lo töredelmes sziv-béli fájda-
lommal magunk áytatos in-
dulatunkból, szánt-szándék-
kal kellene chelekednünk,
mivel Isten à bűnért az ilyen
elég-tétel-által elégített-
meg.

Ezek így-lévén, most im-
már ilyen tanuságok követ-
köznek.

EL SÓ. Neha à Pápák mi-
dön Bulcsut adnak ilyen
szokkal élnek. *Omnibus vere
pœnitentibus, et confessis, qui hoc
vel illud fecerint, tantum de
pœnitentis sibi injunctis mise-
ricorditer relaxamus.* Minde-
neknek valakik bűnöket meg-
szán-

izánván és meg-gy onván, ezt
 vagy amaz jót meg-cheleke-
 dik, ennyit vagy amannyit a
 Confessariustól adatott poe-
 nitentiából irgalmatul meg-
 engedünk. Valamikor azért
 a Pápák ilyen formán, és il-
 lyen szokkal adnak nyilván
 az hiveknek Bulcsut, az ol-
 lyan Bulcsu-által több meg-
 nem engettetik a bűn-utan
 fenn-maradott idő-szerént-
 valo büntetésből és elég-té-
 telből, hanem csak az a mely-
 re a Confessarius a szent gyo-
 násban kötelezte az embert.
 Ennek most elég erőssége le-
 het ennyi sok és nagy tudos
 embernek miltosága, azoká-
 ért mivel azon kívül-is ez i-
 gen

ita Na-
 var: trac:
 de lubil:
 & indul:
 notab. 11.
 num: 12.
 Sylvest:
 verbo in-
 dul: q. 8
 num. 12.
 & q. 10.
 num. 11.

gen bizonyos dolog többet
ele nem hozok.

Ellen-vetés: az adott pœ-
nitentian nem csak az, az e-
lég-tétel értetik, melyre á
Confessariusok kötelezik az
embert, hanem az-is mellyet
vagy az Anyaszentegyháznak
pœnitentiális törvénye sze-
rent kellene szenvednünk á
bűnért, vagy azon-kivül az
Istéféki-előtt: mert á bűnért-
valo elég-tétel, adott pœni-
tentiának mondathatik há-
rom-féle-képpen: tudni il-
lik, vagy á Confessariustól,
vagy az Anyaszentegyháznak
pœnitentiális törvényiből,
vagy magától az Istentől:
Tehát bár szinte illyen szok-
kal

Gabriel
4. dist 41.
q. 3. ar 2.
proposio.
in supple-
mento.
Cordubae
Paludas
nus & a-
lii multis

kál élyen-is midőn à Pápa Bulcsut ad, hogy az hagyott avagy adott pœnitentiából ennyit vagy amannyit megenged, &c. De nem csak à Confessariustól adott pœnitentiáról kell azt értenünk, hanem arról-is mellyet vagy az Anyaszentegyháznak pœnitentia tartó törvénye-férént kellene vegbe vinnünk, vagy az Isten széki-előtt.

*r vide
Duran-
dum in 4.
dist. 20.
q. 4.
opinioe.
4. nota
hic quod
2dum e-
undem
Duran-
dum pœ-
nitentie
injuncta*

Felelet: *r* Nem ugy va-
gyon, mert az Anyaszentegy-
háznak pœnitentialis canoni
nem adnak senkinek pœni-
tentiát, hanem csak mutat-
tyák mely bűnért mennyi
pœnitentiát kellene ember-
nek tartani, ha azok-szerént
akar-

akarnak á Confessariusok embert az elég-tételre kötelezni. Hasonló-képpen á magyar-szonak folyála-szerént, a sem mondatik, hogy az Isten valakinek poenitentiát adgyon; hanem, hogy kívánnya és várja embertől á poenitentiát, és így mivel csak á Pap mondatik á bűnért á szent gyonásban poenitentiát adni, nyilván következik, hogy mikor á Pápák, á fellyúl meg-nevezett formá-ra adgyák-ki á Bulcsut, csak az á poenitentia és elég-tétel engettetik-meg az által, mely-re á Confessariusok kötelezik embert á szent gyonásban.

MASODIK Tanuság:
ma-

*sunt illa
solum.
qua im-
ponuntur
à Sacer-
dote con-
fidenti.*

*ita Duo-
ran. loco
(sup. citta*

*ita S:
Thomas
in 4. dist.
20. q. 1.
art. 3.*

*Armilla
in summa
verba in-
dul. num.*

17.

*Sylveſter
verba in-
dul. q. 2.*

num. 1.

*Navar:
tract. de
Iubili no-
tab. 11.*

num. 18.

*Domini-
cus à So-
bo in 4.*

diſt. 21. q.

1. art. 1. &

multis aliis

Gyakorta à Bulcsu ado le-
vélben nem emlekezik à Pápa-
à Confessariustól adott poeni-
tentiáról, hogy tudni-illik à
Bulcsu-által csak azt akarná
meg-tágitani, s valamikor
magan-valo-keppen arról va-
lami emlekezetet nem téfszen,
midőn Bulcsut ad, olyan-
kor az olyan Bulcsu-által fel-
szabadul ember, nem csak à
Confessariustól adatott poe-
nitentiából és elég-tetelből,
hanem abból-is, mellyet a-
zon-kivül az Anyaszentegy-
háznak poenitentiális canona-
szerént kellene végbe-vinni,
vagy még azon kívül-is à
bűnnek utolsó érdeme sze-
rént az Isten széki-előtt, I-
sten-

stennek igaz itilete-szerént
tartoznék bé-tölteni.

Ez leg-fő-keppen az A-
nya-szentegyháznak mostan
fel-vett szokásabol tétzik-ki:
à mostani időben nem szok-
tak adni az egyházi emberek
à szent gyónásban, két, há-
rom, négy, öt esztendeig-va-
lo poenitentiát; à Pápák pe-
dig mikor Bulcsut adnak,
gyakorta, 20. 30. és 40. eszten-
dőre terjesztik azt-ki, az az,
annyi elégtételit szenvedé-
sít engedik-meg à bűnös ember-
nek, à mennyit 20. 30. vagy 40-
esztendeig kellene végbe-víni,
ennyi esztendőkre-valo poe-
nitentiát pedig, soha à mo-
stani Confessariusok nem ad-

R

nak

nak akar mi-nemű nagy bűne volna-is embernek: tehát à Bulcsuban nem csak azok à szenvedések, elég-tételek engedtetnek-meg, à melyekre à Pap à gyonásban kötelezi az embert, hanem azok-is, melyeket az Anyaszentegyháznak büntető törvénye-szerént kellene még egy-néhány esztendeig szenvedni vagy azon kívül az Isten béki előtt.

Más az hogy mostanában gyakorta à Pápák tellyes Bulcsut szoktak adni, mely által az ember az egész bűneinek elég-tételire-valo kötelelségéből fel-szabadul, s-ollyankor nyilván valo hogy à Bulcsu-által nem csak à Confessari-

Confessariustól adatott pœnitentiá-
bol avagy elég-tételből sza-
badullyn-fel ember, hanem
abbol-is mellyet az egész bü-
neiért szánt-szándékkal ma-
ga szabad akarattyából è vi-
lagon kellene vég-be vinni:
bizonyos tehát hogy valami-
kor à Pápa Bulcsut ad, és à
Bulcsu ado levelében nem
teszen semmi emlekezetet à
Confessariustól adatott pœni-
tentiáról, olyankor az olyan
Bulcsu-által fel-izabadul em-
ber, nem csak à Confessari-
ustól adatott pœnitentiából,
és elég-tételből, hanem ab-
bol-is, mellyet azon-kivül az
Anyaszentegyháznak pœni-
tentiális canona ízerént kel-

lene vég-be vinni, vagy még azon kívül-is a bűnnek utolsó érdeme-szerént az Isten széki-előtt.

*m Vide
Duran-
dum loco
supra cit:
Armil-
lam in
summa
verbo in-
dul. num.
17.*

m Ezekből vedd észrebe hogy mikor ember részesül a Bulcsuból, nem köteles a Confessariustól adott poenitentiának el-végezésére, hanem szabad vele ha el-végzié vagy-nem: hanem-ha kisebb volna a Bulcsu az adott poenitentiánál; avagy az adott poenitentia a bulcsu ado levélben kívánt dolgok között vala-mellyikből állana, mert ilyen történet-szerént tartoznék ember végbe-vinni, de más-képpen nem. Mindazáltal a ki végbe-viszi az adott poeni-

pœnitentiát mikor à szent
Bulcsut el-nyeri-is, jól che-
lekeszik egy-néhány okbol.

Elsőben, mert nem bizo-
nyos ember, ha ugyan része-
sült-é à ki-adott Bulcsuból
vagy nem, ki tudgya talám
valami oly akadék miat nem
lehetet része belőlle.

Másodízor bár szinte tud-
ná-is ember minden bizon-
nyal hogy részesült à szent
Bulcsuból, mindazáltal még-
is jó à ki az adott pœnitentiát
el-végzi, mert ollyankor ér-
deme Isten előtt öregbedik,
és bűneinek fenn-maradott
büntetésiből többet szállit-le,
ha à Bulcsu nem tellyes vagy
egész hogy sem mint à men-

*Ita An-
gelus in
summa
verbo in-
dul. num.*

1.

*Duran-
dus loco
supra cit.*

*Scotus in
4. dist. 2.*

nyire à ki-adott Bulcsu szol-
gál.

Harmadízor, mert oly pœ-
nitentia lehet, hogy az em-
bernek ereit és értekit kisseb-
bitti, s' következendõ-kép-
pen à bűnre alkalmatlanná
teheti, azért noha az ember
nem tartozik à Bulcsukor az
adott pœnitentiát meg-che-
lekedni, mindazáltal ezekre
az okokra nézve hatznosb és
idvelségeseb à ki végbe-vilzi
azt.

*Calvinus
lib. instit.
cap. 9.
num. 43.
Lutherus
lib. reso-
lutio. nũ.
de indul-
gentiis.*

Ellen-vetés: nem szenved-
hetik Calvinus és Luther fo-
kások szerént ezt az fellyúl
meg-magyarázot igazságot,
azért ellene támadnak, s' azt
mondgyák hogy à Bulcsu
nem

nem egyéb volt a régieknél,
hanem az Anyaszentegyház
külső-képpen-valo büntető
törvényének meg-tagittása, a
mely törvény büntetésre
kötelezte ugyan az embert,
de nem úgy, hogy Isten előtt
a bűn után fenn-maradot idő-
ízerént-valo szenvedésért az
által elég-lenne, hanem,
exempli causâ, csak jó példá-
nak okáért, hogy tudniillik, a
kik latnak valakit az Anya-
szentegyháznak afféle bünte-
tő törvénye-ízerént szenved-
ni, tudgyák minden bizon-
nyal, hogy immár az ki-tért
bűnéből, és ők-is az olyan-
tól jó példát vévén gonoszá-
gokból ki-térjenek: avagy

disciplinæ causâ, az az, inté-
tett csak afféle ember hogy
többször ne vétkezzék, s' effé-
le büntetést, ha nem mind-is,
de rész-szerént meg-szokott
az Anyaszentegyház enged-
ni néha, leg-fő-képpen mikor
láttya hogy a bűnös ember
immár meg-alázta magát, és
igy olyankor meg-tágittya a
büntető törvényt, s-az ilyen
tágítást (ugy mond Calvinus
és Luther) hitták a régiek Bul-
csunak.

A Calvi-
nisták és
Luthera-
nussok
Bölcsüje
minémü.

Ercsed ezt jobban. A^o Cal-
vinista és Lutherana Ecclesiá-
ban, ha nem mindenút-is, de
némely helt, (mivel semmi-
ben inkább magok között nem
eggyeznek) szokás, hogy né-
mely

mely bűnért à kőre állattyák
 az embert, és csuklyát von-
 nak à fejébe egy-néhány bi-
 zonyos nap, à bűnnek mivol-
 tához-képest, nem az el-múlt
 véteknek büntetéséért, mert
 à Calvinus tanítása fzerént
 az Isten à bűnnel eggyút
 meg-engedte, hanem à mint
 eléb mondám *exempli causâ*
 azért, hogy à kik láttyák, tud-
 gyák hogy immár afféle em-
 ber ki-tért bűneiből; avagy
disciplinæ causâ: intés-kép-
 pen, hogy ez után ne vétkez-
 zék; s-efféle büntetést néha
 Predikator Vraimék némely
 embernek egy néhány pén-
 zecskéért meg-engednek, ha
 nem mind-is, de rész-fzerént,

R s

s' az

s' az ilyen tagittást avagy engedelmet hja Calvinus Iános Bulcsunak, hasonló-képpen Luther Marton-is: tehát, azt mondgyák à Pápisták nem jól magyarázzák à Bulcsut à mostani időben.

Felelet: nem igaz hogy afféle tagittás avagy engedelem Bulcsu volna, mert à Bulcsu à mint immár egy-néhányszor mondtam, à Christus ésà Izentek fenn-maradot E-lég-tételekből adatik, afféle engedelem pedig, hogy Predikator Vraimék egy-néhány pénzecskeért le-izallittyák az embert à köről, és à csuklyát ki-vonnyák à fejéből, nem à Christus érdemből nagyon, ha-

hanem a kőről le-szállot embernek erízényéből, avagy hogy immár Predikator Vraimeknak meg-enyhódet szívek: Haly csudat kereíztyén világ, és vedd elzedbe itt a Calvinista és Lutheranus Predikatoroknak ellenünk való méltatlan káromkodásokat: Ők a mi kevés Bulcsujok vagy, azt-is pénzen adgyák, midőn pénzért engedik meg hogy a bűnös ember a kőre fel ne álljon, avagy ha fel áll, hogy le-szállhasson. A' mi nagyobb ugy annyira kufarkodnak Bulcsujokkal, hogy még az Isten törvényit-is meg rágittyák, abból-is fel-szabadittyák az ember egy néhány pén-

*A Calvini-
nista és
Luthera-
nus Pre-
dikatorok
a Bulcsu-
pénzen
adgyák*

I Corint.

7. §. 39.

pénzecskeért. Isten szava az,
 hogy *mulier alligata est legi,
 quanto tempore vir ejus vivit.*
 Az Álszöny állat köteles a
 törvényhez a menyi ideig a
 férje él: halhacza még-is mit
 mond szent Pál azon Leve-
 lének azon 7-dik részében:
*iiis autem qui matrimonio juncti
 sunt, præcipio non ego, sed Do-
 minus, uxorem a viro non disce-
 dere, quod si discesserit, manere
 innupta.* Azoknak pedig a kik
 házasságban vannak, paran-
 csolom nem én, hanem az Ur,
 hogy a felesége el ne men-
 nyen a férjétől, hogy ha el-
 megyen, házasság-nélkül ma-
 radgyon s-menyi házasságba
 lévő személyeket választanak
 el esz-

elészendő-ként az Istennek
 ez ellen a ki-adott törvénye
 ellen, fel szabaditván őket
 más új házasságra egy-né-
 hány forintocskáért? tud-
 gyák jól magok Predicator
 Vraimék, s-tudgyák mások-
 is: s-è volna bezzeg a pénzen
 való Bulcsu adás, mivel ő ná-
 lok a Calvinus és Luther ta-
 nítások szerént, a Bulcsu nem
 egyéb, hanem valamely tör-
 vénynek *relaxatio*ja, az az,
 meg-tagittála, vagyon-é effé-
 le állapot mi közöttünk? nincs
 sohont-is, még-is torkok sza-
 kattába kiáltyák hogy né-
 künk a Pápa a Bulcsut pén-
 zen adgya: hányszor voltál im-
 már egész életedben Bulcsun?
 fok-

fokszortalám, vagy ha te nem voltál, volt más, de vallyon attal-é azért à Pápának csak egy fillért-is? szemeddel sem lattad talám soha-is à Pápát, annál inkább valami gondvifelőjét Magyar-országban, à ki azt à pénzt szedegetné: ha még-is állatod hogy vagyon à Pápának olyan embere, mond meg kérlek jo Predicator Vram hol lakik és kinek híják Magyar-országban azt à Pápa Tiszt-tartóját; had ísmérjem én-is: nem reméllem hogy elé allithasd ha igazat akaríz mondani. Tehát mérő káromkodás dolgotok midőn azt mondgyátok hogy à Pápa kufarkodik à Bulcsuval, és mi-

és minékünk azt pénzen ad-
gya. Nem részesülhetnének
igy a szegény szent Ferencz
fiai a Bulcsuból mivel ők csak
egy fillérrel sem bírnak, s hol
vagyon pedig több, és nagyobb.
Bulcsu mint ő nálók? *n* Nyil-
ván vagyon az, az egész ke-
resztyén világon, hogy Chri-
stus maga adott szent Fe-
rencznek ama Portiuncula
nevű kis Kápolnácskában
tellyes Bulcsut, s-mondgyák
azt immár itt-is a jó Predika-
torok, hogy szent Ferencz
pénzt adott Christus Vrunk-
nak azért a Bulcsuért: igen-is
mert az Isten a szent Ferencz
pénzire szorult volt. Oh szem-
telenség, szemtelenség, mire
ho-

n vide
Bartholo-
maum
Pisanum
libr. 2.
fruc. 20.
par. 20

hozod az embereket! csak azon csudálkozom, hogy az egész keresztyén világon találkozhatik oly egyigyű ember, a ki Predikator Vraimék-nak hiheffen és meg-hadgya magát tőlők csalni, ilyen nyilván való dolgokban.

XIX. RESZE.

KJK ADHATTYAK
à Bulcsut Pápán kivól.

A Szentséges Pápa az egész keresztyén világon valaminémű Bulcsut akar adni, adhat csak igaz oka legyen reá. A' Pápan kivól adhatnak Bulcsut a Cardinalok Püspökök

*Ita Angelus in
summa
verbo in-
dul: num.*

kők Érsekek, és Pápa követi-
is, de a Püspökök és érsekek
hatalma ebben meg-határoz-
tator, mert többet nem, ha-
nem mikor valamely Tem-
plomot meg-izentelnek, egy
esztendőre-valot, azon kívül
mikor akarják és elégendő o-
kát ísmérik lenni negyven
napra valot adhatnak min-
denkor. Azt-is a magok me-
gyéjekben és tartományok-
ban csak, olyanoknak tudni-
illik a kik hatalmok és gond-
viselések alatt vannak.

Kérdés: a szerzeteknek
Prælatusi, ugymint Apathu-
rak Provincialisok, Generali-
sok, azon kívül a Parochusok
Plebanusok, Confessariusok

S

adhat-

*Armillæ
ibid. num.
3. ex Fe-
lino.*

*ita Ange-
lus sup.
citt.*

adhatnak-é valami Bulcsut vagy nem, az ó hivataloknak és tiszteknek erejéből?

Felelet: ha à Pápától arra magán-valo szabadságok nincsen az Apathuraknak, Generalifoknak, Provinciálifoknak, nem adhatnak senkinek Bulcsut hivataloknak és tiszteknek erejéből: *m* Erről ugyan magán-valo végezés, és ki-adott törvény vagyon az Egyházi törvény könyvben: holott így ízoll à törvény. Nem szabad az Apathuraknak sem másnak senkinek, valaki à Püspököknél alab-valo hatalommal bir Bulcsut adni. Mondám: ha magán-valo hatalmok nincs arra az Apathu-

m *cap:*
acceden-
tibus, de
exces.
Pralati.
Et Ange-
lus Verbo
indul.
num. 5.

thuraknak, Provincialisoknak
à Papától, *n* mert a szent Fe-
rencs szerzetin való Provin-
cialisoknak, tizedik Leo Pá-
pa, és tizen-harmadik Ger-
gely Papa hatalmat adott,
hogy valamikor valamely
Clasztromban visitatiót tesz-
nek, akár Apaczákében, akár
Férfiakében, azt el-végezván,
mind annyiszor tellyes és e-
gész Bulcsut adhasanak ab-
ban a Clasztromban minden
szerzetes személynek.

A' mi a Plebanusok, Paro-
chusok, Confessariusok dol-
gát illeti: szent Bonaventura,
Aquinom-béli szent Thamás
azt mondgyak, hogy ők nem
adhatnak senkinek semmi

*n ita res
fert Pater
Emanuel
Rodericus
in con-
pendio
Ord: min.
Verbo in-
dulgent.
ad inicit.*

*S. Bonā-
ventura
in 4. dist.
20. num.
60 q. 3.
S. Thomas
ibi. art. 4.
quodl. 1.*

Bulcsut, hivataloknak tisztéknek, és Papi méltóságoknak erejéből; hanem ha a Papától arra magan való hatalmok és privilegiomok volna, vagy a megyés Pülpóktól, avagy az Ersektől. A' többi között ennek derék oka, az Anyaszentegyháznak fellyúl elé-hozott törvénye, mely az őt megnevezett személyeken kívül, tilalmaz minden rendbéli egyházi személyeket a Bulcsu adástól.

Ellen-vetés: az Apáthurák, Provinciálisok az ő alattok valóknak érdemeket, elég-tételeket közölhetik másokkal, másokat azokból részesíthetnek, tehát adhatnak Bulcsut,
mert

mert á Bulcsu adás nem egyéb, hanem mások Elég-tételekből való részeltetés.

Felelet: Vgy vagyon hogy á Provinciálisok Apáthurák részeltethetnek másokat az ő alattok-valoknak elég-tételekből, érdemeiből; de olyankor Bulcsut nem adnak. mert á Bulcsu á Christus és á szentek fenn-maradott elég-tételekből adatik, ebből pedig ők senkinek nem sáfárkodhatnak, á mint fellyül meg-hallók, tehát mikor az alattok valoknak érdemeiből másokat részeltetnek Bulcsut nem adnak akkor.

Másodszor á Confessariustól adatott poenitentiából

S 3

jo

ita S. Bonaventura in 4. dist. 20. num. 62.

jo akarojokat á Provinciáli-
fok, Apáthurák fel nem íza-
badithattyák az által á rész-
tetés által, s-ezt-is pedig á
Bulcsu magában foglallya,
azért semmi-képpen nem ad-
hatnak Bulcsut á Provinciáli-
fok, Apáthurák magok tisz-
teknek és hivatallyoknak ere-
jéből.

XX. RESZE.

MFCSODA A' FUBI-
læum, avagy á Fubilæomi
Bulcsu?

HOgy jobban meg-értсед
mi legyen á Iubilæom,
vedd-eszedbe itt-is hogy á ré-
gi Pápák nem oly bőven osz-
togat-

togatták a szent Bulcsut, mint
 a mostaniak, (melynek fel-
 lyeb egy-néhány okát adám
 midőn meg-mutatám, miért
 a régiek oly ritkán éltenek a
 szent Bulcsuval, nem oly
 gyakran mint a mostaniak.)
 Tellyes avagy egész bulcsut,
 nyolczadik Bonifaciusnak i-
 dejeig, nem talállyuk hogy
 valamellyik Pápa adott volna,
 a mint a régi Pápáknak Bul-
 csu ado levelekből ki-tettzik.
 Második Sergius Pápa ki An.
 843. élt csak három esztendőre
 valo Bulcsut adott. Második
 Paschalis ezer, s-száz eszten-
 dőben, negyven napra valot.
 Harmadik Innocentius Pa-
 pa azt mondgya hogy az ő i-
 deje-

*cap. cum
ex eo, de
pœnit. &
remis.*

*n Anno.
1288.*

*Ioannes
Gerson
in trac.
de absolu
tione Sa
cramen
tali,*

dejében az Anyaszentegyháznak fő Pásztori á szentséges Pápák, mikor Bulcsut engettenek, egy esztendőre valónál többet nem adtanak. ¹² Negyedik Miklos Pápa fok szép Bulcsut ada á szent Praxedis templomában ezer kétféaz hetven kilenczedik esztendőben, de egy esztendőnél továbbra csak edgyiket sem nyujtotta. Ioannes Gerson azt mondgya hogy á régi Pápák csak annyi esztendőre való Bulcsut engettenek, á mennyire való pœnitenitiát á Confessariusok adtanak: azok pedig á régi pœnitenitiális canon szerént, vagy egy, vagy két, vagy három, vagy tíz, vagy

vagy husz esztendőre valót
adtnak csak, vagy á bűnnek
mivoltához képest embernek
egész életeig valót.

Aquinom-béli szent Ta-
más Doctor, ki 1270. esztendő
tájban élt, azt írja hogy ab-
ban az időben, á kik Romába
faradtanak a szent helyeket
látogatni, az olyanoknak
Bulcsut engedtenek ugyan á
Pápák, de továbbra valót nem,
hanem á kik megszűnően fá-
radtnak azoknak leg-fellyeb
őt esztendőre valót: A' kik
valamenyire nem oly mesz-
szűnően, azoknak három esz-
tendőre valót; á kik csak kő-
zel-valo helyről, az olyanok-
nak egy esztendőre valót.

S. Thomas
in 4. dist.
20. q. 1.
art. 3.

m Vixit
Anno
 1295.
m ita To-
letus lib.
6. cap.
 24. num.
 7. in sum.
 ma.

A' mennyire végére me-
 hettem, *m* Nyolczadik Boni-
 facius Pápa volt, á ki leg-első-
 ben egész avagy tellyes Bul-
 csut kezdett adni azoknak,
 á kik romába fárattanak á
 szent helyeket látni, de ő-is
 annyiból nem igen bőven o-
 togatta ezt á drága kénccset,
 mert száz elztendőben csak
 egyszer engedett tellyes Bul-
 csut azoknak, á kik Romába
 fáradtanak á szent helyekhez,
 s-mivel-hogy illyen ritkan
 volt á tellyes Bulcsu, az egész
 világon csak egy helt, ugy
 mint Romában, mikor el-jött
 az á házadik eštendő, á mely-
 ben immár á tellyes Bulcsu-
 nak kellett lenni, az egész vi-
 lagnak

lagnak minden részeiről, abban az esztendőben sok ezer nép ment és gyülekezett Romába, s-nagy örömmel és vigasággal pedig: faratságokat, költségeket nem szántak, a hofzszu utnak alkalmatlanságával semmit nem gondoltak, hogy abból a draga kéncsből reßesülheffenek: ionkan kívántak azt a szent elztendőt érni, s-a ki érhetette vigadot, örvendezett hogy Isten meg-adta érni. Innét amaz hatodik Kelemen Pápa *Jubilæomnak*, à *verbo Jubilo*, az az, örvendetes elztendőnek nevezé azt az elztendőt, s-az után a Bulcsu-is mely száz esztendőben Romában egyszer

ízer adatik vala Iubilæomnak,
azaz, örvendetes Bulcsunak
kezdek hivatni: azért a lu-
bilæum nem egyéb kerebtyén
olvaso, hanem tellyes Bulcsu.
Ennek még-is nagyob értel-
mére vedd elzedbe továb,
hogy vannak oly bűnők a mel-
lyekből, a Plebanusok, Paro-
chusok, és egyéb Confessari-
usok a megyés Púspóknek ma-
gán valo szabadsága-nélkül
embert meg-nem oldozhat-
tyák, micsoda bűnők azok,
fel-jedzhetném itt, de nem ís-
mérém szűkségesnek lenni.
Ísmég vannak oly bűnők-is,
mellyekből a megyés Púspó-
kók sem oldozhattyak-meg
az embert, hanem maga a
szent-

szentséges Pápa, avagy az
csak, a kinek arra magán-
képpen ad szabadságot, s-az
ilyen tellyes Bulcsunak ide-
jén, mely száz esztendőben
egyszer adatik vala, efféle
vétekből megoldozhatta az
embert akár mely Confessa-
rius: azon-kivül embernek
némely fogadás tételit meg-
tághathatta, és el-változtat-
hatta, s-nem cselekedhette
pedig ezt ezen a Bulcsun ki-
vül, más Bulcsunak idején;
s-ezekre a fokszép lelki aján-
dékokra nézve az a Bulcsu
lubilæomnak, az az, örven-
detes Bulcsunak nevezteték,
s-most immár hogy jobban
meg-értse az a lubilæom
kereb-

keresztyén ember; ilyen sok szép lelki szabadságokkal, és ajándékokkal bővelkedő helyes Bulcsu.

Efféle Bulcsu, ilyen nagy szabadságokkal, régenten, száz esztendőben csak egyszer adatik vala. Az után hatodik Kelemen Pápa látván hogy igen kevesen érnék a száz esztendőt, úgy rendelé hog' mindéötvenedik esztendőbő egyszer lenne, az az, száz esztendőben kétszer. Negyedik Sixtus Pápa ennél-is aláb szálaltá, s-huszon-ötödik esztendőre hozá, hogy mindenik huszon-ötödik esztendőben egyszer esnék ilyen szép szabadságokkal-valo Bulcsu. A-
zért

zért immár noha a hulzon-öt
esztendő volna hátára az il-
lyen Bulcsunak, mind-azáltal
látván a mostani időben az A-
nyaszentegyháznak sok rend-
béli szűkségit a Pápák, gya-
kortáb-is szoktak ilyen Bul-
csut engedni, efféle sok szép
lelki ajándékokkal.

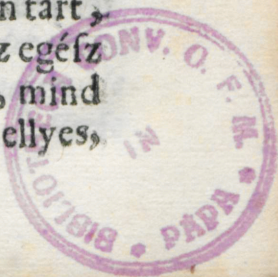
XXI. RESZE.

A' ROMABAN VALÓ

Jubilæomnak idején a több

Bulcsuk nem használnak.

A' Mely esztendőben a
Jubilæom ki-hirdettetik
Romában, míg az ottan tart,
addég Román kívül, az egész
világon, a több Bulcsuk, mind
tellyes,

tellyes, s-mind pedig nem tel-
 lyes meg-bűnnek és meg-tar-
 toztattatnak. Ezt két okbol
 chelekelezik à Pápák, hogy
 addég Román kívül à Bulcsu-
 kat meg-tiltyák. Elsőben,
 hogy à Iubilæomkor-valo
 Bulcsuk annál nagyob bő-
 csületben legyenek és tartaf-
 sanak. Másodszor, hogy à
 szent helyekhez-valo aytatof-
 ságra és fáradságra à keresz-
 tyén emberek annál inkább fel-
 gerjedgyenek. Ennek erőf-
 seb hitelére illyen levelet bo-
 csáta-ki Nyolczadik Urbán
 Pápa nem régen, mellyet im
 fel-jedzettem.

VRBANVS EPISCO-
pus servus servorum Dei, ad
futuram rei memoriam.

Cùm nuper sancti Jubilæi
celebrationem à vigilia
Nativitatis Domini nostri Jesu
Christi, anni proximè venturi
inchoandam, et usq; ad finem
eiusdem anni duraturam, uni-
verso populo christiano, de ve-
nerabilium Fratrum nostrorum,
sanctæ Romanæ Ecclesiæ Car-
dinalium assensu indixerimus, ac
omnibus utriusq; sexus Christi fi-
delibus, verè pœnitentibus et
confessis, qui beatissimorum
Petri et Pauli Apostolorum Ba-
silicas, et S. Joannis Lateranen-
sis, ac Beatæ Mariæ majoris de

T

Urbe

Urbe Ecclesias visitarent, plenissimam omnium peccatorum suorum indulgentiam, remissionem et veniam concesserimus, prout in nostris nuper desuper confectis literis plenius continetur. Cupientes, ut christianæ nationes; ex omnibus terrarum orbis locis, in Alma Urbe nostra, in fide ac religionis unitate congregatæ, eodem pietatis, ac devotionis spiritu, Basilicas, et Ecclesias prædictas, quo maximo fieri poterit concursu, durante eodem Jubilæo, visitent, et frequentent; multorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum exemplo adducti: omnes et singulas indulgentias, etiam perpetuas, et peccatorum remissiones

siones ac facultates, et indulta
absolvendi etiam in casibus sedi
Apostolicæ reservatis, etiam in
litteris die coenæ Domini legi so-
litis contentis, quibusvis Eccle-
siis, Monasteriis, Hospitalibus,
etiam sancti Joannis Hierosoly-
mitani Domibus, militiis, Ordi-
nibus, etiam mendicantium,
Congregationibus, Confraterni-
tatibus, etiam Laicorum, Uni-
versitatibus et piis locis, illo-
rumq; ordinibus, capitulis, Con-
ventibus, Magistris, superiori-
bus, et tam secularibus, quam
quorumvis etiam mendicantium,
Ordinum Regularibus Personis,
Coronisq; Granis, Imaginibus, et
Numismatibus ex metallo, seu a-
lia materia confectis, tam singu-

lariter, quam universaliter per quoscunq, Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam nos, etiam ad instantiam Imperatoris, Regum, Ducum, et aliorum Principum, aut ipsis, etiam Imperatori, Regibus, Ducibus, et Principibus, vel aliis quacunq, alia mundana, vel Ecclesiasticâ dignitate, etiam speciali nota digna fulgentibus etiam ad instar Fubilæi, aut alias quomodocunq, et ex quibuscvis causis, et occasionibus, sub quibuscunq, tenoribus, et formis, ac cum quibuscvis clausulis, et decretis, etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac aliâs quomodolibet concessis: quorum omnium tenores, formas, derogationes, et decreta præ-

præsentibus pro expressis haberi
 volumus: Apostolicâ auctori-
 tate, de eorundem Fratrum consilio,
 et assensu, ac Apostolicæ potesta-
 tis plenitudine suspendimus, et
 suspensas esse declaramus, easq;
 et ea, eodem anno durante, nul-
 li prodesse, aut suffragari debere,
 irritum quoq; et inane decerni-
 mus, si secus super his à quo-
 quam quavis auctoritate scien-
 ter, vel ignoranter contigerit at-
 tentari quocirca per præsentem
 auctoritatem Apostolicâ præcipi-
 mus et mandamus, ne interim
 aliæ, quàm indictæ à nobis præ-
 dictæ Jubilæi indulgentiæ, si-
 vè publicè si-ve privatim quovis
 prætextu, ubi-que locorum, et
 gentium sub excommunicationis,

eo ipso incurrenda, aliisq, arbitrio Ordinariorum infligendis poenis publicentur, vel nuncientur, aut in usum demandentur. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, nec non Ecclesiarum, Monasteriorum, Conventuum, Ordinum, Congregationum, Hospitalium, Confraternitatum, Universitatum, Collegiorum, et locorum, aliorumq, prædictorum etiam juramento Confirmatione Apostolicâ, vel quavis firmitate aliâ, roboratis, statutis, et consuetudinibus, privilegijsquoq, exemptionibus, et indultis Apostolicis illis, eorumq, superioribus et personis, ac aliis quibuscumq, per eosdem
Roma.

Romanos Pontifices Prædeces-
sores nostros, ac Nos, et dictam
sedem eisdem, satus, sub quibus-
cumq, tenoribus et formis, ac
cum quibusvis clausulis, et de-
cretis, et ex quibusvis causis
concessis, confirmatis, et inno-
vatis, quibus omnibus, etiamsi in
illis caveatur expresse, quod sub
similibus, vel dissimilibus su-
spensionibus nequaquam compre-
hendantur, nisi de illis specialis,
et individua mentio fiat, illis ali-
as in suo robore permansuris ad
effectum præmissum hac vice
duntaxat specialiter, et expresse
derogamus, cæterisq, contrariis
quibuscumq. Et quia difficile
nimis esset præsentibus, quocumq,
ubi illis opus fuerit perferri:

*Uolumus earum exemplis etiam
 impressis, Notarii publici manu,
 et sigillo personæ in dignitate Ec-
 clesiastica constitutæ ob signatis,
 eandem prorsus fidem in iudicio,
 et extra ubiq. locorum exhiberi,
 quæ adhiberetur præsentibus, si
 essent exhibitæ vel ostensæ.
 Nulli ergo omnino hominum li-
 ceat hanc paginam nostræ suspê-
 sionis, declarationis, decreti,
 præcepti, mandati, et volunta-
 tis infringere, vel ei ausu teme-
 rario contraire; si quis autem hoc
 attentare præsumpserit, indigna-
 tionem Omnipotentis Dei, ac
 beatorum Petri et Pauli Apo-
 stolorum ejus, se noverit incur-
 surum.*

Im hallod keresztyén ember, hogy Iubilæomkor az egész világon minden-féle Bulcsuk meg-tiltatnak, noha nem mellyek azt tanítottak, hogy csak a tellyes Bulcsuk tiltatnak Iubilæomkor, nem a két vagy három esztendőre valók, de ennek a Levelnek folyásából nyilván-valo, hogy minden félék. Igaz hogy nem mely Pápák efféle levelekben csak a tellyes Bulcsut tiltottak-meg, de mivel nem közönséges törvény hogy Iubilæomkor csak az egész Bulcsuk tiltassanak-meg: szabad a Pápának minden-féle Bulcsut, mind tellyest, s mind pedig nem tellyest meg-tiltani ab-

*Vide Maro
chantium
infra cis
tandum.*

ni abban az szent esztendőben, melyben Romában a Iulianus van. Ezt chelekette a fellyúl meg-nevezet Nyolczadik Urban Pápa, hogy tudni illik, minden-féle Bulcsut mind tellyest, s mind nem tellyest meg-tiltot, a mint felljedzet leveléből hallok.

2da Marchantius
tract. 5.
de off. Pas.
lect. 1. de
jubileo
Layman
lib. 5. tit.
7. cap. 8.
num. 2.

Masodszor meg-tiltatnak itt ebben a szent esztendőben azok a Bulcsuk-is, mellyek némely embereknek hallok orajokra engettettenek, a mint Marchantius és Layman nagy tudos emberek tanitnyak. Mindazáltal ennek a levélnek ki-bocsatasá után, ugyan azon Nyolczadik Urban

ban Pápa, nemellyeknek ma-
 gán valo-képpen meg-enge-
 dé, nemely Bulcsut. A' Pater
 Iesuitáknak meg-negedé
 hogy abban az esztendőben-
 is halalok orájan részesülhes-
 senek à tellyes Bulcsuból.
 Hasonlo-képpen mivel áként
 Ferencz szerzetin-valo Pate-
 reknek szintén akkor vala
 Romában Gyülekezetek, mi-
 kor Nyolczadik Vrbán Pápa
 idejében à lubilæom ott tart
 vala; ugyan azon Nyolczadik
 Vrbán Pápa meg-engedé
 hogy abban á Gyülekezetben
 valo Paterek bizonyos számu
 metalomokot ő-tólle enget-
 tetet Bulcsuval egygyút, Ro-
 man kivól osztogathassanak.
 Ísmég

*Ita Mar.
ebantius
sup. cit.*

Ísmég azō Nyolczadik Urbā Pápa Atyai irgalmassággal és gondviseléssel akarván lenni a szegény Rabokhoz, Foglyokhoz kik holtig-való tőmleczre íteltettek, megengedé hogy azok-is részesülhessenek a Iubilæombol abban a szent esztendőben, melyben, az Romában tartatik, szintén úgy, mint a kik Romában mennek.

*Ita Diana
tom. 1.
tract. de
bul. cruc.*

Vedd eszedbe itt, hogy a mely Bulcsut az Ersekek, Püspökek, Cardinalok, és egyéb Egyházi Prælatusok engednek, azok nem tiltatnak ebben a Nyolczadik Urban Pápa levelében a Romában-való Iubilæomkor. Oka az, mert
Urban

Vrban Pápá nyilván szól,
hogy csak à Pápáktól enget-
tetet Bulcsuk tilalmaztatnak.

A' mi Portiuncula névű
Bulcsunkrol lehetne valami
gyanuság és vélekedés, ha
meg-tilthattya-é azt à Pápá
vagy nem, mivel azt nem à
Pápák engették, hanem maga
Christus Vrunk: Ebben az
Nyolczadik Vrban Pápá le-
velében pedig csak az olyan
Bulcsuk tiltatnak à mint hal-
lok, mellyeket, vagy maga à
Nyolczadik Vrban Pápá,
vagy az ő-előtte-valo Pápák
engettenek: közönséges tör-
vény az hogy, *quod superior*
concedit, inferior non potest im-
pedire. A' mit à Király meg-
enged,

enged, annak ellenne nem
 alhat à Kiralynal alacsomb
 reden-valo: tehát mivel Chri-
 stus maga engette ezt à Bul-
 csut, ki minden teremtet al-
 latoknál nagyob, nálánál ala-
 csomb renden-valo, mint à
 Szentséges Pápa, annak el-
 lenne nem áthat, és így meg-
 sem tilthattyák azt à Pápák à
 Romában-valo kőzöséges
 Iubilæomkor.

Ezekre az okokra nézve
 voltak oly tudos emberek
 kik azt vitattak, hogy ez à
 Bulcsu à Romában-valo kő-
 zenséges Iubilæomkor meg-
 nem tiltatik: de meg-kell val-
 lanunk, hogaz-is à több Bul-
 csukkal egygyút meg-tiltatik,
 vala-

valamikor Romában közön-
séges lubilæom vagyon. Mi-
vel meg-erősítettét szent Fe-
rencz-is à Pápátul vette en-
nek à Bulcsunak.

Vedd elzedbe Masodszor:
hogy az Halottakért-valo
Bulcsuk sem tilalmaztatnak:
Oka az, mert hogy az Elők-
nek engedtetet Bulcsūkot
meg-tiltyak à Pápák à Romá-
ban-valo közönséges lubilæ-
omkor, azt azért chelekedik,
hogy à keresztyének à szent
helyekhez-~~valo~~ aytatóságra
és faratságra inkább fell-ger-
jedgyenek, az Halottak pe-
dig ezt nem chelekedhetik,
hogy immár à Romában-va-
lo szent helyekhez faradgyá-
nak,

*Vide Di-
aſam le-
co ſupra
citat.*

nak, s-innét vagy on hogy az
ollyan Bulcsu mely az ő íza-
mokra adatik à Romában-va-
lo közönséges Iubilæomkor
meg-nem tiltatik.

XXII RESZE

*M I K E P P E N R E-
szesülhet ember à jubilaom-
kor-valo Bulcsuból.*

ROmában el-telvén à szent
Iubilæomnak ideje, mely
egy egész éztendőből áll, az
után mindgyárt az követke-
zet utanna-valo éztendő-
ben, azon Iubilæomot, azon
szabadságokkal az egész vi-
lagra ki-bocsattya à szentsé-
ges Papá, hogy à kik Romá-
ba

ba nem mehettének, és ott nem részesülhettének a szent Jubilæomból, hazajokban részesülhessenek; s-à bizonyos helyeken-valo ki-hirdetéstől-fogva tizen ött napot, az az, két hetet ad, hogy azok a napok alatt, a kik részesülni akarnak abból a szent Bulcsból, a kívánt dolgokat végbe vihessék, mellyek köszönetesen ezek. Bőyt, alamisna, bizonyos számu imádság, gyónás és communio, vagy néha valami szent helyhez való faratság &c. Mellyekre nézve itt illyen kérdések szoktak lenni.

ELSŐ: Ha valaki az első Vasárnap előtt-valo Pénteken,

ken, vagy Szombaton, mely kétt nap à tizen ött napon-kivól vagyon, látná, avagy venne-e szébe, hogy à लोकसंगम mial meg-nem gyonhatik à tizen ött nap álat, és árra- való nézve, à tizen ött nap-előt- való kétt nap me-gyonnék, tudni-illik vagy Pénteken, vagy Szombaton, el-nyeri-é az olyan à लुब्धक-काल- való Bulcsut vagy nem, mivel à ki- adot tizen ött napon kivól va- gyon az à kétt nap?

Felelet: El-nyeri, mely in- net ki-tettzik, mert लोक- che- lekefsznek úgy az hívnek köz- zúl, azt pedig लट्ट्या és तुदग्या- jol az Anyaszentegyház, s- még le-m inti-meg à kereszt- tyén-

tyénséget rolla, hanem lat-
ván és tudván el-halgattyá, és
igy hálgatásával helyyen had-
gya embernek abbeli chele-
kedetit, amá kőzönséges
mondás szerént: *qui tacet, con-
sentire videtur*: hogy-ha áffé-
lek nem részesülhetnének à
szent lubilæomkor-valo Bul-
csubol, kétség-nélkül meg-
intene rolla őket az Anya-
szentegyház, hogy azt ne
chelekedgyek, de hogy nem
inti, azért chelekedí, mert
tudgya hogy az hivek ol-
lyankor helyyessen gyonnak.
Hasonlo-képpen à ki à kétt
hetnek utolsó Vasarnapjan
gyonik-meg, eleget-tészén à
Papá akarattyának, és el-nye-

ri à Iubilæomot. Oka az, mert à miképpen nemelleyek tanit-tyak, és fel-jedzettek, kétt hétben három Vafarnap foglaltatik; mivel à Vafarnap nem csak eleje az utanna-következő hetnek, hanem mint-egy vége-is, és bé-feiező napja: azért ha vége az-mult hetnek à Vafarnap, része-is, és így à ki à kétt hét-után-valo Vafarnap gyönik-meg és kommunikal el-nyeri à tzent Iubilæomot az-is.

Elsőben-é vagy utolb kel-lelsék lenni à kívánt dolgok között à gyónásnak, meg-mondottam immár fellyeb, a-hoz tartsad magadot:

Második kérdés: Ha va-leki

laki meg-chelekedí mind a-
zokat á ízent dolgokat, mel-
lyeket á Pápa kíván: tudni-
illik bőjtől, alamísnát ad, á
meg-nevezet ízent helyhez
el-fárad, á bizonyos számu
imádságot el-végzi &c. s-á
ízent Gyonáshoz nem tér az
egész két-hét-alat á fokaság
miatt, igyekezett pedig rajta
hogy meg-gyohasék: az ol-
lyan ha az harmadik héten
gyonik-meg, és communikal,
mely immár á tizen-öt napon
kívül vagyon, el-nyeri-é á Bul-
csut vagy nem?

Felelet: E' dolog felől a-
ma' Salmantikai Púspóktaná-
csot kérde az egész ott-valo
bölcs Theologusoktól, s-azt

*ita refert
Marchan
tius loco
supra cit.*

felelék à Püspöknek à Theologusok, magok között elsőben derék tanácsot tartván, hogy á ki igyekezett rajta hogy meg-gyónhassék á két-hét alatt, és meg-nem gyónhatott, meg-gyónhátik és communicálhat az harmadik héten-is, és el-nyeri à Bulcsut, ha á több kívánt dolgokat á tizen-öt nap alatt végbe vitte.

Harmadik kérdés: A^o mely Városban vagy Faluban ki-hirdettetett á izent lubilæom, ha ott á meg-nevezet szent helyhez el-mégyen az ember, és á kívánt bizonyos számu imádságokat el-végzi, de á többbit nem, azonban kételenségből, vagy valami

lami oly bizonyos derék ok-
bol más helyre kell menni,
á hol ki nem hirdették még
á Iubilæomot, avagy, ha ki-
hirdették is, de immár el-
mult az ideje, és ott viszi vég-
be á töb kívánt dolgokat,
tudni-illik, á bűjtőlést, alamis-
nálkodást, gyonáást, és com-
munikálást &c. az olyan em-
ber eleget-tészen-é á Pápa a-
karattyának, és el-nyeri-é á
Iubilæomot, vagy nem?

Felelet: Csak á tizen-öt
nap alatt légyen, el-nyeri,
ha másut bűjtől és gyonik-is-
meg. Oka az; mert akkor
szabadsága vagyon minden
embernek, akár mely Paphoz
meg-gyonni, és így ha másut

gyonik-is-meg, csak á meg-
nevezett szent helyhez való
processio és fáratság azon az
helyen légyen, az hol á Iubi-
læom ki-hirdettetett, á töb-
kévánt dolgok, tudni-illik
bőjt Gyonás, communio &c.
másutt-is meg-lehetnek, s-ré-
fzesül ember á Iubilæombol,
szintén ugy, mint-ha á meg-
nevezett helyen vitte volna
végbe.

Negyedk kérdés: A' ti-
zen-öt nap alatt, el-nyerhe-
ti-é ember á Iubilæomkor va-
ló bulcsut mind annyiszor, á
menyiszer, á kévánt dolgokat
el-végzi, és meg-gyonik?

Ertsed: egy-hétben á ké-
vánt bőjtöt, alamisnát, szent
hely-

helyhez-valo fáratságot, Gyónást és communiót el-végezte valaki, s-akkor nyilván-való dolog hogy részesült à Iubilæomból, ha mindenek meg-voltak elegendő-képpen, à mik szükséges-képpen kívántattak: s-à más héten-is mind azokat el-végzi azon ember, meg-gyonik, communicál, bõjtól, alamitnálkodik másodszor &c. s-az immár à kérdés itt, ha el-nyeri-é à szent Iubilæomot akkor-is, vagy nem?

Felelet: Ezt különben nem tudhattuk, à mint fellyeb-is mondám, mikor à kőzönséges Bulcsurol szollék, hanem à szentséges Pápák-

V5 nak

nak rendelésekből: kik ha
 olyan szándékkal adgyák-ki
 a szent Bulcsut, midőn Bul-
 csut engednek, hogy vala-
 menyízer ember a kívánt
 szent dolgokat el-végzi, ré-
 szesülhesen mind annyiszor
 a ki-adott Bulcsuból, kétség-
 nélkül el-nyerheti azt, vala-
 menyízer el-végzi a kívánt
 szent dolgokat, ha pedig nem
 olyan szándékkal adgyák-ki,
 egyszernél többszer a két hét-
 alatt, nem részesülhet a Iubi-
 lœomból, sem egyéb más-féle
 Bulcsuból, melynek bizo-
 nyosnapja, vagy hete vagyon.

Eötödik kérdés: Ha nem
 volna a Pápának akarattya,
 hogy egyszernél többszer a tí-
 zen

zen-öt nap alaatt el-nyerhes-
súk a szent Iubilæomat, miért
ád tehát két hetet, midőn Iu-
bilæomat bocsát-ki? hiszem
egy-hét-alatt ki-ki el-végez-
heti a kívánt dolgokat, és ré-
seshet a szent Iubilæomból.

Felelet: A' Pápák azért
szoktak a Iubilæomnak annyi
határt adni, hogy a ki egy-
héten reá nem érkezik a ké-
vánt dolognak végbe vitélé-
re, a más héten reá érkezhel-
sék, és így mindenek része-
sülhessezenek a szent Iubilæ-
omból.

Vedd-eszedbe itt, hogy a
ki a maga hazájában el mu-
latta a Iubilæomat a tizen-öt
nap alatt, másutt, a hol még
annak

ita Dian-
na par. 3.
tit. 4. re-
sol. 151.

annak ideje tart, el-nyerheti
ha oda megyen, sőt még ha-
zájában-is ha semmi-képpen
nem tudhatta, mikor volt ott,
ki-hirdetve á Iubilæom.

*Ita Mar-
chantius
supra cit.*

Vedd-eszedbe másodszor,
hogy á ki valami oly bűnt á
Iubilæomnak idején el-felej-
tett, melyből á Iubilæom-u-
tán, á Pápán, vagy megyés
Püspökön kívül, senki fel-
nem szabadithattya; az el-
mult Iubilæomnak ereje ál-
tal, meg-oldozhattya még
abbol, akar mely Confessári-
us: Hasonlo-képpen ha va-
lami oly fogadása volt vala-
kinek; melyből á Iubilæom-
nak idején fel-szabadulhator-
volna, el-változtatván azt á
Con-

Confessarius, ha á Iubilæom után eszébe-jut, és meg-talál-lyá felőlle á Confessariust, hogy el-változtassa, el-változtathattya az után-is az olyan fogadást-

Hatodik kérdés: Ha va-laki á Iubilæomban valo biz-tában, szánt-szándékkal vala-mi oly bűnt chelekeszik, melyből á Iubilæomon-kivül á Pápa, vagy á megyés Pü-spók oldozhattya-meg, á Iu-bilæomnak idején meg-ol-dozhattya-é abból embert á Iubilæom ereje-által akar mely Confessarius, mint átőb vétkekből, mellyeket nem á következendő Iubilæomban valo bizodalmában cheleke-dett?

Fele-

ita Nas
var tract
de Iubilæ-
o. Notab.
34. num.
4. C. 6.
Corduben
fis q. 33.
propof. 3.
de indul.

Felelet: Csak meg-szán-
nya, és töredelmes szivből
meg-gyonnya igazán, meg-
oldozhattya: hanem-ha á Bul-
csu ado levélben nyilván
volna, hogy afféla bűnből
meg-ne oldoztatsék ember,
mellyet á Iubilæomra-valo
biztában chelekefszik.

Hetedik kérdés: A' Iubi-
læomkor-valo Bulcsu mikép-
pen különbözik á több közön-
ségestellyes Bulcsuktól? mi-
vel valamint á szent Iubilæ-
omban, szintén ugy á több köz-
önséges tellyes Bulcsukban-
is, embernek, meg-engettet-
nek minden-féle Elég-tételi,
mellyekre az Istennek igaz
ítélő ízéki-előtt kötelek az
ember.

Fele-

Felelet: Egyébben nem,
hanem abban csak, hogy lu-
bilæomkor szabadsága va-
gyan minden Confessarius-
nak meg-oldozni embert, á
Pápák, Púspókók hatalma a-
lá vettetett bűnből: hasonlo-
képpen embernek némely fo-
gadását meg-tágitani és el-
változtatni, s-nincs pedig il-
lyen hatalmok á lubilæomon-
kivül, más-féle tellyes Bul-
csunak idején, s-ebből kű-
lömböz csak á közönséges
tellyes bulcsu á szent lubilæ-
omkor valo tellyes Bulcsutol.

XXIII. RESZE.

PURGATORJOMBAN
*mennyi bűnéért való adossága
 és köteleßsége engettetik-meg
 embernek a bizonyos számu
 Bulcsu által?*

AZ egész Catholicus The-
 ologusok között nilván
 vagyon, hogy midőn tiz vagy
 husz esztendőre-*való* Bulcsu-
 által, tiz avagy husz, eszten-
 deig-*való* poenitentiaja, Elég-
 rétele, és bűneiért-*való* ados-
 sága embernek meg-engette-
 tik *è vilagon*: következendő-
 képpen, a más világon-is
 meg-engettetnek azok a ké-
 nok, Elég-tételek, és faydal-
 mak,

mak, mellyeket azért á tizvag³
 husz esztendeig-valo poeni-
 tentiank, Elég-tételünk hel-
 lyer, Purgatoriomban kellene
 szenvednünk, ha itt è vilagon,
 vagy á szent Bulcsu-által, vagy
 á magunk szant-szandékkal-
 valo poenitentia tartásunk-
 által meg-nem engettettek-
 volna áfféle adóssagink: è-
 mondok nilván-valo dolog á
 szent irás magyarazo Catho-
 licus Doctoroknal. Hanem
 ebben vagyon á kérdés köz-
 tők: ha midőn tudni-illik tiz
 vagy husz esztendőre-valo
 Bulcsu-által, avagy szant-san-
 dékkal-valo kemény poeni-
 tentia tartásunk-által, tiz
 X vagy

vagy husz esztendeig-valo Elég-tételink adofságink megengettetnek; Purgatoriom-ban-is annyi ideig valo létünk-által annyi kénaink, adofságink, és Elég-tételink engettetnek-é-meg csak, vagy több-is, mivel ott sulyosab a kén.

Ezt hogy jobban meg-értsed, más keppen-is adom elődbe keresztayén Olvaso, mert meg-vallom hogy egy-kicsinnég fontos è kérdés. Ezen a világon egy esztendeig-valo kemény poenitentia tartásunk-által, bűneinkért-valo büntetésünk-ből annyit szállitunk-é-le, a mennyit a más világon Purgatoriom-ban annyi

annyi ideig, tudni-illik egy
esztendeig-valo létünk-által
le-szállitónánk? Vagy ta-
lám több büntetésünket szállit-
hattyuk-le egy esztédeig valo
Purgatoriomban lételünkkel,
hogy sem è világon tiz, vagy
hulz esztendeig-valo kemény
poenitentia tartásunkal-is, mi-
vel Purgatoriomban fokkal
sullyosab à kén és Elég-tétel
hogy sem è világon-valo szen-
vedesünk?

Dominicus à Soto nagy tu-
dos ember azt feleli itt, hogy
egy napig-valo Purgatorióbà
létünk-által, több adóságunk,
bűneiukért-valo Elég-téte-
lünk engetterik-meg, hogy
X₂ sem

*Dominicus à Soto
in 4. dist.
21. q. 2.
art. 1.*

sem è világõ egy-néhány esztendeig-valo kemény poenitentia tartásunk által. Ennek à többi között két fő okat adgya: s-elsõben azt mondgya hogy, ezen è világõ oly töredelmes szibéli poenitentiát tarthat ember, hogy rövid idõ alatt bûneinek minden adosságiból fel-szabadulhat; tehát (ugy mond Soto) ha è világon oly kemény és töredelmes szibéli poenitentiát tarthat ember, hogy csak hamar fel-szabaduljon az által bûneinek minden adosságából, sokkal rövideb idõ alatt fel-szabadulhat, Purgatoriomban bûneinek minden adosságiból, mivel az ott-valo

lo kénok és fájdalmaik ezer-
szer, s-meg ezerszer nagyobb-
bak; értsed nem hosszúság-
gal, hanem sulyossággal.

Második oka az; (azt
mondgya) mert hogy itt oly
hosszszu poenitentiát kell tar-
tanunk, és hogy oly későre te-
hetünk eleget bűneinkért, az
innét vagyon, hogy az embe-
ri természet romlando, s-a-
hoz képest igen sulyos poe-
nitentiát nem bír és nem vi-
selhet, mig abban á romlan-
doságban vagyon.

De á más világon nem lé-
fzen romlando az emberi ter-
mészet, hanem örökké meg-
maradando, s-innét kemé-

nyeb és sullyosfab kénokat el-
vifelhet, s-következendő-
képpē à keményeb és sullyos-
fab kénok, fajdalmak-által,
hamaréb eleget-tehet ott bű-
neiért, hogy sem ezen à vilá-
gon. Azért hihető, úgy mond
Soto, hogy bár annal bűnő-
seb lélek legyen-is, de erre-
valo képest nem fokáig ma-
rad Purgátoriomban, tiz
vagy húsz esztendeig talám
egy sem: hihető hasonlo-
képpen, azt mondgya, hogy
egy esztendeig-~~valo~~ Purga-
toriomban létünk-által fok-
kal több adótságunk és köte-
lességünk engettetik-meg
hogy-sem annyi ideig ~~valo~~
Bul-

Bulcsu, avagy kemény poenit-
etia tartálunk-által é világon.

Szépen elmélkedik itt Do-
minicus à Soto, mind-azáltal
à á több Theologusok é dolog
felől azt tanittyák, hogy no-
ha à Purgátoriomnak kinnya,
é világnak minden kinnyai-
nál, nyavalyáinál, fájdalmi-
nál nehezebb és sullyosabb á
mint ízent Agoston á több
ízent Atyákkal együtt tanit-
tya, mindazáltal hathatosb
az idő-szerént való fenn-ma-
radott büntetésnek le-szálli-
tására é világon ízent-szán-
dékkal tartott poenitentiánk,
hogy sem Purgátoriomnak az
ő kemény és sullyos kinnyai á

X 4

más

ita Na-
var. tract
de Inbi-
lao notab.
11. num.
22. Sil.
vest. ver-
bo indulo
num. 8.
E alii ab
ipso ibi cre-
tati.
S. August
tomo. 8.
in Psal. 37.

más világon: az az, è vilá-
 gon egy hétig valo töredel-
 mes szibéli poenitentia tartá-
 sunk-által, idő-szerént-valo
 büntetésünk-ből többet szál-
 lithatunk-le, hogy-sem à más
 világon annyi ideig Purgató-
 riomban-valo létünk által.
 Oka az; mert à mint ezek á
 nagy tudos emberek igazán
 állattyák, Isten è világon à
 bűnnek büntetésiben irgal-
 mafságát, s-à más világő igaf-
 ságát ismérteti velünk: ez ir-
 galmafságnak, s-az igafság-
 nak helye; azért ott füllér-
 ról-füllérre, punctrol-punctra
 igafság-szerént meg-kell azt
 fizetnünk, ha száz esztendeig
 kell-

kell-is szenvednünk, à mit
itt egy hétig-valo töredelmes
szibéli poenitentia tartásunk-
által irgalmason meg-nyer-
hettünk volna.

Ez sok szép régi történt
dolgokból-is meg-bizonyod-
hatnék, de rövidségnek oká-
ért, mind á két részről csak
eggyet-eggyet hozok-elé: *n*
Ioannes Climacus írja, hogy
az ő idejében egy minden
gonolságból részesült neve-
zetes lator, oly keleserves szi-
béli fájdalommal szánta-meg
vétkait, hogy minden érdem-
lett idő-szerent-valo bünteté-
sivel eggyütt, mindgyárt Isten
meg-engette egész bűneit, á

*n libr. de
Scala Pa-
radisi gra-
du. 4.*

mint maga az Isten annak utána némely szent embereknek meg-jelentette: ihon mely nyilván ki-tetzi hogy é világon rövid idő-alatt-valo poenitentiánk-által, minden bűneinknek adólságából fel-fabadulhatunk. Nem így pedig a más világon, á mint ez-is hasonló történt do-logbol nyilván valo. *n* Sz. Coszma és Demieny Nényekről olvasom, hogy ez által memvén az utzán, egyszer vagy kétszer tekintte csak a tánczosokra, s-tizen-öt egész napig, rettenetes kénokat kelle szenvedni Purgatoriumban, az egy vagy két te-kin-

n Vide Pas-
mertum
Palberti
de The-
mes. Var
Ser. 3.
par. pri-
ma, litt.
e in
comme-
moratio-
ne de
functorū.

kintetiért. Tehát mivel ez a világ irgalmalságnak, s-a más pedig igazságnak ideje, kétség-nélkül egy hétig-való töredelmes szibéli poenitencia tartásunk által bűneinknek több adótságából szabadulunk-fel itt, hogy sem a más világon annyi ideig Purgatoriomban való létünk által. Hihető mindazáltal hogy néha Purgatoriomban a kénnak hőssága, sullyóssággal rövidítettik-meg, leg-fő-képpen világ vége felé, mivel bizonyosok vagyunk, a mint az itiletnek sententiajából ki-tettzik, hogy itilet-után *Math. 25.* senki ott nem lézen, és nem marad tovább.

Eze-

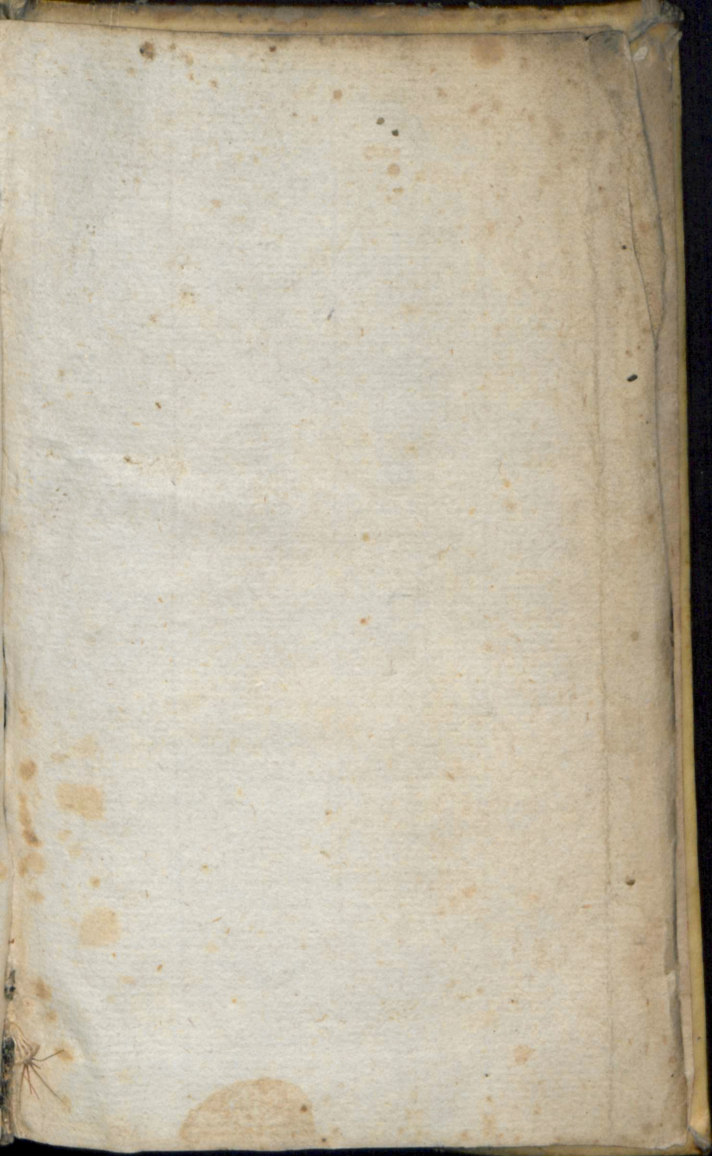
Ezeket akarám keresztyén
ember a szent Bulcsunak
méltóságáról és hasznairól e-
lődbe-adni è kis irásommal.
Adgya az Atya, Fiu, Szent
Lélek Isten, hogy ennek u-
tánna annak nagyob be-
csületire gerjedgél.

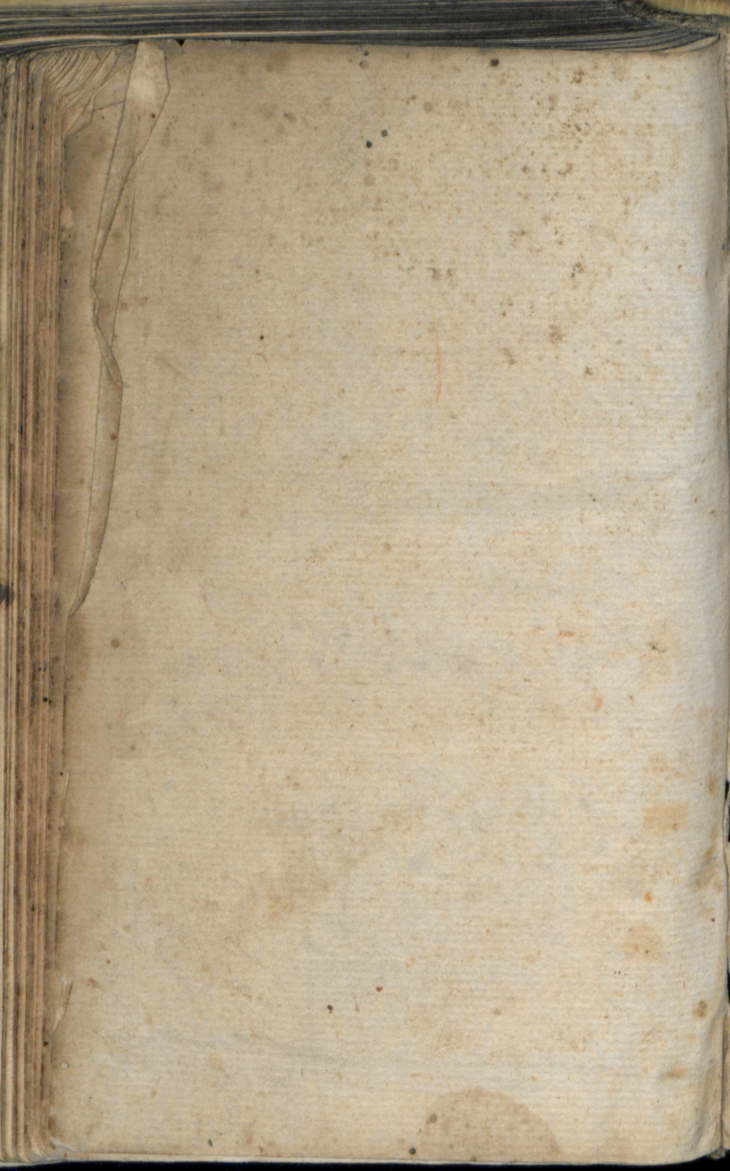
A M E N.

*A nyomtatásban eset fogyatko-
sasról való rövid
intés.*

Mivel nemely foglalatolsá-
gim miat nem lehettem min-
denkor jelen a Typographus
mellet, legh-fő-képpen vége-
fele è kis munkamnak, ugy
vettem elzembe, hogy jelen
nem létemben a nyomtatás-
ban estenek valami fogyatko-
zások: mellyekre midőn réa
talasz keresztyén Olvaso, ha
veszed eszedbe hol estenek
volna-magyarazd jofzan ér-
telemre, és ércsed okossá-
godnak igaz vezér-
léle-szerént.

Anno 1698 DR
10 May

Simon Tamas
#

